

Przeprowadzenie badania pn. „Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie mazowieckim na ich sytuację po zakończeniu udziału w projekcie”

Raport końcowy

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

ul. Jagiellońska 26

03-719 Warszawa

Wykonawca:

"EU-CONSULT" Sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

Gdańsk 2019

STRESZCZENIE

Niniejszy raport stanowi efekt realizacji badania pn. „Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie mazowieckim na ich sytuację po zakończeniu udziału w projekcie”. Głównym celem badania była ocena wpływu wsparcia udzielonego w ramach PI RPO WM 2014-2020 współfinansowanych ze środków EFS na zmianę sytuacji uczestników projektów, pracujących w momencie udzielania wsparcia. W ramach badania przeprowadzono wywiady z uczestnikami projektów uczestniczących w realizacji priorytetów inwestycyjnych 8iv, 9i, 9iv, 9v, 10i, 10iii, 10iv. Badania przeprowadzono również z pracodawcami osób korzystających ze wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020, przedstawicielami agencji zatrudnienia oraz osobami reprezentującymi instytucje odpowiedzialne za wdrażanie Programu.

Badanie przeprowadzone z uczestnikami projektów realizowanych w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych wykazało, że wartość brutto wskaźnika jest najwyższa w ramach PI 10iv *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami*. Poprawa sytuacji zawodowej została zanotowana w odniesieniu do 12,78% uczestników wsparcia. Analizie poddano również osoby ze względu na różnorodne kryteria, co pozwoliło na wyodrębnienie cech uczestników, w odniesieniu do których obserwowana zmiana była największa. Największe zmiany, zarówno, jeśli chodzi o przejście z niestabilnego do stabilnego zatrudnienia, z niepełnego do pełnego zatrudnienia, jak też o wzrost oceny wynagrodzenia, zaszły w przypadku mężczyzn. Odnosząc się do wieku, obserwowane zmiany dotyczą w głównej mierze osób poniżej 25 roku życia. Interwencja podejmowana w ramach Programu posiada duże oddziaływanie na sytuację osób deklarujących niepełnosprawność. Ponadto, biorąc pod uwagę poziom wykształcenia należy wskazać na dodatnią korelację pomiędzy poziomem wykształcenia a zachodzącymi pozytywnymi zmianami na skutek udziału w projekcie – im wyższy poziom wykształcenia, tym większa skala zachodzących zmian.

Badanie wykazało, że wsparcie oferowane uczestnikom w ramach projektów cechuje się trwałością. Zarówno w przypadku osób, które opuściły program 6 miesięcy przed przeprowadzeniem badania, jak i wśród osób, które opuściły program co najmniej rok przed przeprowadzeniem badania efekty wsparcia utrzymały się bądź uległy zmianie na lepsze. Wśród zmian, jakie dostrzegli w swojej sytuacji zawodowej uczestnicy wsparcia, znajdują się:

- Podwyżka wynagrodzenia;

- Zmiana pracy na dającą lepsze perspektywy rozwoju zawodowego;
- Zmiana pracy na lepiej dopasowaną do predyspozycji uczestnika;
- Zmiana pracy na wymagającą większych umiejętności lub bardziej odpowiedzialną;
- Kontynuacja kształcenia;
- Zwiększenie poziomu pewności siebie, wzrost samooceny;
- Zmiana pracy na bardziej stabilną.

Poprzez identyfikację korzystnych zmian w swojej sytuacji zawodowej badani uczestnicy projektów wskazali, że jakość i efektywność otrzymanego wsparcia oceniają pozytywnie. Pozytywnie do jakości i efektywności wsparcia należy odnieść się również biorąc pod uwagę zdanie pracodawców, którzy dostrzegają większą wydajność pracowników biorących udział we wsparciu, lepsze przygotowanie do realizacji obowiązków zawodowych, sprawniejsze ich wykonywanie oraz motywację do pracy.

Odnosząc się do najskuteczniejszych form wsparcia należy wskazać, że dużą rolę odgrywają w tym względzie szkolenia i kursy, a także doskonalenie zawodowe oraz wsparcie z zakresu posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Uczestnictwo w tych formach wsparcia daje wymierny efekt np. w postaci możliwości uzyskania certyfikatu ukończenia szkolenia. Zarówno przez uczestników, jak też przez beneficjentów i pracodawców zatrudniających osoby uczestniczące we wsparciu, ta forma przynosi największe korzyści i cieszy się największym zainteresowaniem ze strony uczestników.

Analizie poddano również czynniki zachęcające do uczestnictwa w projekcie. Analiza ekspercka dowiodła, że zarówno czynniki obiektywne (np. możliwość wzrostu wynagrodzenia, uzyskania awansu bądź zmiany pracy), jak też subiektywne (możliwość zwiększenia poziomu pewności siebie, chęć samorozwoju) decydowały o udziale w projektach. Uczestnicy pozyskiwali informacje zarówno samodzielnie, jak też uzyskiwali informację o wsparciu od pracodawców.

Analizując problemy na etapie realizacji wsparcia poddano badaniu zarówno beneficjentów, jak też uczestników projektu. Badanie wykazało, że dla beneficjentów największą trudnością są kwestie związane z rekrutacją uczestników. Ponadto wskazywano niekiedy na problemy biurokratyczne i związane z rozliczaniem projektu (co wynika jednak z samej konieczności stosowania procedur wynikających z wykorzystania funduszy unijnych). Na aspekty związane np. z rezygnacjami uczestników w trakcie trwania wsparcia bądź na trudności z rekrutacją kadry do prowadzenia zajęć w ramach wsparcia wskazywał relatywnie niewielki odsetek badanych. Wśród uczestników projektów głównym problemem była konieczność pogodzenia uczestnictwa we wsparciu z życiem rodzinnym oraz zawodowym. Wskazano jednak, że występujące trudności są możliwe do pokonania poprzez dobrą organizację dnia oraz pomoc bliskich. Istotne było także wsparcie ze strony pracodawcy (np. przychylne

podejście do wcześniejszego opuszczenia przez pracownika miejsca pracy w celu udania się na zajęcia w ramach projektu).

O jakości i skuteczności wsparcia świadczyć może szereg zidentyfikowanych dobrych praktyk, do których należy zaliczyć:

- Prowadzenie wsparcia przez osoby posiadające nie tylko wiedzę teoretyczną, ale również praktyczną (np. przez specjalistów zawodowo zajmujących się zarządzaniem projektami coachingiem bądź biznesem);
- Prowadzenie zajęć w małych grupach – kameralne grupy umożliwiały łatwiejsze przyswajanie materiału; atmosfera sprzyjała budowaniu zaufania pomiędzy prowadzącymi a uczestnikami oraz pomiędzy uczestnikami nawzajem;
- Innowacyjne podejście do prowadzenia zajęć - przeprowadzanie wsparcia w formie warsztatów, pracy grupowej oraz w sposób wymagający interakcji pomiędzy członkami grupy (tzw. uczenie przez działanie) sprzyjało kreatywnemu myśleniu, grupowemu rozwiązywaniu problemów oraz pozwalało spojrzeć na stawiane przed uczestnikami wsparcia problemy w inny niż dotychczas sposób;
- Bogaty zestaw uniwersalnych materiałów edukacyjnych, który możliwy jest do wykorzystania przez uczestników również poza projektem, np. w pracy zawodowej; sprzyja to również możliwości dzielenia się wiedzą i wzmacnia procesy wzajemnego uczenia się.
- Organizowanie w ramach projektu spotkań, będących forum wymiany opinii – dla uczestników doniosłe wydarzenia w ramach projektu (np. gala rozdania certyfikatów uczestnictwa w projekcie) pozwalało na identyfikację z grupą oraz z organizacją realizującą projekt; dla kadry projektu grupowe spotkania we własnym gronie były możliwością podzielenia się wątpliwościami, doświadczeniami oraz sprzyjały tzw. „burzy mózgów”, co pozwoliło na doskonalenie udzielanego wsparcia w trakcie realizacji projektów, sprzyjały również tworzeniu dobrych praktyk na etapie realizacji wsparcia.

Zdaniem beneficjentów realizujących projekty w ramach ww. priorytetów inwestycyjnych oraz pracodawców zatrudniających uczestników biorących udział w tych projektach, co potwierdza również dokonana ocena ekspercka, brakuje jednak form wsparcia skierowanych do grupy osób poniżej 30 roku życia. Specyfika tej grupy osób (są to osoby młode, często dobrze wykształcone, będące młodymi rodzicami) powoduje, że rozważyć należy stworzenie wsparcia ukierunkowanego na tę grupę wiekową. Brak jest, co potwierdziły badania, wystarczającej ilości wsparcia w formie e-learningu, co może stanowić rekomendację do podjęcia działań z tego zakresu w ramach przyszłej perspektywy finansowej.

SUMMARY

Present report results from the implementation of the study "Assessment of the impact of support addressed to people in the most difficult situation on the labour market in the Mazovia Voivodeship on their situation after completing their participation in the project". The main objective of the study was to assess the impact of support granted under IP of 2014-2020 ROP MV co-financed from ESF funds to change the situation of project participants working at the time of receiving the support. Interviews with participants of projects implementing investment priorities 8iv, 9i, 9iv, 9v, 10i, 10iii, 10iv were conducted as part of the study. The research included also the employers of persons benefiting from support under the 2014-2020 ROP MV, representatives of employment agencies and persons representing institutions responsible for the implementation of the Programme.

The study conducted with participants of projects implemented under individual investment priorities led to the conclusion that the gross value of the indicator reached the highest value in relation to IP 10iv Better adjustment of education and training systems to the needs of the labour market, facilitating the transition from education to employment and strengthening vocational education and training systems and their quality through, among others, mechanisms for forecasting skills, adapting courses of study and creating and developing learning systems through practical vocational training implemented in cooperation with employers. The improvement of the situation on the labour market has been noted in relation to 12.78% of support participants. The analysis was based on numerous criteria, which made it possible to distinguish specific characteristics of the participants, for which the observed change was the largest.

The most considerable changes in terms of transition from unstable to stable and from incomplete to full employment, as well as of an increase in the assessment of remuneration occurred among men; regarding age, the observed changes mainly affect people under the age of 25. The intervention undertaken under the Programme has a large impact on the situation of people with disabilities. Furthermore, taking into account the level of education, attention shall be drawn to a positive correlation between the level of education and positive changes resulting from participation in the project - the higher the level of education, the greater the scale of changes.

The research led to the conclusion that the support offered to participants in projects is characterized by a considerable duration. Both in the case of people who left the Programme 6 months before the survey and those who left the Programme at least one year before the survey, the effects of support remained the same or changed for the better. Among the changes that the support participants observed in their situation on the labour market are:

Increase of remuneration;

- Change of professional occupation to one ensuring better prospects for professional development;
- Changing the professional occupation to a better suited given the predispositions of the participant;
- Changing the professional occupation to a more demanding or more responsible one;
- Continuation of education;
- Increase in self-confidence, self-esteem;
- Change of professional occupation to a more stable one.

By identifying positive changes in their professional situation, the participants of projects taking part in the research indicated that both the quality and effectiveness of received support should be assessed positively. The same opinion was also expressed by employers, who noted higher productivity of employees receiving support, better preparation for the performance of professional duties, more efficient performance and motivation to work.

Referring to the most effective forms of support, attention should be drawn to trainings and courses, as well as to the professional development and support in the use of information and communication technologies. Participation in these forms of support results in a measurable effect in the form of the possibility of obtaining a certificate of completing the training. Indicated forms of support ensure the most considerable effects and are more frequently attended by the participants, beneficiaries and employers employing persons participating in the support.

The analysis also included factors encouraging participation in the project. Expert analysis has proved that both objective factors (eg the possibility of an increase in salary, obtaining promotion or change of professional occupation), as well as subjective factors (the possibility of increasing the level of self-confidence, self-development) determined the participation in projects. Participants most often obtained information concerning the support independently or received it from employers.

Subjecting problems at the stage of implementing the support to the analysis, the beneficiaries and participants of the project took part in the research. The survey showed that the issues related to the recruitment of participants are the most difficult for the beneficiaries. Moreover, bureaucratic barriers and problems related to the settlement of the project were observed in some cases (resulting, however, from the need to apply procedures connected to the use of EU funds). The aspects related to, for example, resignations of participants during support or difficulties in recruiting staff to conduct activities under support were indicated by a relatively inconsiderable percentage of respondents.

The main problem among the project participants was the need to unite the participation in support with family and professional life. However, it was pointed out that the occurring difficulties are possible

to overcome by organizing the day well and helping relatives. The support from the employer was also significant (e.g a favourable approach to the employee leaving the workplace early in order to go to activities in the project).

The quality and effectiveness of support can be demonstrated by a number of identified good practices, including:

- Conducting support by people characterized not only by theoretical but also practical knowledge (e.g by experts professionally involved in the management of coaching or business projects);
- Conducting classes in small groups - such groups made it easier to absorb the material; the atmosphere was conducive to building trust between the leaders and the participants, and between the participants themselves;
- Innovative approach to conducting classes - carrying out support in the form of workshops, group work and in a manner that requires interaction between group members (so-called learning through action) - strengthened creative thinking, group problem solving and allowed to look at problems from a different perspective than before;
- A diverse set of universal educational tools that can be used by participants outside the project, for example at work; it also promotes opportunities for sharing knowledge and enhances mutual learning processes;
- Organizing meetings as part of the project, such meetings would serve as a forum for exchange of opinions - for participants, important events within the project (for example a certificate giving ceremony for participation in the project) allowed for bonding with the group and the organization implementing the project; for the project staff the group meetings were an opportunity to share doubts and experiences, leading to the so-called brainstorming, leading to solutions improving the support provided during the implementation of projects, also helping to create good practices at the stage of implementation of support.

However, according to the beneficiaries implementing projects under the abovementioned investment priorities and employers employing participants taking part in these projects (also confirmed by the expert assessment) there is lack of forms of support addressed to the group of people younger than 30 years old. The specificity of this group (young people, often well-educated, being young parents) proves it to be necessary to consider introducing support aimed at this age group. As confirmed by the research, there is a lack of sufficient amount of support in the form of e-learning, which may be considered a recommendation to undertake actions in this area in the future financial perspective.

SPIS TREŚCI

Streszczenie	3
Summary	6
Spis treści.....	9
Wykaz pojęć i skrótów.....	11
1. Wprowadzenie	13
1.1. Zarys metodologiczny badania	13
Cel badania	13
Uzasadnienie przeprowadzenia badania	13
Zakres badania.....	14
Zakres przedmiotowy	14
Definicja wskaźnika.....	14
Zakres podmiotowy	15
Zakres terytorialny.....	15
1.3. Kryteria ewaluacyjne	16
1.4. Obszary i problemy badawcze	16
2. Metodologia badawcza	20
3. Charakterystyka zbioru danych badania	20
3.1. Uczestnicy projektów	20
3.2. Beneficjenci	26
4. Charakterystyka regionalnego rynku pracy.....	27
5. Zakres interwencji	47
6. Opis wyników badania	53
6.1. Oszacowanie wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego	53
6.1.1. Wartość brutto wskaźnika	54
6.1.2. Wartość netto wskaźnika	56
6.1.3. Przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia.....	59
6.1.4. Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia	60
6.1.5. Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia	62
6.1.6. Niekorzystna zmiana - przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia	64
6.1.7. Niekorzystna zmiana - przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia	66
6.1.8. Niekorzystna zmiana - spadek wysokości wynagrodzenia	68
6.1.9. Brak zmian	69
6.2. Najskuteczniejsze formy wsparcia.....	71
6.3. Jakość i efektywność udzielonego wsparcia.....	75

6.4. Czynniki zachęcające do udziału w projektach.....	81
6.5. Trwałość udzielonego wsparcia w perspektywie powyżej 12 miesięcy	84
6.6. Dostosowanie wsparcia do potrzeb rynku pracy	85
6.7. Problemy napotymane podczas realizacji wsparcia i korzystania z niego.....	94
6.8. Wpływ wsparcia na zachowania migracyjne uczestników projektów.....	99
6.9. Osiągnięcie dodatkowych efektów na skutek realizacji projektów.....	102
6.10. Efektywność kosztowa realizowanych działań.....	103
6.11. Analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia	104
6.12. Zalecenia dotyczące realizacji wsparcia w przyszłości	107
6.13. Dobre praktyki dotyczące realizacji wsparcia.....	112
4. Wnioski i rekomendacje.....	115
Conclusions and recommendations	118
5. Bibliografia	121
6. Spis elementów graficznych w tekście.....	123
Spis wykresów	123
Spis tabel	125
Aneks 1 – Case study	128
Studium przypadku nr 1	128
Studium przypadku nr 2	129
Studium przypadku nr 3	131
Studium przypadku nr 4	132
Studium przypadku nr 5	134
Studium przypadku nr 6	135
Studium przypadku nr 7	136
Studium przypadku nr 8	137
Studium przypadku nr 9	138
Studium przypadku nr 10	140
Studium przypadku nr 11	141
Studium przypadku nr 12	142
Studium przypadku nr 13	143
Aneks 2 – Benchmarking	145
Aneks 3 – Analiza SWOT.....	165

WYKAZ POJĘĆ I SKRÓTÓW

EFS	Europejski Fundusz Społeczny
IK UP	Instytucja Koordynująca Umowę Partnerstwa
IP RPO WM 2014-2020	Instytucja Pośrednicząca w realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
IZ RPO WM 2014-2020	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
KM	Komitet Monitorujący
NEETS	Z j. ang. not in employment, education or training –grupa społeczna, obejmująca młodych ludzi pozostających poza sferą zatrudnienia i edukacji
NTS3	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (poziom podregionów)
OP	Oś Priorytetowa Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
PI	Priorytety Inwestycyjne, o których mowa w Rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 (art. 5) i 1304/2013 (art. 3), zastosowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
PO	Program Operacyjny
PSZ	Publiczne Służby Zatrudnienia
Rozporządzenie 1304/2013	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz. Urz. UE L 347/470 z 20.12.2013)
Rozporządzenie ogólne	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające

rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347/320 z 20.12.2013)

RPO WD 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020
RPO WiM 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
WPO WP 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020
RPO WM 2014-2020/ Program	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SIWZ	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SL2014	Aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego, o którym mowa w rozdziale 16 ustawy wdrożeniowej
SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
Ustawa wdrożeniowa	Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1431 z późn. zm.)
Wytyczne	Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020

1. WPROWADZENIE

1.1. ZARYS METODOLOGICZNY BADANIA

Cel badania

Celem badania była ocena wpływu wsparcia udzielonego w ramach PI RPO WM 2014-2020 współfinansowanych ze środków EFS na zmianę sytuacji uczestników projektów, pracujących w momencie udzielania wsparcia.

Cel główny został zrealizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- Oszacowanie wartości wskaźnika pn. *Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu*;
- Zidentyfikowanie form wsparcia mających największy wpływ na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy.

Uzasadnienie przeprowadzenia badania

Realizacja ewaluacji jest obowiązkiem nałożonym na Instytucje Zarządzające PO przez *Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020* (dalej: *Wytyczne*). Wskazują one m.in. na konieczność pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego EFS, w tym wskaźnika *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* (dalej: *Wskaźnik*), określają m.in. minimalny zakres badania, metody badawcze, sposób i moment pomiaru.

Zgodnie z *Wytycznymi*, IZ RPO WM 2014-2020 zobowiązana jest do przeprowadzenia co najmniej czterokrotnego pomiaru osiągniętej wartości *Wskaźnika*, odnoszącego się wyłącznie do osób pracujących w momencie przystąpienia do wsparcia w ramach projektów współfinansowanych z EFS w ramach RPO WM 2014-2020.

W niniejszej ewaluacji zostały zrealizowane dwa pierwsze etapy pomiaru wartości ww. wskaźnika i objęły one populację tych uczestników projektów, którzy zakończyli udział we wsparciu od początku realizacji RPO WM 2014-2020 do 30 czerwca 2018 r. Dodatkowo przeprowadzona zostanie także ocena użyteczności i trafności udzielonego wsparcia.

Wartość wskaźnika oraz wnioski płynące z niniejszego badania zostaną wykorzystane na potrzeby przygotowania sprawozdania rocznego z wdrażania RPO WM za 2018 r., o którym mowa w art. 50 ust. 5 oraz art. 111 ust. 2 i 4 rozporządzenia ogólnego.

1.2. ZAKRES BADANIA

Zakres przedmiotowy

Badaniem objęci zostali uczestnicy projektów realizowanych w obrębie PI dla następujących działań/poddziałań RPO WM 2014-2020:

- 8iv (Poddziałańa 8.3.1; 8.3.2);
- 9i (Działańie 9.1);
- 9iv (Poddziałańa 9.2.1; 9.2.2);
- 9v (Działańie 9.3);
- 10i (Poddziałańa 10.1.1; 10.1.2; 10.1.4);
- 10iii (Działańie 10.2);
- 10iv (Poddziałańa 10.3.1, 10.3.3; 10.3.4).

Definicja wskaźnika

Wskaźnik rezultatu długoterminowego pn. *Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu* definiowany jest jako liczba osób pracujących, które uzyskały wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego i w ciągu 6 miesięcy po opuszczeniu RPO WM 2014-2020 (tj. po zakończeniu udziału we wsparciu) poprawiły swoją sytuację na rynku pracy. Poprawa sytuacji na rynku pracy rozumiana jest natomiast jako:

- Przejście z niepewnego¹ do stabilnego zatrudnienia lub
- Przejście z niepełnego² do pełnego zatrudnienia lub
- Zmiana pracy na inną, wymagającą wyższych kompetencji³/umiejętności/kwalifikacji⁴ i wiążącą się z większą odpowiedzialnością lub

¹ Zgodnie z definicją wskaźnika rezultatu długoterminowego sformułowaną w Wytycznych „niepewne zatrudnienie” należy rozumieć jako „zatrudnienie tymczasowe” i „umowę o pracę na czas określony”. Biorąc pod uwagę rozbieżności instytucjonalne, pojęcia „zatrudnienie tymczasowe” i „umowa o pracę na czas określony” odnoszą się do sytuacji, które w różnych kontekstach instytucjonalnych można uznać za podobne. Osoby zatrudnione na umowę o pracę na czas określony to takie, których główna praca zakończy się po upływie okresu ustalonego z góry lub nieokreślonego z wyprzedzeniem, lecz wskazanego przez obiektywne kryteria, takie jak: ukończenie zadania lub koniec okresu tymczasowego zastępowania pracownika.

² Zgodnie z definicją wskaźnika rezultatu długoterminowego sformułowaną w Wytycznych „niepełne zatrudnienie” należy rozumieć jako niedobrowolne zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy. Taka sytuacja ma miejsce wtedy, gdy osoba deklaruje, że pracuje w niepełnym wymiarze czasu, ponieważ nie może znaleźć pracy na pełen etat.

³ Zgodnie z definicją wskaźnika rezultatu długoterminowego sformułowaną w Wytycznych „kompetencje: należy rozumieć jako udowodnioną zdolność wykorzystywania wiedzy, kwalifikacji oraz umiejętności indywidualnych, społecznych i/ lub metodologicznych w pracy lub nauce oraz w rozwoju zawodowym i osobistym.

⁴ Zgodnie z definicją wskaźnika rezultatu długoterminowego sformułowaną w Wytycznych „kwalifikacje” należy rozumieć jako formalny wynik oceny i walidacji, który uzyskuje się w sytuacji, kiedy właściwy organ uznaje, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się spełniające określone standardy.

- Awans w pracy.

Zakres podmiotowy

Badanie objęło:

- uczestników projektów,
- podmioty będące wykonawcami projektów (dalej: beneficjenci/projektodawcy), realizowanych dla osób określonych jako uczestnicy wsparcia,
- przedstawicieli IZ RPO WM 2014-2020, IP RPO WM 2014-2020, agencji zatrudnienia, innych niż PSZ z województwa mazowieckiego,
- przedsiębiorców/innego rodzaju pracodawców zatrudniających uczestników projektów w 6 miesięcy po zakończeniu projektu,
- ekspertów w zakresie zatrudnienia i zarządzania zasobami ludzkimi.

Pomiar wskaźnika został przeprowadzony na populacji lub reprezentatywnej próbie uczestników projektów (w zależności od liczebności w obrębie danego Działania/Poddziałania, Priorytetu Inwestycyjnego), którzy:

- byli uczestnikami projektów RPO WM 2014-2020 w ramach wybranych Działań lub Poddziałań współfinansowanych z EFS i zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r.;
- byli zatrudnieni w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie;
- w przypadku których upłynęło co najmniej 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu.

Zakres terytorialny

Badanie objęło obszar województwa mazowieckiego. Wszystkie odpowiedzi zostały przedstawione w ujęciu terytorialnym (Mazowsze Regionalne i Mazowsze Stołeczne). Odpowiedzi dla Mazowsza Regionalnego dodatkowo podzielone zostały na subregiony (NTS 3):

- subregion płocki;
- subregion ciechanowski;
- subregion siedlecki;
- subregion radomski;
- subregion ostrołęcki;
- subregion żyrardowski.

1.3. KRYTERIA EWALUACYJNE

Ewaluacja przeprowadzona została w oparciu o następujące kryteria:

- **Kryterium skuteczności**, które pozwoliło ocenić osiągniętą wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego oraz jej uwarunkowania.
- **Kryterium trafności**, które pozwoliło ocenić, w jakim stopniu interwencja w ramach OP 8, 9, 10 RPO WM 2014-2020 skierowana do osób pracujących była adekwatna do potrzeb uczestników projektów oraz rynku pracy.
- **Kryterium użyteczności**, które pozwoliło ocenić, na ile rzeczywiste efekty wsparcia uzyskane w ramach OP 8, 9, 10 RPO WM 2014-2020 są zgodne z potrzebami pracujących uczestników projektów.

1.4. OBSZARY I PROBLEMY BADAWCZE

Badanie pozwoliło na udzielenie odpowiedzi na następujące problemy badawcze w ramach poszczególnych obszarów badawczych:

OBSZAR 1 Oszacowanie wartości wskaźnika Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

1. Jaką wartość osiągnął wskaźnik rezultatu długoterminowego Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu?
2. Jakie zmiany zaszły w sytuacji uczestników projektów po 6 miesiącach od opuszczenia Programu, tj. jaki odsetek z nich:
  - Przeszedł z niepewnego do stabilnego zatrudnienia;
  - Przeszedł z niepełnego do pełnego zatrudnienia;
  - Zmienił pracę na inną, wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością;
  - Awansował w pracy;
  - Dostrzegł inne korzystne zmiany zidentyfikowane przez Wykonawcę, np. poprawę sytuacji finansowej, zmniejszenie zagrożenia likwidacji stanowiska pracy;
  - Nie dostrzega jakichkolwiek zmian;
  - Dostrzega zmiany niekorzystne (jakie)?

OBSZAR 2 Zidentyfikowanie form wsparcia mających największy wpływ na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy

1. Jakie formy wsparcia po 6 miesiącach od zakończenia projektu miały największy wpływ na poprawę sytuacji uczestnika na rynku pracy?
2. Jakie cechy zidentyfikowanych najskuteczniejszych form wsparcia zdecydowały o tym, że miały one największy wpływ na poprawę sytuacji uczestników na rynku pracy?

OBSZAR 3 Jakość udzielonego wsparcia i dostosowanie jego efektów do potrzeb uczestników projektów

1. Jak uczestnicy projektów oceniają jakość udzielonego wsparcia?
2. Jakie cechy udzielonego wsparcia wpłynęły na ocenę jego jakości pozytywnie, a jakie negatywnie?
3. W jakim stopniu efekty wsparcia są zgodne z potrzebami uczestników projektów?
4. Czy można zidentyfikować obszary, w których efekty wsparcia nie były zgodne z potrzebami uczestników projektów, a jeśli tak, to jakie są to obszary?

OBSZAR 4 Czynniki zachęcające do udziału w projektach

1. Z jakich źródeł uczestnicy projektów dowiadywali się o możliwości udziału w projekcie?
2. Jakie cechy zaoferowanego wsparcia zachęciły uczestników projektów do skorzystania z niego?
3. Które formy wsparcia cieszyły się największym zainteresowaniem uczestników projektów i dlaczego?

OBSZAR 5 Trwałość udzielonego wsparcia w perspektywie powyżej 12 miesięcy

1. Czy efekty wsparcia uzyskane przez uczestników projektów utrzymały się/uległy zmianie po 12 miesiącach lub więcej od zakończenia uczestnictwa w projekcie? (Dotyczy uczestników projektów, którym upłynął okres co najmniej 12 miesięcy od momentu zakończenia udziału we wsparciu).
2. Jakie cechy zrealizowanego wsparcia miały największy wpływ na trwałość osiągniętych efektów w perspektywie powyżej 12 miesięcy?

OBSZAR 6 Dostosowanie wsparcia do potrzeb rynku pracy

1. W jakim stopniu realizowane wsparcie było adekwatne do potrzeb rynku pracy a w szczególności do potrzeb pracodawców?
2. Które formy wsparcia były najbardziej trafne z punktu widzenia potrzeb rynku pracy i dlaczego?

3. Które formy wsparcia były najmniej trafne z punktu widzenia potrzeb rynku pracy i dlaczego?
4. Jakie negatywne zjawiska na regionalnym rynku pracy udało się ograniczyć dzięki realizacji projektów?
5. W jakim stopniu otrzymane wsparcie pozwoliło na uzyskanie lub podwyższenie kwalifikacji, kompetencji lub umiejętności adaptacyjnych adekwatnych do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy?

OBSZAR 7 Problemy napotymane podczas realizacji wsparcia i korzystania z niego

1. Na jakie problemy napotkali uczestnicy projektów podczas korzystania ze wsparcia?
2. Jakie są przyczyny występowania problemów napotypanych przez uczestników projektów podczas korzystania ze wsparcia?
3. Na jakie problemy napotkali beneficjenci podczas realizacji wsparcia?
4. Jakie są przyczyny występowania problemów napotypanych przez beneficjentów podczas realizacji wsparcia?

OBSZAR 8 Wpływ wsparcia na sytuację pracodawców zatrudniających uczestników projektów

1. W jakim stopniu wsparcie jest dopasowane do potrzeb pracodawców zatrudniających uczestników projektów?
2. Jaki jest wpływ wsparcia na rozwój przedsiębiorstw i innego rodzaju pracodawców zatrudniających uczestników projektów?
3. Pod jakimi względami zrealizowane wsparcie nie spełniło oczekiwań pracodawców zatrudniających uczestników projektów?

OBSZAR 9 Wpływ wsparcia na zachowania migracyjne uczestników projektów

1. Jaki jest wpływ interwencji na zachowania migracyjne uczestników projektów?

OBSZAR 10 Osiągnięcie dodatkowych efektów na skutek realizacji projektów

1. Czy na skutek realizacji wsparcia udało się osiągnąć dodatkowe, nieprzewidziane we wnioskach projektowych, efekty, a jeśli tak, to jakie?

OBSZAR 11 Efektywność kosztowa realizowanych działań

1. Jak kształtuje się efektywność kosztowa w odniesieniu do osiągniętych rezultatów tj. poziomu osiągniętych wskaźników rezultatów długoterminowych?

OBSZAR 12 Analiza komplementarności i konkurencyjności wsparcia ukierunkowanego na zatrudnienie i rynek pracy realizowane w ramach 8, 9 i 10 Osi Priorytetowej RPO WM 2014-2020

1. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach 8, 9 i 10 Osi Priorytetowej RPO WM 2014-2020 wzmacniają wzajemnie swoje efekty? Czym się przejawia ta synergia?
2. Czy projekty realizowane w ramach 8, 9 i 10 Osi Priorytetowej RPO WM 2014-2020 rywalizują między sobą o odbiorców wsparcia, a jeśli tak, to jakie jest natężenie tego zjawiska?
3. W przypadku których typów projektów najsilniejsza jest komplementarność, a w przypadku których konkurencyjność i dlaczego?

OBSZAR 13 Zalecenia dotyczące realizacji wsparcia w przyszłości

1. Które z dostępnych typów wsparcia powinny być kontynuowane w przyszłej perspektywie finansowej (i w jakim zakresie), biorąc pod uwagę efekty wsparcia oraz potrzeby mazowieckiego rynku pracy?
2. Które z dostępnych typów wsparcia nie powinny być kontynuowane w przyszłej perspektywie finansowej (i w jakim zakresie), biorąc pod uwagę efekty wsparcia oraz potrzeby mazowieckiego rynku pracy?
3. Jakie dodatkowe typy wsparcia, wobec obecnie istniejących, powinny być dostępne w przyszłym okresie programowania, biorąc pod uwagę potrzeby rynku pracy oraz skuteczność i efektywność udzielanego wsparcia?
4. Jakie działania należy podjąć, aby przeciwdziałać zidentyfikowanym problemom dotyczącym realizacji wsparcia i korzystania z niego?
5. Czy pomimo istniejącego na rynku wsparcia dla osób poniżej 30 roku życia z programów krajowych, patrząc na obecną i przyszłą sytuację na mazowieckim rynku pracy, istnieje potrzeba rozszerzenia interwencji skierowanej do osób młodych z zakresu aktywizacji zawodowej w ramach Regionalnego Programu?

OBSZAR 14 Dobre praktyki dotyczące realizacji wsparcia

1. Jakich można wskazać dobre praktyki dotyczące realizacji wsparcia?

Odpowiedzi na pytania badawcze zostały udzielone w podziale na:

2. METODOLOGIA BADAWCZA

Metodologia badania objęła następujące metody badawcze i techniki analizy danych:

1. Analiza danych zastanych (desk research);
2. Badanie CAWI wspomagane CATI z uczestnikami projektów;
3. Badanie CATI z beneficjentami analizowanych działań i poddziałań;
4. Badanie CATI z przedsiębiorcami i innego rodzaju pracodawcami zatrudniającymi uczestników projektów w 6 miesięcy po zakończeniu projektu;
5. Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI);
6. Case study;
7. Panel ekspertów;
8. Benchmarking;
9. Analiza SWOT.

3. CHARAKTERYSTYKA ZBIORU DANYCH BADANIA

3.1. UCZESTNICZY PROJEKTÓW

Badanie ilościowe zostało zrealizowane przy pomocy techniki CAWI wspomagane CATI (podejście *mixed-mode*). W przypadku techniki CAWI wspomagane CATI do potencjalnych respondentów wysyłane są e-maile, zawierające: informację o badaniu, list polecający oraz link do ankiety. Osoby, które nie zareagowały na maila, po kilku dniach otrzymały maile przypominające o badaniu, po kolejnych kilku dniach miejsce miał kontakt telefoniczny, służący realizacji badania CATI.

Zastosowanie ankiety internetowej, oferującej poczucie pełnej anonimowości, pozwoliło na uzyskanie pełniejszych informacji na temat zagadnień poruszanych w badaniu, a zwłaszcza na pytania delikatnej

natury, na które respondenci niechętnie udzielają odpowiedzi, gdy mają kontakt z ankieterem. Technika CATI pozwoliło na dotarcie z badaniem do osób, które ignorują ankiety internetowe, za to są skłonne do wzięcia udziału w wywiadzie, gdy zostaną o to poproszone przez ankietera.

Populacja badana: pracujący uczestnicy projektów, którzy zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r., w przypadku których upłynęło co najmniej 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu.

Warstwowanie próby: Wykonawca dokonał warstwowania próby ze względu na priorytet inwestycyjny – warstwa główna. W jej ramach nastąpiło dodatkowe warstwowanie na płeć oraz poddziałanie⁵. Warstwowanie nastąpiło także w odniesieniu do następujących kryteriów: grupy wiekowe; status na rynku pracy (zatrudnienie); wykształcenie; niepełnosprawność.

W poniższej tabeli zaprezentowano zakładane liczebności poszczególnych warstw głównych oraz poddziałań:

PI/Poddziałanie/ Działanie	Liczebność badanej populacji	Liczebność próby
8iv (8.3)	25	25
8.3.1	6	6
8.3.2	19	19
9i (9.1)	113	113
9iv (9.2)	88	88
9.2.1	27	27
9.2.2	61	61
9v (9.3)	2	2
10i (10.1)	4226	1061
10.1.1	3511	346
10.1.2	299	299
10.1.4	416	416
10iii (10.2)	4927	356
10iv (10.3)	3955	617
10.3.1	119	119
10.3.3	150	150
10.3.4	3686	348
Razem	13 336	2262

⁵ Poddziałanie zostało uwzględnione ze względu na założenie, iż próba ma być reprezentatywna na poziomie poddziałania w przypadku poddziałań 10.1.1 oraz 10.3.4.

W przypadku badania CAWI do badania zostali zaproszeni wszyscy przedstawiciele badanej populacji, których adresami e-mail Wykonawca dysponował. Po wysłaniu zaproszenia do badania CAWI oraz dwóch przypomnień o nim Wykonawca przeszedł do realizacji badania CATI.

- W przypadku poddziałań 8.3.1, 8.3.2, 9.2.1, 9.2.2, 10.1.2, 10.1.4, 10.3.1 i 10.3.3 oraz działań 9.1 i 9.3 Wykonawca zaprosił do badania wszystkie osoby, które nie wzięły udziału w CAWI (osoby, które nie zareagowały na e-maila oraz osoby, w przypadku których Wykonawca dysponował jedynie numerem telefonu).
- W przypadku poddziałań 10.1.1, 10.3.4 oraz działania 10.2 każdemu potencjalnemu respondentowi⁶ została przypisana inna całkowita liczba (z przedziału od 1 do n, gdzie n to liczba osób należących do danej warstwy). Następnie za pomocą generatora liczb losowych Wykonawca wygenerował liczbę niepowtarzających się liczb całkowitych z przedziału od 1 do n równą liczbie wywiadów brakujących do osiągnięcia założonej dla danej warstwy wielkości próby – na przykład jeśli w ramach danej warstwy 100 osób nie wzięło udziału w badaniu, a do osiągnięcia założonej wielkości próby brakuje 50 wywiadów, Wykonawca wygenerował 50 losowych liczb z przedziału od 1 do 100. Do badania zostały zaproszone osoby, którym przyporządkowano wylosowane numery. W przypadku braku responsywności (np. na skutek tego, że dana osoba nie odbiera telefonu) Wykonawca wygenerował dodatkowe numery i skontaktował się z osobami, do których przypisano te numery. Procedura ta była kontynuowana do osiągnięcia założonej wielkości próby bądź braku możliwości jej pełnego zrealizowania.

Zakładana liczebność próby:

Całkowita zakładana liczebność próby wyniosła **2262** – całkowita liczebność próby stanowi sumę liczebności zrealizowanych w ramach poszczególnych PI.

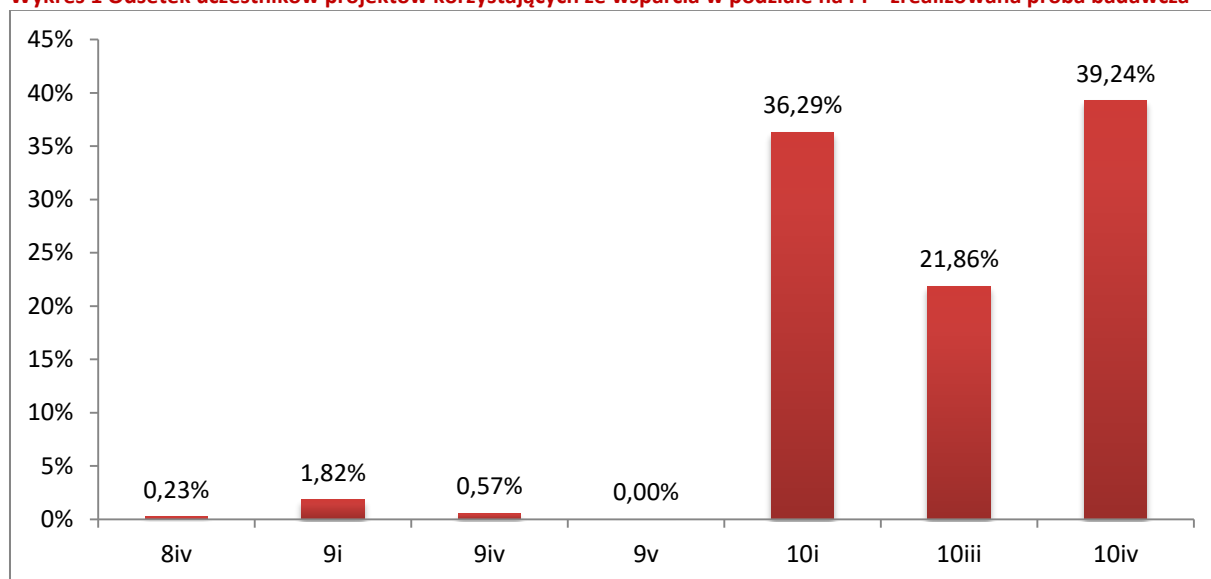
$$\text{Liczebność próby} = a_1 + a_2 + a_3 + a_4 + a_5 + a_6 + a_7$$

PI/Poddziałanie/Działanie	Symbol warstwy
8iv (8.3)	a_1
9i (9.1)	a_2
9iv (9.2)	a_3
9v (9.3)	a_4
10i (10.1)	a_5
10iii (10.2)	a_6
10iv (10.3)	a_7

⁶ Jako potencjalni respondenci rozumiane są osoby, która nie zareagowały na zaproszenie do badania CAWI oraz osoby, w przypadku których Wykonawca dysponował jedynie numerem telefonu.

W nawiązaniu do założeń z etapu raportu metodologicznego, w przypadku niektórych poddziałań, nie udało się zrealizować zakładanych prób. Należy jednak podkreślić, że różnice pomiędzy próbami zakładanymi na etapie raportu metodologicznego a rzeczywistym response rate dotyczą **wyłącznie poddziałań w których zakładano realizację próby całościowej** (tzn. przebadanie całej populacji). W przypadku badania uczestników projektów, którzy ukończyli swój udział w projekcie ponad 6 miesięcy przed badaniem, zjawisko to jest naturalne. Ponadto w przypadku części kontaktów Wykonawca spotkał się z odmowami udziału w badaniu bądź z sytuacjami w których podany numer telefonu bądź adres e-mail były nieaktywne. Niemniej, badanie spełnia warunki reprezentatywności, ze względu na podjęcie kilkukrotnych prób kontaktu ze **wszystkimi badanymi** w operacje przypadającym na warstwy, w których badanie miało zostać zrealizowane na próbie pełnej. W przypadku PI 9v mimo wielokrotnych prób kontaktu nie udało się zrealizować wywiadów, ze względu na bardzo niską liczbę uczestników projektów w populacji (2 osoby).

Wykres 1 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na PI – zrealizowana próba badawcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Biorąc pod uwagę podział ze względu na płeć zauważyć należy, że w ramach PI 10i w badaniu uczestniczył znacznie wyższy odsetek kobiet, niż mężczyzn. W przypadku PI 10iii oraz PI 10iv zauważalna jest przewaga uczestnictwa mężczyzn w ramach realizowanych projektów.

Tabela 1 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na PI i płeć – zrealizowana próba badawcza

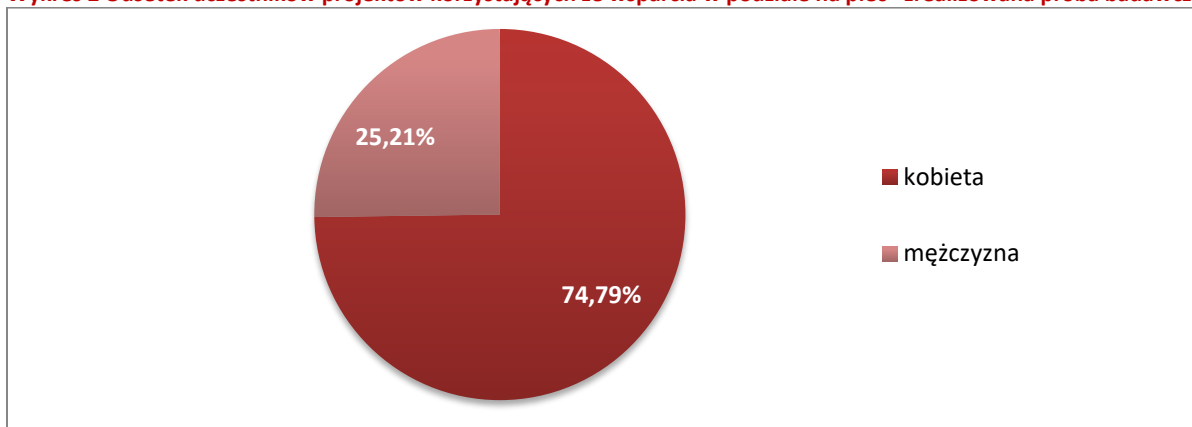
Priorytet inwestycyjny	kobiety	mężczyźni
8iv	0,30%	0,00%
9i	1,14%	3,83%

Priorytet inwestycyjny	kobiety	mężczyźni
9iv	0,61%	0,45%
9v	0,00%	0,00%
10i	43,05%	16,22%
10iii	18,83%	30,86%
10iv	36,07%	48,65%
Razem	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Analizując strukturę uczestników badania wyłącznie w podziale na płeć należy zwrócić uwagę, że przeważającą większość stanowią kobiety (74,79%).

Wykres 2 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na płeć– zrealizowana próba badawcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Poniżej przedstawiona została struktura uczestników badania w podziale na przedziały wiekowe.

Tabela 2 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na PI i grupy wiekowe– zrealizowana próba badawcza

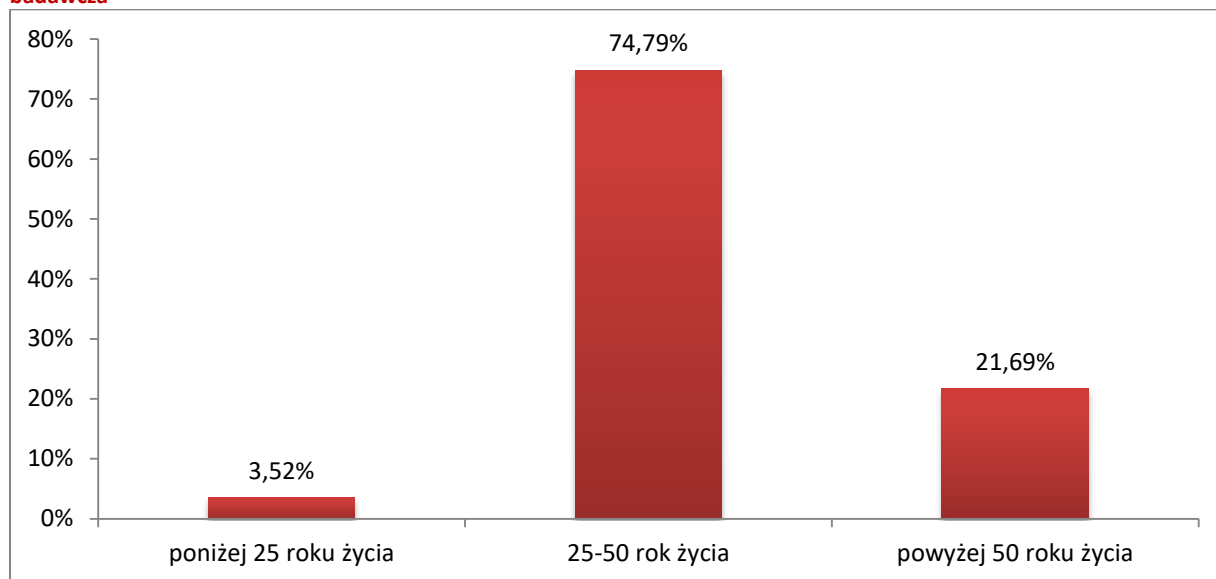
Priorytet inwestycyjny	poniżej 24 r.ż.	25-50 r.ż.	powyżej 50 r.ż.
8iv	0,00%	0,30%	0,00%
9i	6,45%	2,05%	0,26%
9iv	1,61%	0,61%	0,26%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	12,90%	35,16%	43,98%
10iii	0,00%	18,75%	36,13%
10iv	79,03%	43,13%	19,37%
Razem	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Biorąc pod uwagę jedynie grupy wiekowe, należy wskazać, że największą grupę uczestników badania stanowiły osoby w wieku pomiędzy 25 a 50 rokiem życia (blisko 74,79% uczestników). Niemal 22% uczestników stanowiły osoby powyżej 50 roku życia. Jedynie niewielka część uczestników projektów miała mniej niż 25 lat (3,52%).

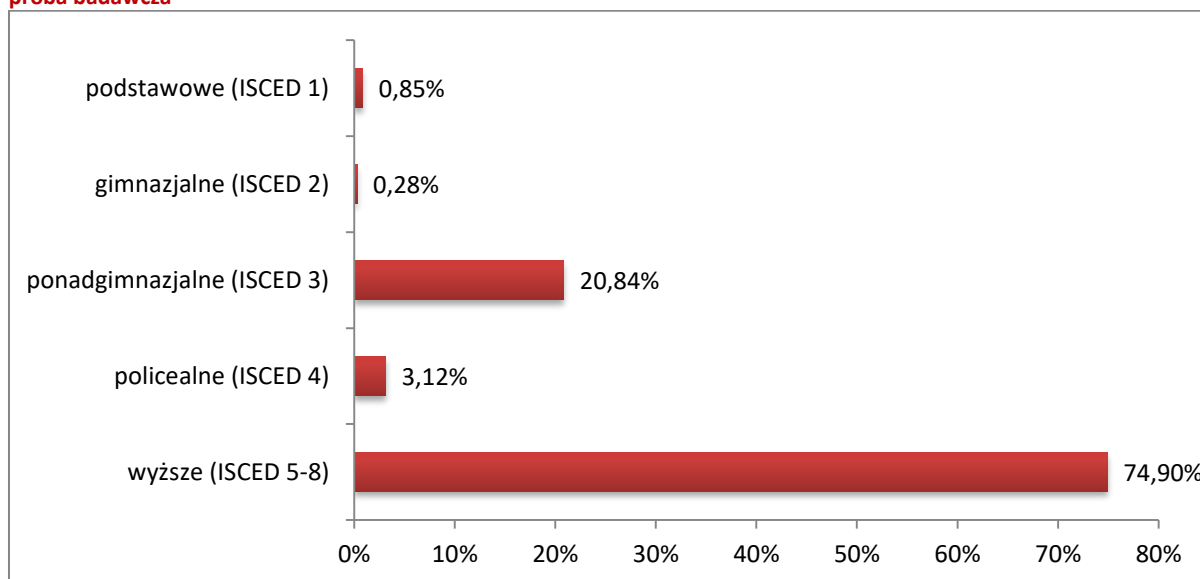
Wykres 3 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na grupy wiekowe– zrealizowana próba badawcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Kolejnym wziętym pod uwagę czynnikiem jest poziom wykształcenia uczestników projektów. Blisko 75% uczestników badania posiada wykształcenie na poziomie wyższym (ISCED 5-8). Drugą pod względem liczebności grupą uczestników projektów są osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym (ISCED 3) – stanowią niemal 20,84% próby badawczej.

Wykres 4 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na poziom wykształcenia – zrealizowana próba badawcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

3.2. BENEFICJENCI

Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo to doskonała technika służąca do realizacji badań ankietowych. Pozwala w krótkim czasie dotrzeć do dużej liczby respondentów i uzyskać od nich niezbędne informacje. Jej główną przewagą nad osobistym wywiadem kwestionariuszowym jest znacznie ułatwiony kontakt z respondentem.

Wywiad telefoniczny można przeprowadzić z respondentem bez względu na porę i miejsce jego pobytu. Technika ta nie absorbuje również szczególnie czasu ani respondenta, ani ankietera. Prowadzenie wywiadów za pomocą telefonu znacznie niweluje również efekt ankieterski, który może negatywnie wpływać na wiarygodność uzyskiwanych informacji.

Badanie to pozwoliło m.in. na uzyskanie informacji na temat skuteczności poszczególnych form wsparcia, prawidłowości założeń interwencji. Beneficjenci dostarczyli wiedzy również na tematy takie jak: efekty interwencji, dobre praktyki, problemy występujące na etapie realizacji projektów.

Populacja badana: beneficjenci analizowanych działań/poddziałań.

Zakładana liczebność próby: 287.

Przy analizowanej liczebności próby maksymalny błąd oszacowania nie przekroczył 5% dla poziomu ufności 95%, co oznacza, że wyniki badania bardzo dobrze oddają sytuację rzeczywistą.

Ostatecznie w wyniku przeprowadzonego badania udało się zrealizować **większą niż zakładana** liczbę ankiet (341).

4. CHARAKTERYSTYKA REGIONALNEGO RYNKU PRACY

Województwo mazowieckie znajduje się w centralnej części kraju i zajmuje powierzchnię 35 558 km², co stanowi 11,37% powierzchni Polski. Jednocześnie województwo mazowieckie jest istotne dla reszty kraju, z uwagi na pełnienie przez Warszawę funkcji miasta stołecznego. Tym samym, w Warszawie znajdują się najważniejsze instytucje centralne i siedziby władz.

Mazowsze charakteryzuje się przeważającą liczbą gmin wiejskich. Spośród 314 gmin regionu aż 227 stanowią gminy wiejskie (72,3%). Jednocześnie jedynie 11,1% wszystkich gmin stanowią gminy o charakterze miejskim.

Tabela 3 Podział terytorialny Mazowsza

Region/podregion	gmina miejska	gmina miejsko-wiejska	gmina wiejska	ogółem
Region warszawski stołeczny	15	19	36	70
Mazowsze regionalne, w tym:	20	33	191	244
Podregion ciechanowski	4	4	36	44
Podregion ostrołęcki	4	5	37	46
Podregion radomski	2	9	40	51
Podregion płocki	3	4	21	28
Podregion siedlecki	5	6	41	52
Podregion żyrardowski	2	5	16	23

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Jednocześnie województwo mazowieckie należy do obszarów silnie rolniczych – 67,9% obszaru województwa stanowią użytki rolne – średnio wartość ta dla Polski wynosi zaś 60,16%. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w województwie mazowieckim przewyższa natomiast średnią dla Polski – wynosi 5,8% powierzchni województwa. W przypadku średniej wartości dla Polski udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogółem kształtuje się na poziomie 5,4%⁷.

⁷ Dane za 2017 rok, Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

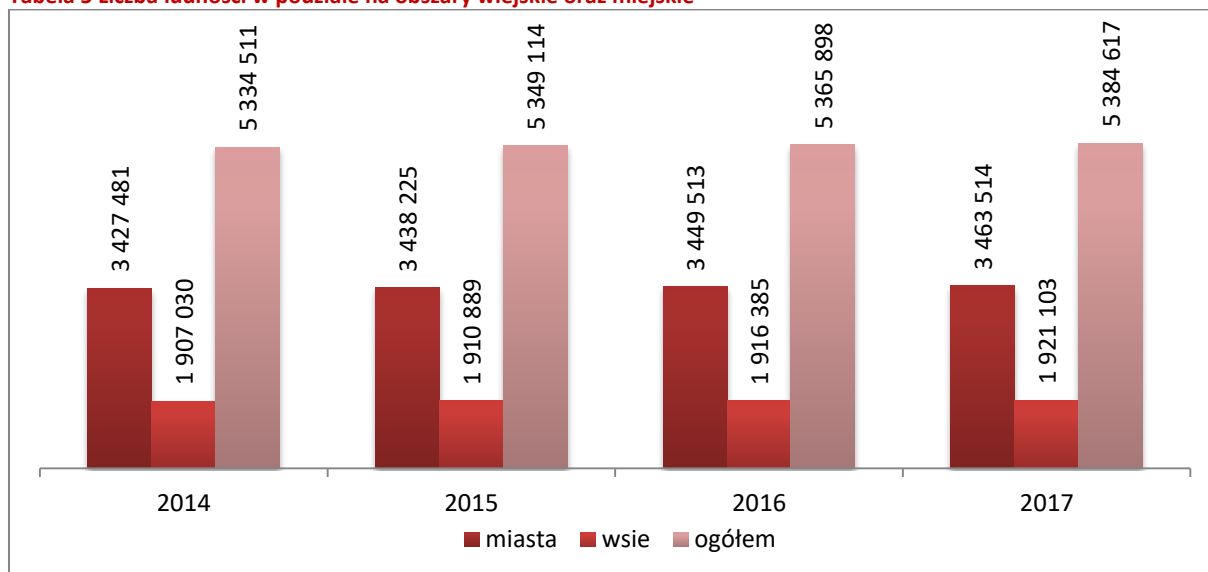
Tabela 4 Powierzchnia województwa mazowieckiego w podziale na kierunki wykorzystania terenu [2017 r.]

Obszar	Powierzchnia [w ha]
użytki rolne	2 413 081
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	850 810
grunty zabudowane i zurbanizowane	207 450
grunty pod wodami	42 642
nieużytki	34 095
tereny różne	5 901
użytki ekologiczne	1 868
powierzchnia ogółem	3 555 847

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Województwo zamieszkiwane jest przez blisko 5,4 mln osób, co stanowi ponad 14% mieszkańców kraju⁸. Należy przy tym zauważyć, że 32,8% ludności województwa zamieszkuje powiat m. stołeczne Warszawa. 52,3% ludności zamieszkuje zaś region warszawski stołeczny. Jednocześnie zauważyć należy, że przeważająca większość (64,32%) mieszkańców Mazowsza zamieszkuje obszary miejskie.

Tabela 5 Liczba ludności w podziale na obszary wiejskie oraz miejskie

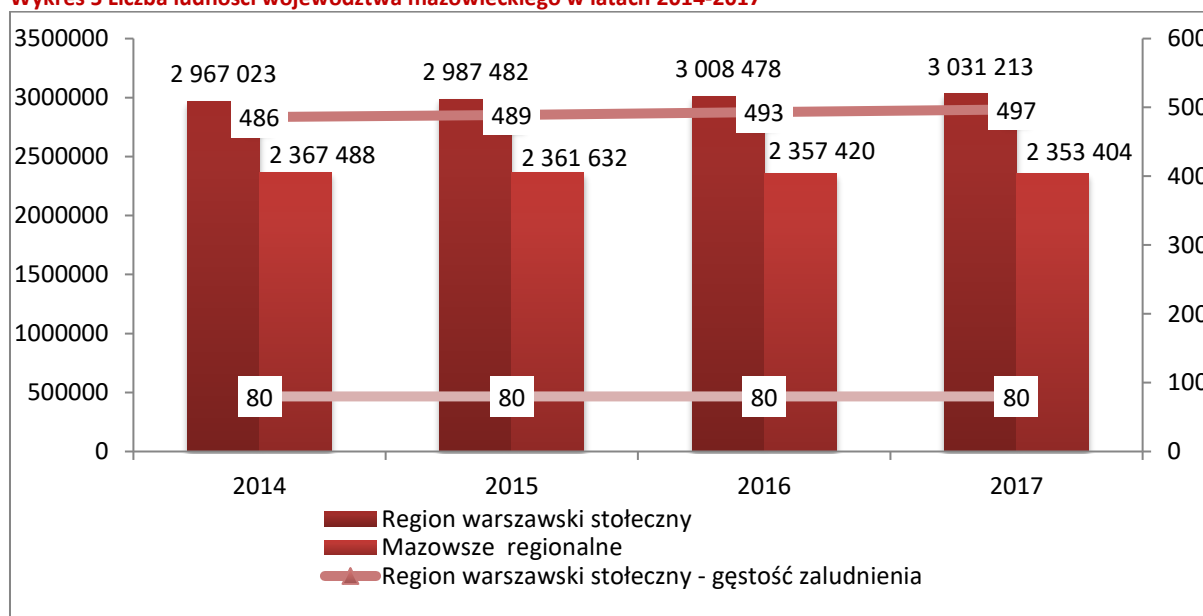
Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Należy przy tym zwrócić uwagę na dużo większą gęstość zaludnienia w przypadku regionu warszawskiego stołecznego (około 500 osób na km²), niż w przypadku Mazowsza regionalnego (około 80 osób na km²). Zaobserwować można również trend polegający na wzroście liczby osób

⁸ W 2017 roku wg Banku Danych Lokalnych: www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

zamieszkujących region warszawski stołeczny oraz na jednoczesnym spadku liczby mieszkańców Mazowsza regionalnego. Zestawienie to obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5 Liczba ludności województwa mazowieckiego w latach 2014-2017

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Analizując liczbę ludności Mazowsza wskazać należy na malejący odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym na całym analizowanym obszarze. Jednocześnie obserwuje się wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa. W analizowanym okresie obserwuje się nieznaczny wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Może to być wynikiem dwóch procesów:

- Wejścia w wiek reprodukcyjny osób z wyżu demograficznego z drugiej połowy lat 90. XX w.;
- Polityki socjalnej państwa, zapoczątkowanej wdrożeniem Programu „Rodzina 500+”.

Tabela 6 Liczba ludności w podziale na grupy wieku oraz podregiony w latach 2015-2017

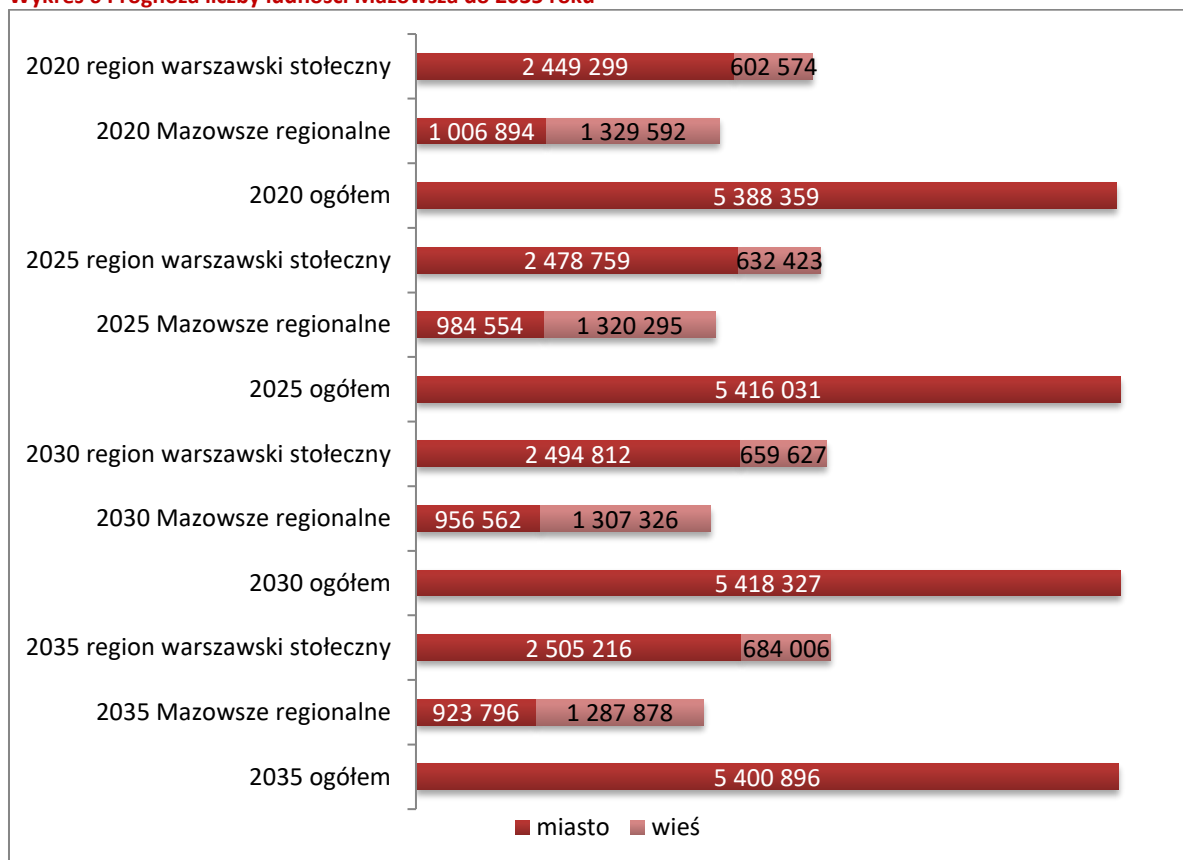
Obszar	w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Region warszawski stołeczny	10,23%	10,45%	10,67%	33,88%	33,58%	33,32%	11,73%	12,04%	12,30%
Podregion ciechanowski	1,21%	1,19%	1,18%	4,03%	3,97%	3,92%	1,19%	1,22%	1,25%
Podregion ostrołęcki	1,43%	1,41%	1,40%	4,55%	4,48%	4,44%	1,28%	1,31%	1,34%
Podregion radomski	2,14%	2,10%	2,09%	7,20%	7,08%	6,99%	2,20%	2,25%	2,32%
Podregion płocki	1,12%	1,10%	1,10%	3,87%	3,80%	3,76%	1,21%	1,24%	1,27%
Podregion siedlecki	1,55%	1,53%	1,54%	4,84%	4,77%	4,73%	1,48%	1,51%	1,55%

Obszar	w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Podregion żyrardowski	0,91%	0,91%	0,91%	3,01%	2,96%	2,92%	0,94%	0,96%	0,99%
Razem	18,59%	18,69%	18,90%	61,37%	60,63%	60,09%	20,04%	20,52%	21,01%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Bieżące trendy uzupełnić należy o prognozy liczby ludności dla analizowanego obszaru. Prognozy mówią o stałym wzroście liczby ludności Mazowsza do 2035 roku, a następnie o jej spadku, co prezentuje poniższy wykres. Należy przy tym wspomnieć o wzroście liczby ludności regionu warszawskiego stołecznego oraz spadku liczby mieszkańców Mazowsza regionalnego.

Wykres 6 Prognoza liczby ludności Mazowsza do 2035 roku

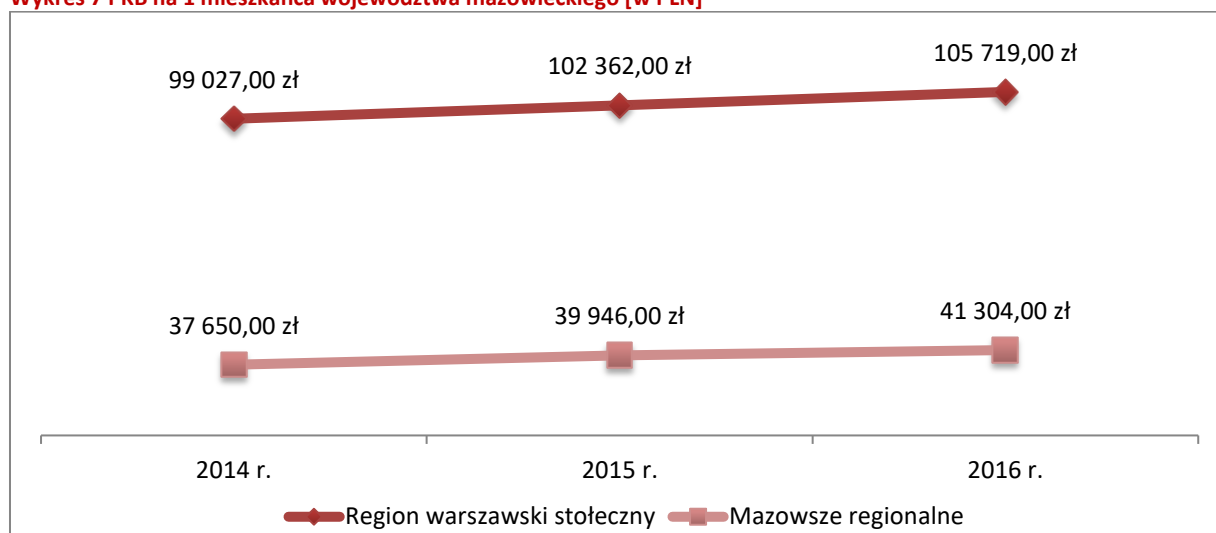

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Kolejną kwestią, na jaką należy zwrócić uwagę, jest Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca. Zarówno w przypadku regionu warszawskiego stołecznego, jak i Mazowsza regionalnego, wzrósł on, przy czym tempo wzrostu w przypadku Mazowsza regionalnego było wyższe (9,71%) niż w przypadku regionu warszawskiego stołecznego (6,67%). Zauważyć przy tym trzeba znacznie wyższą wartość PKB per capita

w przypadku regionu warszawskiego stołecznego, niż w przypadku Mazowsza regionalnego. Wartość ta jest o około 60% wyższa w przypadku regionu warszawskiego stołecznego.

Wykres 7 PKB na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego [w PLN]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

Analizując gospodarkę województwa mazowieckiego należy wskazać na istotną przewagę sektora usługowego, w którym zatrudnione jest około 2/3 ogółu pracujących. Drugi w kolejności jest sektor przemysłowy, dający około 23% miejsc pracy, co dziesiąte miejsce pracy dotyczy zaś sektora rolniczego. W analizowanym okresie zwiększeniu uległ odsetek osób zatrudnionych w sektorze przemysłowym, spadek zaś odsetek zatrudnionych w sektorach rolniczym i usługowym.

Tabela 7 Odsetek osób pracujących w poszczególnych sektorach w 2017 roku w województwie mazowieckim

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Odsetek pracujących w sektorze rolniczym wg BAEL	11,1	11,7	10,8	10,4
Odsetek pracujących w sektorze przemysłowym wg BAEL	21,9	22,3	23,0	23,2
Odsetek pracujących w sektorze usługowym wg BAEL	67,0	66,0	66,1	66,4

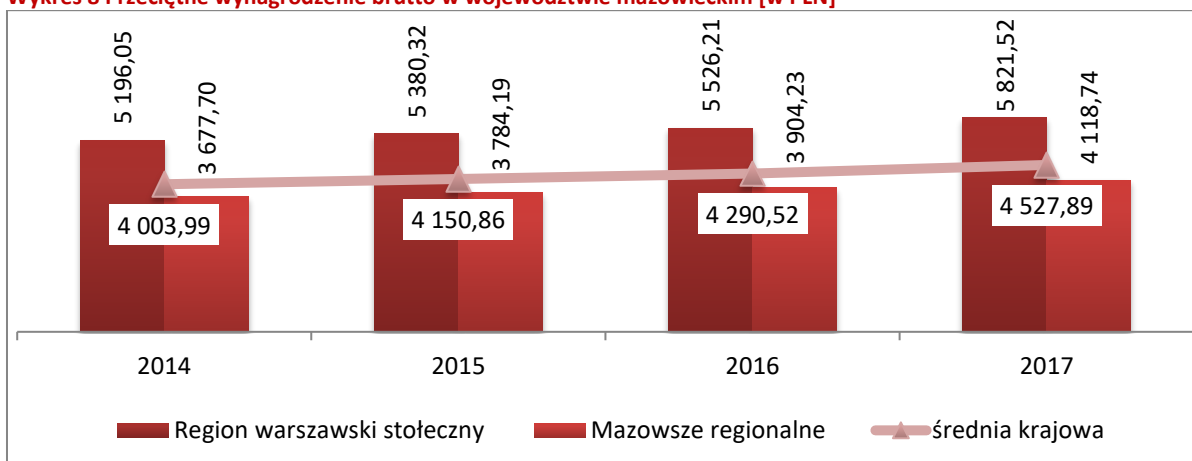
Źródło: <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

Prognozy wskazują na dalszy spadek udziału osób pracujących w sektorze rolniczym i w przemyśle. W sektorze rolniczym prognozowany jest spadek do poziomu 8,7% w 2022 r. (w porównaniu do 10,9 % w 2015 r.), zaś w przemyśle do poziomu 23% w roku 2022 (w porównaniu do 23,1% w roku 2015); jednocześnie przewiduje się nieznaczny wzrost odsetka osób pracujących w sektorze usługowym⁹.

⁹ Analiza wskaźników dotyczących potencjału społeczno-ekonomicznego województwa mazowieckiego w obszarze oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego, Warszawa 2018, s. 17-18.

Analiza przeciętnego wynagrodzenia brutto na Mazowszu pokazała, że osiąga ono wyższe wartości, jeśli chodzi o region warszawski stołeczny. Dysproporcja pomiędzy wynagrodzeniem w regionie warszawskim stołecznym oraz na Mazowszu regionalnym wzrasta – a w okresie 2014-2017 różnica w przeciętnym wynagrodzeniu wzrosła o około 200 PLN. Jednocześnie wartość przeciętnego wynagrodzenia wzrastała szybciej na obszarze regionu warszawskiego stołecznego, niż na obszarze Mazowsza regionalnego. W analizowanym okresie wynagrodzenie to wzrosło o około 625 PLN w przypadku regionu warszawskiego stołecznego i o około 441 PLN w przypadku Mazowsza regionalnego. Jednocześnie, poziom wynagrodzenia na obszarze Mazowsza regionalnego w badanym okresie był niższy o około 9% w porównaniu ze średnią krajową. Jeśli chodzi o region warszawski stołeczny, przeciętne wynagrodzenie w analizowanym okresie było o około 29% wyższe, niż średnia krajowa.

Wykres 8 Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim [w PLN]

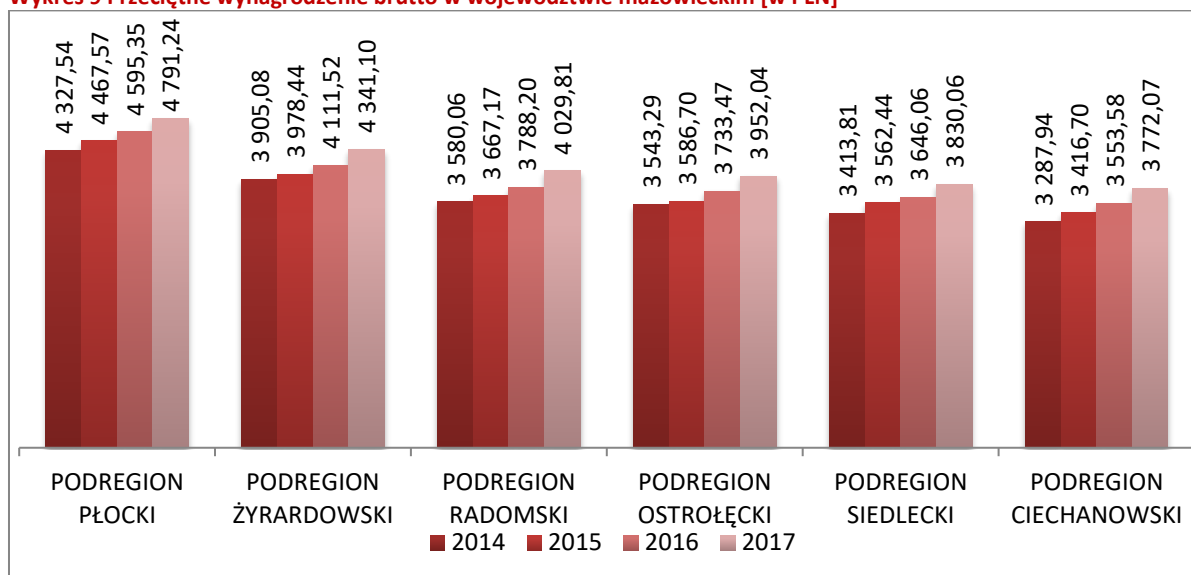
Źródło: Bank Danych Lokalnych, <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

W analizowanych podregionach nastąpił wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto i wyniósł średnio około 443 PLN. Wzrost ten był największy w przypadku podregionu ciechanowskiego (484,13 PLN), zaś najmniejszy – w przypadku podregionu ostrołęckiego (408,75 PLN).

Analizując poziom wynagrodzenia w poszczególnych podregionach Mazowsza regionalnego wskazać należy, że najwyższy jego poziom występuje w podregionie płońskim. W podregionie tym wartość przeciętnego wynagrodzenia przekracza średnią dla całego kraju. Jest to również jedyny spośród podregionów, w którym wartość przeciętnego wynagrodzenia przekraczała w badanym okresie przeciętne wynagrodzenie dla kraju. W pozostałych podregionach wartość ta była niższa niż średnia krajowa, odbiegając od tej wartości, w zależności od podregionu, od około 100-200 PLN, aż do nawet 755 PLN.

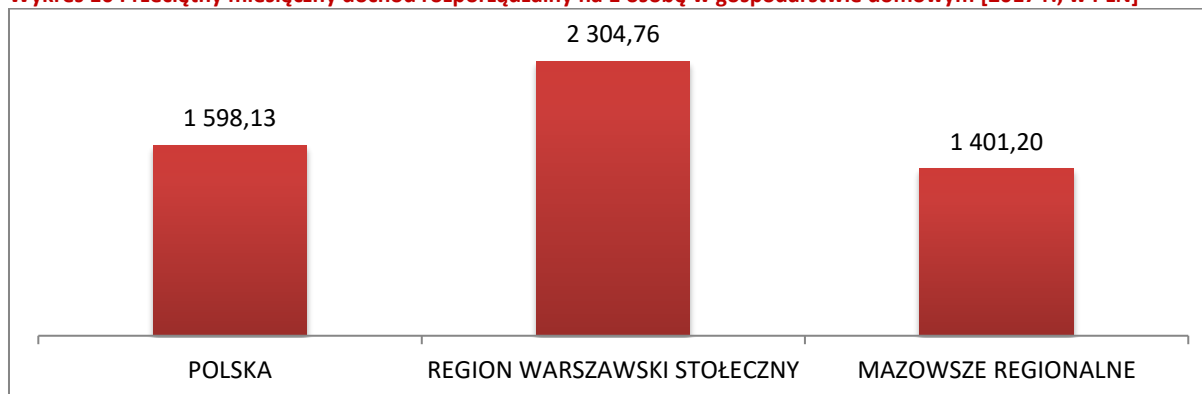
Wykres 9 Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim [w PLN]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

Ponadto, wskazać należy na przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym. W przypadku regionu warszawskiego stołecznego w 2017 roku był on o 44% wyższy, niż wartość tego wskaźnika dla Polski. Dla Mazowsza regionalnego wartość ta była jednak o ponad 12% niższa, niż w przypadku Polski.

Wykres 10 Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym [2017 r., w PLN]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Odnosząc się do przeciętnych miesięcznych wydatków na osobę w gospodarstwie domowym należy wskazać, że wydatki te były wyższe, w przypadku regionu warszawskiego stołecznego, niż w przypadku Mazowsza regionalnego. Ponadto, w przypadku regionu warszawskiego stołecznego było wyższe, niż wartość dla Polski, zaś w przypadku Mazowsza regionalnego wartość ta była niższa, niż średnia dla Polski.

Wykres 11 Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym [2017 r., w PLN]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Analizując zagadnienie ubóstwa na obszarze województwa mazowieckiego należy odnieść się do trzech zagadnień:

- Analizie poddano wskaźnik relatywnej granicy ubóstwa. Wskaźnik ten mierzony jest poziomem średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych; za gospodarstwa domowe, które funkcjonują poniżej relatywnej granicy ubóstwa uznaje się te gospodarstwa, w których wydatki ekwiwalentne gospodarstw domowych wynoszą poniżej 50% poziomu średnich wydatków ekwiwalentnych gospodarstw domowych. W 2017 r. poziom ten wyniósł 684 PLN. W przypadku Obszaru Mazowsza wskaźnik ten w 2017 r. wyniósł 16,3% i był to wynik o 2,9 pp. wyższy od średniej dla całego kraju.
- W następnej kolejności odniesiono się do ustawowej granicy ubóstwa. Oznacza ona kwotę, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej. Od 1.11.2018 r. kwota ta wynosi 674 PLN. Również w tym przypadku wartość wskaźnika była wyższa dla województwa mazowieckiego, niż dla średniej wartości dla kraju (o 1,7 pp.).
- Trzecim wskaźnikiem poddanym analizie jest poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPISS) – jest to inaczej granica ubóstwa skrajnego. Zgodnie z definicją GUS jest to *minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka*. Wartość minimum egzystencji w gospodarstwie jednoosobowym wynosi 574,01 PLN w przypadku Polski oraz 561,91 PLN w przypadku województwa mazowieckiego. Wskaźnik ten dla Mazowsza regionalnego wyniósł 5,2% i był o 1,9 pp. wyższy, niż średnia wartość dla kraju.

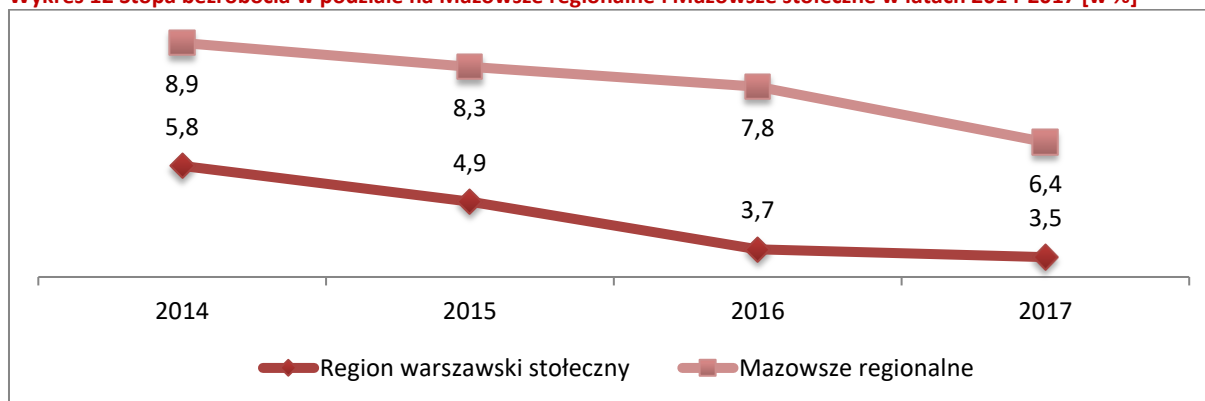
Tabela 8 Wskaźniki zasięgu ubóstwa – gospodarstwa domowe [w %]

Obszar	Relatywna granica ubóstwa	"ustawowa" granica ubóstwa	Minimum egzystencji
Region warszawski stołeczny	0,0	0,0	0,0
Mazowsze regionalne	16,3	12,4	5,2
Polska	13,4	10,7	4,3

Dane nie są zbierane w cyklu rocznym, co uniemożliwia przedstawienie dynamiki zmian. Brak danych dla regionu warszawskiego stołecznego. Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 05.04.2019).

Na poniższym wykresie zaprezentowano stopę bezrobocia w województwie mazowieckim w latach 2014-2017 w podziale na Mazowsze regionalne i regionu warszawskiego stołecznego. Zauważyć należy znacznie niższy odsetek osób bezrobotnych w przypadku regionu warszawskiego stołecznego, niż w przypadku Mazowsza regionalnego – w przypadku Mazowsza stołecznego odsetek osób bezrobotnych jest o 2,9 pp. niższy. Od 2014 roku sukcesywnie następował spadek stopy bezrobocia. W odniesieniu do Mazowsza regionalnego największy spadek nastąpił pomiędzy 2016 a 2017 rokiem (0 1,4 pp.). W regionie warszawskim stołecznym największy spadek miał miejsce rok wcześniej – pomiędzy 2015 a 2016 rokiem (o 1,2 pp.).

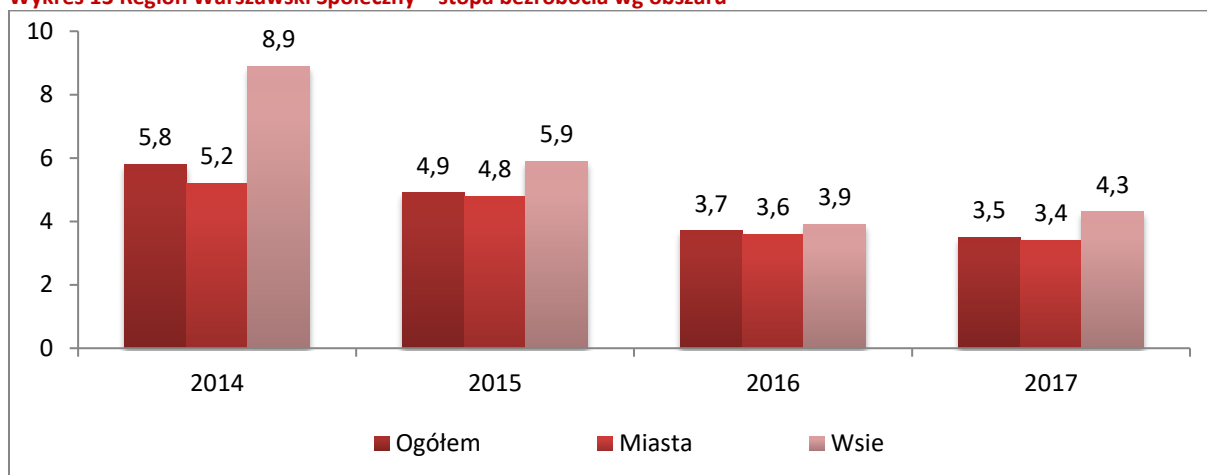
Wykres 12 Stopa bezrobocia w podziale na Mazowsze regionalne i Mazowsze stołeczne w latach 2014-2017 [w %]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Na uwagę zasługuje także zróżnicowanie stopy bezrobocia w miastach i na obszarach wiejskich. Odnosząc się do regionu warszawskiego stołecznego należy wskazać, że poziom bezrobocia jest wyższy na obszarach wiejskich, niż w miastach. Jednocześnie jednak stopa bezrobocia na obszarach wiejskich uległa zmniejszeniu o 4,6 pp. w stosunku do 2014 roku. W przypadku miast wartość ta spadła o 1,8 pp.

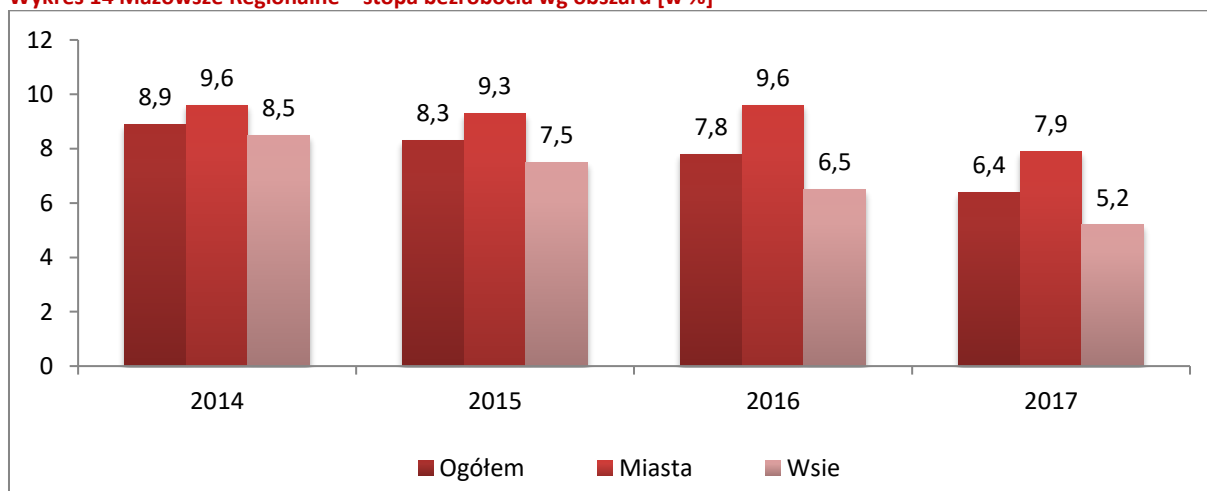
Wykres 13 Region Warszawski Społeczny – stopa bezrobocia wg obszaru

Źródło: <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

W odniesieniu do Mazowsza regionalnego obserwowany jest odwrotny trend – poziom bezrobocia wyższy jest w przypadku obszarów miejskich, niż obszarów wiejskich. Ponadto, spadek wartości wskaźnika na obszarach miejskich jest mniejszy niż w przypadku wsi. Na obszarach wiejskich wartość stopy bezrobocia spadła o 3,3 pp. W przypadku terenów miejskich wartość utrzymywała się niemal na niezmiennym poziomie do 2016 roku – dopiero w 2017 roku spadła o 1,7 pp. Średni spadek poziomu bezrobocia w odniesieniu do całego obszaru Mazowsza regionalnego wynosi 2,5 pp. w analizowanym okresie.

Wykres 14 Mazowsze Regionalne – stopa bezrobocia wg obszaru [w %]

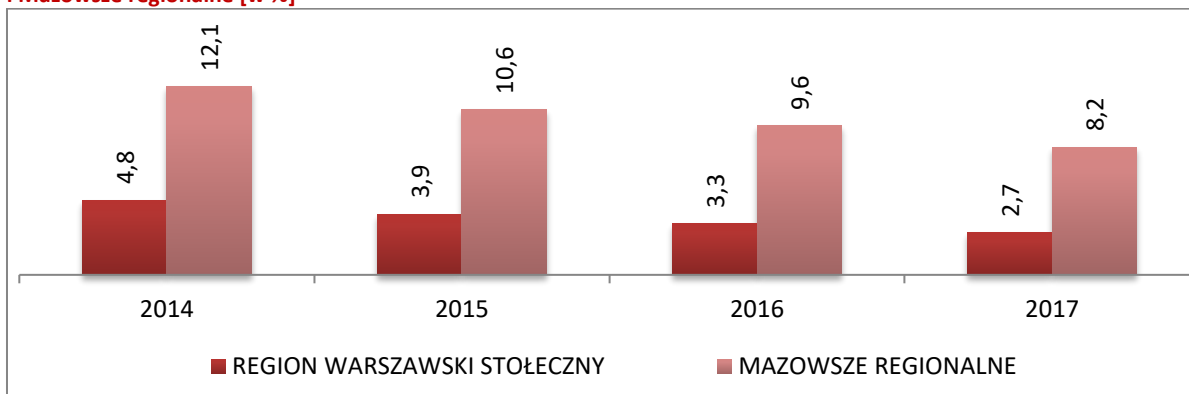

Źródło: <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

Należy się ponadto odnieść do udziału osób bezrobotnych w wieku 25-34 lat do ogólnej liczby ludności w tym wieku, zamieszkujących w danym podregionie. Udział osób młodych (w wieku 25-34 lat) w grupie osób bezrobotnych jest blisko trzykrotnie wyższy w przypadku Mazowsza regionalnego niż

w przypadku regionu warszawskiego stołecznego. Niemniej jednak, w analizowanym okresie tempo spadku wartości wskaźnika było wyższe w przypadku Mazowsza regionalnego – wartość ta spadła o 3,9 pp. – w przypadku regionu warszawskiego stołecznego spadek wyniósł jedynie 2,1 pp.

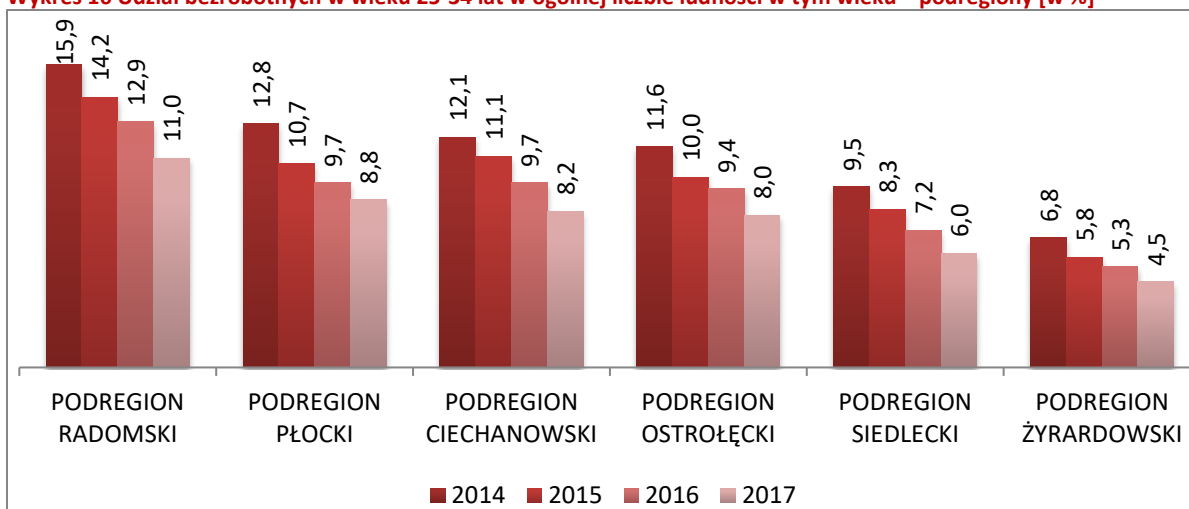
Wykres 15 Udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku – Mazowsze stołeczne i Mazowsze regionalne [w %]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

W przypadku Mazowsza regionalnego największy spadek udziału osób młodych w ogóle bezrobotnych odnotowano w podregionie radomskim (4,9 pp.), najmniejszy zaś – w podregionie żyrardowskim (2,3 pp.).

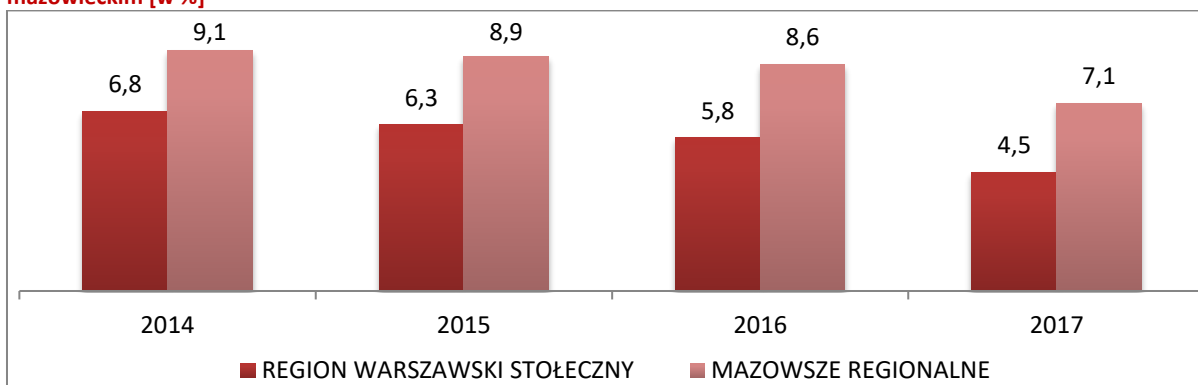
Wykres 16 Udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku – podregiony [w %]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Spadek odsetka osób w wieku 55-59/64 lat w ogóle osób w tym wieku, zamieszkujących analizowane regiony wyniósł 2,3 pp. w regionie stołecznym oraz 2 pp. na Mazowszu regionalnym. Największy spadek na obu obszarach nastąpił w 2017 roku.

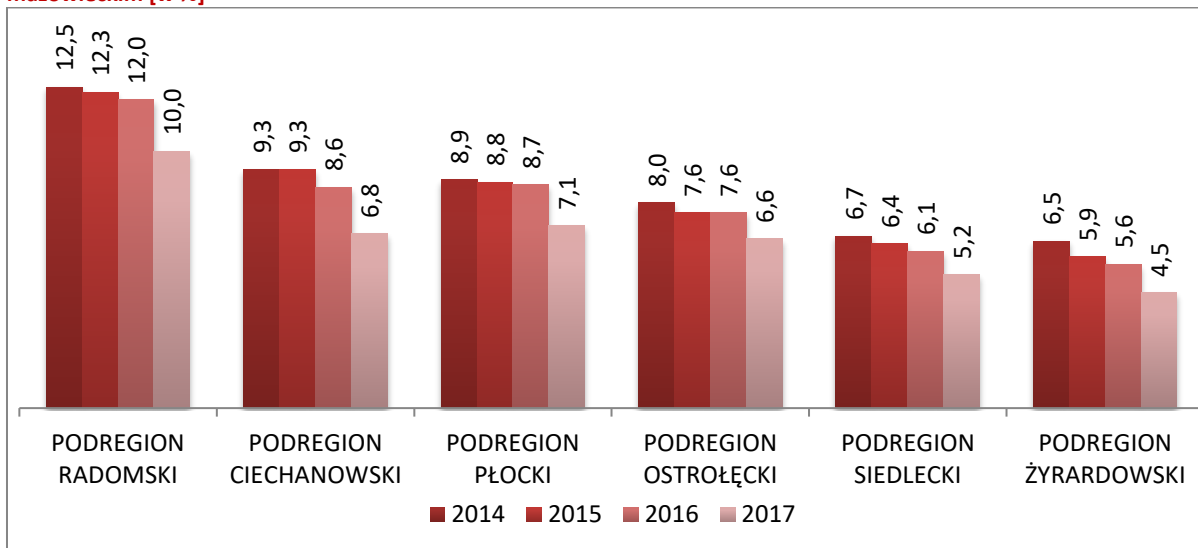
Wykres 17 Udział bezrobotnych w wieku 55-59/64 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie mazowieckim [w %]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Udział osób w wieku 55-59/64 lat w ogóle osób w tym wieku, zamieszkujących na danym obszarze spadł we wszystkich analizowanym podregionach. Najbardziej dynamiczny spadek zaobserwowano w przypadku podregionów radomskiego oraz ciechanowskiego (2,5 pp.). W pozostałych podregionach spadek wartości wskaźnika wyniósł od 1,4 do 2 pp.

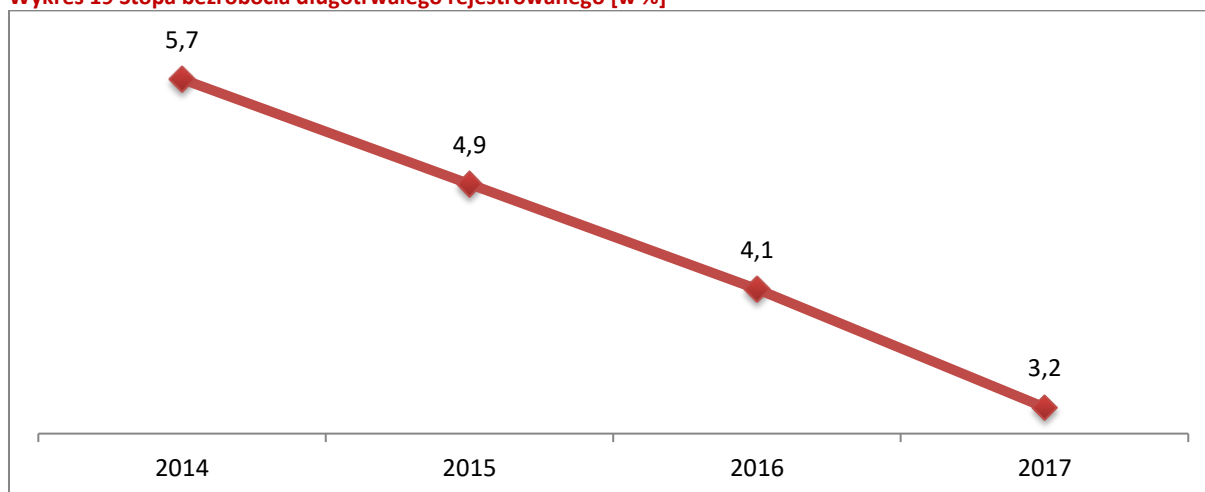
Wykres 18 Udział bezrobotnych w wieku 55-59/64 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie mazowieckim [w %]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

W okresie 2014-2017 o 2,5 p.p. spadł odsetek osób pozostających bez pracy co najmniej 12 miesięcy. Należy jednak wskazać, że dotyczy to bezrobocia rejestrowanego, zaś rzeczywista liczba osób pozostających bez pracy długotrwale może być wyższa.

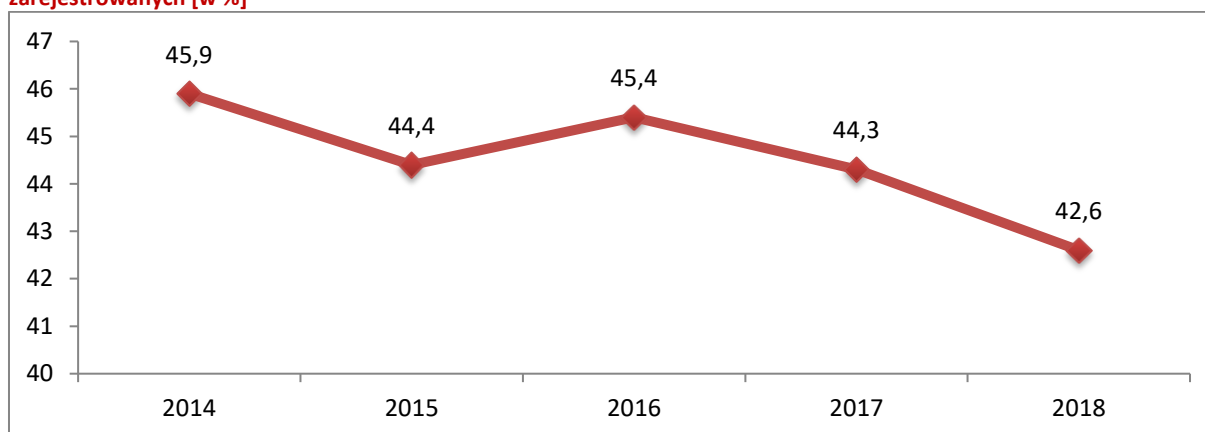
Wykres 19 Stopa bezrobocia długotrwałego rejestrowanego [w %]

Źródło: <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 28.03.2019).

Biorąc pod uwagę udział osób długotrwanie bezrobotnych (co najmniej 12 miesięcy) w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych jako bezrobotne wskazać należy na spadek w analizowanym okresie o 3,3 pp. Największy spadek nastąpił pomiędzy 2017 a 2018 rokiem. Tendencje dot. długotrwałego bezrobocia przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20 Udział osób pozostających bez pracy powyżej dwunastu miesięcy w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych [w %]

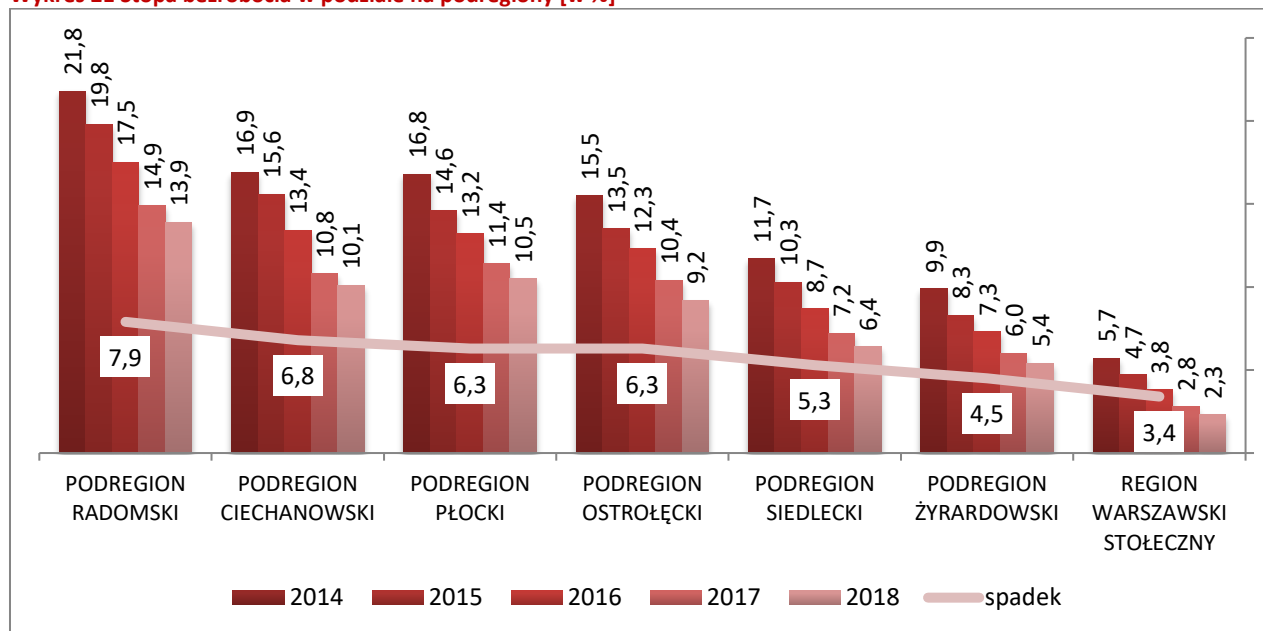

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Analizując poszczególne podregiony zwrócić należy uwagę na duże różnice pomiędzy występującą w nich stopą bezrobocia. Zauważyć należy również tendencję dotyczącą spadku poziomu bezrobocia na wszystkich analizowanych obszarach. Największy spadek (o 7,9 pp.) nastąpił w podregionie radomskim – a więc na obszarze, na którym wyjściowy poziom bezrobocia był najwyższy. Podobną tendencję należy zauważyć w odniesieniu do wszystkich analizowanych obszarów – im wyższa wartość bazowa poziomu bezrobocia (2014 r.), tym większy spadek. Najwyższy spadek poziomu bezrobocia

nastąpił w regionie warszawskim stołecznym, jednak również tam wartość wskaźnika spadła o 3,4 pp. w stosunku do wartości bazowej.

Wykres 21 Stopa bezrobocia w podziale na podregiony [w %]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Należy również zwrócić uwagę na udział osób bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie w ogólnej liczbie bezrobotnych. W podregionach ostrołęckim, siedleckim oraz ciechanowskim udział ten jest najwyższy – plasuje się na poziomie ok. 60% w każdym z ww. podregionów. Wynika to jednak z faktu, że w tych podregionach dominują gminy o charakterze wiejskim (ich udział w ogóle gmin wynosi ok. 80%). Najniższy poziom osób bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie obserwuje się w regionie warszawskim stołecznym – co czwarta osoba bezrobotna z tego regionu zamieszkuje gminę wiejską; należy przy tym zaznaczyć, że udział gmin o charakterze wiejskim w regionie warszawskim stołecznym wynosi ok. 51%.

Tabela 9 Bezrobotni zamieszkali na obszarach wiejskich w ogólnej liczbie bezrobotnych w danym podregionie

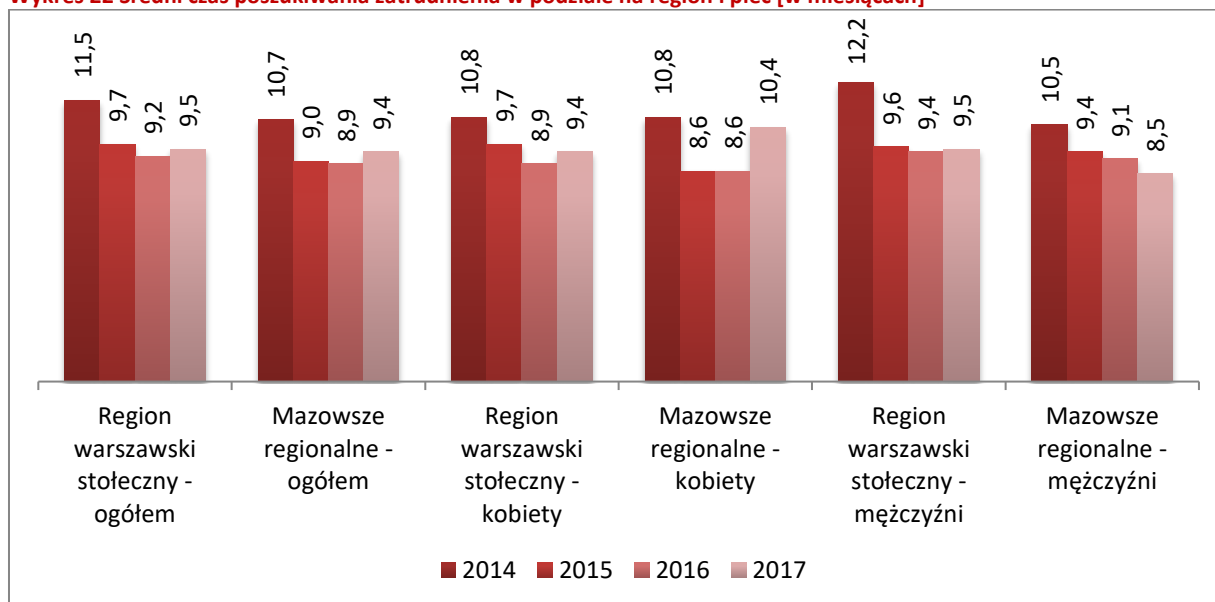
Obszar	2014	2015	2016	2017	2018
Mazowsze regionalne, w tym:	56,01%	56,38%	56,48%	56,50%	56,32%
Podregion ostrołęcki	61,96%	62,66%	62,25%	61,74%	61,55%
Podregion siedlecki	60,85%	61,00%	60,34%	60,88%	60,67%
Podregion ciechanowski	59,05%	59,31%	59,52%	59,02%	58,72%
Podregion radomski	53,48%	53,55%	54,16%	54,77%	55,39%
Podregion płocki	51,80%	52,49%	54,17%	54,24%	53,69%
Podregion żyrardowski	48,89%	49,26%	48,45%	48,32%	47,91%
Region warszawski stołeczny	21,43%	22,10%	22,22%	22,23%	24,46%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Odnosząc się do kwestii bezrobocia należy także wskazać, jaki jest średni czas pozostawania bez zatrudnienia. Zauważyć należy, że wartość ta uległa skróceniu na przestrzeni badanego okresu średnio o 1,6 miesiąca. Najwyższy spadek nastąpił w regionie warszawskim stołecznym, w odniesieniu do mężczyzn (średni czas poszukiwania zatrudnienia skrócił się o około 2,7 miesiąca). Skrócenie czasu poszukiwania zatrudnienia w większym stopniu dotyczyło kobiet – zarówno na obszarze regionu warszawskiego stołecznego, jak też Mazowsza regionalnego, wartość ta spadła o 2,1 miesiąca, w przypadku mężczyzn spadek wartości wyniósł średnio 1,2 miesiąca. Obserwuje się jednak, że w 2017 roku czas poszukiwania zatrudnienia uległ wydłużeniu w stosunku do roku poprzedniego.

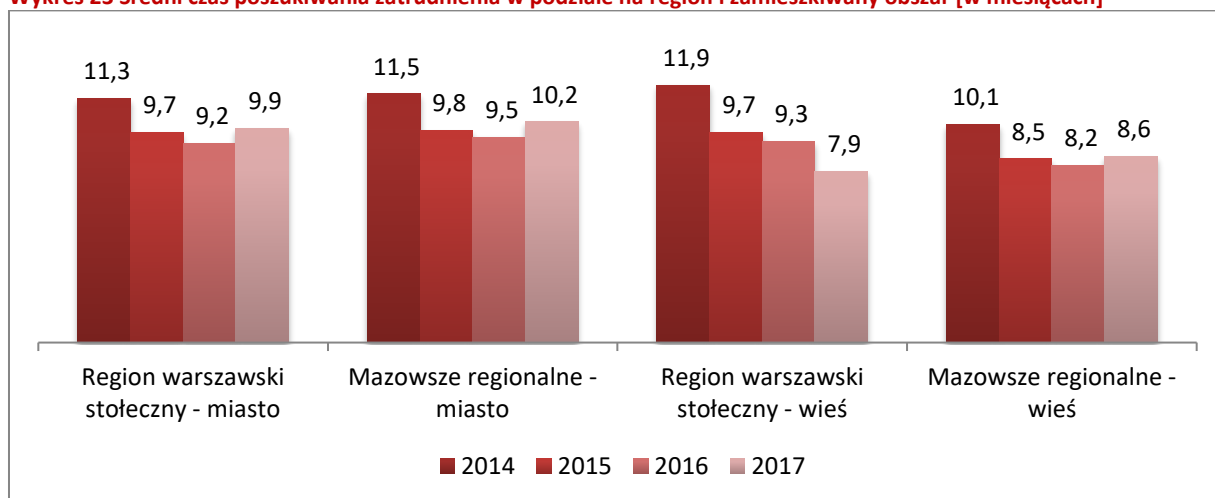
Wykres 22 Średni czas poszukiwania zatrudnienia w podziale na region i płeć [w miesiącach]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Porównując czas pozostawania bez zatrudnienia w podziale na miasto i wieś należy zwrócić uwagę że większy spadek przypadł na obszary wiejskie. W przypadku miast spadek wyniósł ok. 1,4 miesiąca, zaś w przypadku wsi 2,8 miesiąca, przy czym osoby zamieszkujące obszary wiejskie w regionie warszawskim stołecznym poszukiwały pracy średnio 4 miesiące krócej, niż jeszcze w 2014 roku. Również w przypadku ujęcia w podziale na obszary miejskie i wiejskie zaobserwować można wzrost czasu poszukiwania zatrudnienia w 2017 roku w stosunku do roku poprzedniego.

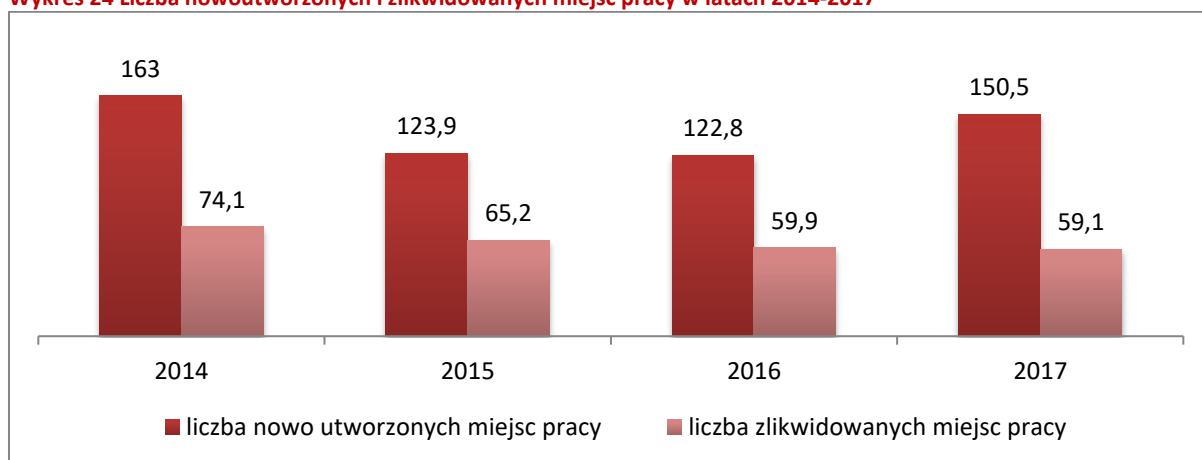
Wykres 23 Średni czas poszukiwania zatrudnienia w podziale na region i zamieszkiwany obszar [w miesiącach]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Analiza danych pozwala również na wskazanie, że w analizowanym okresie w województwie mazowieckim powstało ponad 560,2 tys. nowych miejsc pracy, przy czym zlikwidowanych zostało 258,3 tys. miejsc pracy. Należy także zwrócić uwagę na to, że spada liczba likwidowanych miejsc pracy.

Wykres 24 Liczba nowoutworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy w latach 2014-2017

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

O sytuacji na regionalnym rynku pracy świadczy również liczba ofert pracy wpływających do urzędów pracy oraz liczba osób bezrobotnych przypadających na jedną zgłoszoną ofertę pracy. Sytuacja kształtuje się lepiej w regionie warszawskim stołecznym, niż w pozostałej części regionu, przy czym udało się zmniejszyć skalę dysproporcji w stosunku do roku bazowego (2014): w 2014 roku różnica pomiędzy regionem warszawskim stołecznym a Mazowszem regionalnym w liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych na jedną ofertę pracy wyniosła 44 osoby, zaś w 2018 roku – 22 osoby.

W przypadku Mazowsza regionalnego najwięcej osób zarejestrowanych na jedną ofertę pracy było w podregionie radomskim. W analizowanym okresie liczba ta zmniejszyła się blisko czterokrotnie. W przypadku podregionu siedleckiego spadek wyniósł około 60%. W podregionach ciechanowskim, ostrołęckim i żyrardowskim liczba osób zarejestrowanych na jedną ofertę spadła o około połowę, zaś najmniejszą zmianę odnotowano w podregionie płockim, gdzie liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych na jedną ofertę spadła o nieco ponad 35%.

Tabela 10 Bezrobotni zarejestrowanie na jedną ofertę pracy – średnio rocznie

Obszar	2014	2015	2016	2017	2018
Region warszawski stołeczny	26	18	12	8	7
Mazowsze regionalne, w tym:	70	55	39	28	29
Podregion radomski	169	103	64	44	42
Podregion ciechanowski	70	58	43	28	36
Podregion ostrołęcki	64	60	49	40	32
Podregion płocki	56	52	41	27	36
Podregion siedlecki	38	32	24	17	15
Podregion żyrardowski	22	24	11	9	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Odnosząc się do zawodów deficytowych oraz nadwyżkowych zaprezentowanych w poniższych tabelach należy zauważyć, że wśród zawodów deficytowych znajdują się przede wszystkim takie, które wymagają wysokich kwalifikacji, np. informatycy, lekarze. Niemniej, w grupie tej znajdują się również zawody nie wymagające specjalistycznej wiedzy i umiejętności, np. sortowacze odpadów, gońcy. Jest to zatem bardzo zróżnicowana grupa zawodów. W grupie zawodów nadwyżkowych znajdują się takie, które wymagają przede wszystkim wykształcenia zawodowego bądź technicznego, np. kucharze, fryzjerzy, monterzy, mechanicy itp.

Tabela 11 Zawody deficytowe w województwie mazowieckim – dane na koniec 2018 roku

ZAWODY DEFICYTOWE		
<ul style="list-style-type: none"> • Programiści aplikacji • Specjaliści do spraw sieci komputerowych • Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food • Analitycy systemów komputerowych i programiści gdzie indziej niesklasyfikowani • Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (call center) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych • Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów • Specjaliści do spraw szkoleń zawodowych i rozwoju kadr • Gońcy, bagażowi i pokrewni • Praktykujący niekonwencjonalne lub 	<ul style="list-style-type: none"> • Inżynierowie budownictwa • Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych • Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej • Sortowacze odpadów • Księgowi • Pracownicy sprzedaży i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani

ZAWODY DEFICYTOWE		
<ul style="list-style-type: none"> • Farmaceuci bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji • Kierownicy w instytucjach edukacyjnych • Adwokaci, radcy prawni i prokuratorzy • Projektanci i administratorzy baz danych • Lekarze dentyści specjaliści (ze specjalizacją II stopnia lub tytułem specjalisty) • Specjaliści do spraw baz danych i sieci komputerowych gdzie indziej niesklasyfikowani • Kierownicy do spraw finansowych • Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych) • Doradcy finansowi i inwestycyjni 	<ul style="list-style-type: none"> • komplementarne metody terapii • Pracownicy usług osobistych gdzie indziej niesklasyfikowani • Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani • Administratorzy systemów komputerowych • Operatorzy urządzeń pakujących, znakujących i urządzeń do napełniania butelek • Aktorzy cyrkowi i pokrewni • Kierownicy do spraw strategii i planowania • Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji • Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych • Ankieeterzy 	<ul style="list-style-type: none"> • Kierownicy do spraw marketingu i sprzedaży • Specjaliści do spraw rynku nieruchomości • Specjaliści do spraw reklamy i marketingu • Robotnicy robót stanu surowego i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani • Przedstawiciele handlowi • Analitycy finansowi • Urzędnicy do spraw podatków • Kontrolerzy ruchu lotniczego i personel pokrewny • Kierownicy w hotelarstwie • Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi • Technicy sieci internetowych • Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów

Źródło: wupwarszawa.praca.gov.pl/-/9028474-informacja-sygnalna-za-ii-polrocze-2018 (dostęp: 29.03.2019)

Tabela 12 Zawody nadwyżkowe w województwie mazowieckim – dane na koniec 2018 roku

ZAWODY NADWYŻKOWE		
<ul style="list-style-type: none"> • Operatorzy maszyn do produkcji obuwia i pokrewni • Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani • Kaletnicy, rymarze i pokrewni • Operatorzy maszyn do wyprawiania futer i skór • Formierze odlewniczy i pokrewni • Funkcjonariusze służby więziennej • Mechanicy rowerów i pokrewni • Zamiatacze i pokrewni • Pracownicy zakładów pogrzebowych • Monterzy sprzętu elektrycznego • Pomocnicy biblioteczni 	<ul style="list-style-type: none"> • Robotnicy leśni i pokrewni • Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni • Murarze i pokrewni • Pomoce domowe i sprzątaczk • Plastycy, dekoratorzy wnętrz i pokrewni • Cieśle i stolarze budowlani • Konstruktorzy i krojczowie odzieży • Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni • Betoniarze, betoniarze zbrojarze i pokrewni • Monterzy izolacji • Posadzkarze, parkieciarze i glazurnicy 	<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarze budynków • Rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani • Pomocniczy personel medyczny • Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych • Dekarze • Robotnicy wykonujący prace proste przy uprawie roślin i hodowli zwierząt • Mechanicy statków powietrznych i pokrewni • Ładowacze nieczystości • Sekretarze medyczni i pokrewni • Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek

ZAWODY NADWYŻKOWE		
<ul style="list-style-type: none"> Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani Fryzjerzy Ogrodnicy 	<ul style="list-style-type: none"> Maszyniści i operatorzy maszyn i urządzeń dźwigowo-transportowych i pokrewni Hydraulicy i monterzy rurociągów Kucharze 	<ul style="list-style-type: none"> Klasyfikatorzy żywności i pokrewni Ustawiacze i operatorzy maszyn do obróbki i produkcji wyrobów z drewna Sadownicy

Źródło: wupwarszawa.praca.gov.pl/-/9028474-informacja-sygnalna-za-ii-polrocze-2018 (dostęp: 29.03.2019)

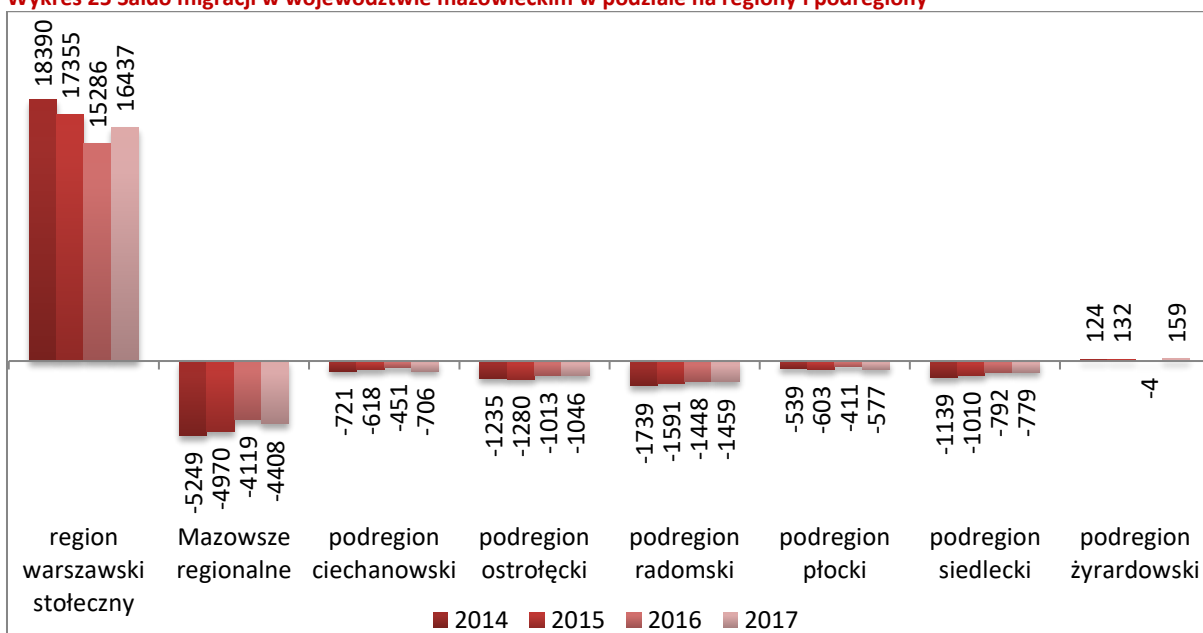
Tabela 13 Zawody maksymalnie nadwyżkowe w województwie mazowieckim – dane na koniec 2018 roku

ZAWODY MAKSYMALNIE NADWYŻKOWE		
Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewnych	Uliczni sprzedawcy żywności Monterzy budownictwa wodnego	Prowadzący pojazdy ciągnięte przez zwierzęta

Źródło: wupwarszawa.praca.gov.pl/-/9028474-informacja-sygnalna-za-ii-polrocze-2018 (dostęp: 29.03.2019)

Analizując saldo migracji na Mazowszu należy zwrócić uwagę na fakt, że jedynie w regionie warszawskim stołecznym oraz w podregionie żyrardowskim jest ono dodatnie. Na pozostałych obszarach osiąga wartość ujemną. Ujemne saldo migracji jest widoczne w odniesieniu do całego Mazowsza regionalnego, jednak najbardziej widoczne jest w podregionach radomskim oraz ostrołęckim.

Wykres 25 Saldo migracji w województwie mazowieckim w podziale na regiony i podregiony

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Odnosząc się do liczby zameldowań i wymeldowań w ruchu wewnętrznym należy wskazać, że największa liczba zameldowań i wymeldowań miała miejsce w podregionie radomskim, tam również saldo migracji było na najwyższym poziomie spośród wszystkich podregionów. Najmniejszy ruch ludności następował w podregionie żyrardowskim. Ten podregion charakteryzował się również, jak już wspomniano, dodatnim saldem migracji jako jedyny spośród całego obszaru Mazowsza regionalnego.

Tabela 14 Zameldowania i wymeldowania w województwie mazowieckim w podziale na regiony i podregiony

wskaźnik	zameldowania w ruchu wewnętrznym				wymeldowania w ruchu wewnętrznym				saldo migracji wewnętrznych			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
region warszawski stołeczny	46 467	42 914	39 852	43 102	28 077	25 559	24 566	26 665	18 390	17 355	15 286	16 437
Mazowsze regionalne	21 485	20 207	19 809	20 835	26 734	25 177	23 928	25 243	-5 249	-4 970	-4 119	-4 408
podregion ciechanowski	3 401	3 118	3 094	3 343	4 122	3 736	3 545	4 049	-721	-618	-451	-706
podregion ostrołęcki	3 477	3 264	3 436	3 362	4 712	4 544	4 449	4 408	-1 235	-1 280	-1 013	-1 046
podregion radomski	4 644	4 356	4 125	4 451	6 383	5 947	5 573	5 910	-1 739	-1 591	-1 448	-1 459
podregion płocki	3 195	3 095	2 977	3 096	3 734	3 698	3 388	3 673	-539	-603	-411	-577
podregion siedlecki	3 758	3 652	3 576	3 669	4 897	4 662	4 368	4 448	-1 139	-1 010	-792	-779
podregion żyrardowski	3 010	2 722	2 601	2 914	2 886	2 590	2 605	2 755	124	132	-4	159

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 28.03.2019).

Ostatnią kwestią, do której należy się odnieść, jest liczba miejsc wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat oraz liczba dzieci przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. W analizowanym okresie nastąpił wzrost liczby miejsc przedszkolnych przypadających na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat we wszystkich analizowanych podregionach. Największy wzrost dotyczył regionu warszawskiego stołecznego (wzrost o 87 miejsc na 1000 dzieci, tj. o 9,32%). Na Mazowszu regionalnym średni wzrost liczby miejsc przedszkolnych na 1000 dzieci wyniósł 46. Najbardziej dynamiczny wzrost wartości wskaźnika dotyczył podregionu radomskiego (wzrost o 8,00%).

Tabela 15 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

Obszar	2014	2015	2016	2017	Zmiana [%]
Region warszawski stołeczny	933	984	991	1 020	9,32%
Region mazowiecki regionalny	724	776	727	770	6,35%
Podregion ciechanowski	674	731	670	705	4,60%

Obszar	2014	2015	2016	2017	Zmiana [%]
Podregion ostrołęcki	691	739	685	736	6,51%
Podregion radomski	700	754	708	756	8,00%
Podregion płocki	730	785	733	765	4,79%
Podregion siedlecki	778	822	792	830	6,68%
Podregion żyrardowski	797	848	791	841	5,52%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 05.04.2019).

Odnosząc się do wskaźnika dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce wychowania przedszkolnego należy wskazać jego spadek, co interpretować należy jako korzystną zmianę. Zmiana nastąpiła we wszystkich analizowanych podregionach. Największą zmianę obserwuje się w podregionie radomskim, najmniejszą zaś – w regionie warszawskim stołecznym. Należy przy tym zaznaczyć, że region warszawski stołeczny cechuje się najniższą wartością wskaźnika, zaś podregion radomski – najwyższą. Dynamika zmian, które zaszły w poszczególnych regionach odzwierciedla skalę ich potrzeb i wyzwań w tym zakresie.

Tabela 16 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego

Obszar	2014	2015	2016	2017	Zmiana [%]
Region warszawski stołeczny	0,93	0,87	0,80	0,74	-0,19
Mazowsze regionalne	1,51	1,45	1,27	1,16	-0,35
Podregion ciechanowski	1,57	1,52	1,35	1,25	-0,32
Podregion ostrołęcki	1,58	1,50	1,27	1,17	-0,41
Podregion radomski	1,77	1,71	1,51	1,29	-0,48
Podregion płocki	1,32	1,24	1,11	1,05	-0,27
Podregion siedlecki	1,33	1,30	1,14	1,06	-0,27
Podregion żyrardowski	1,45	1,38	1,21	1,12	-0,33

Źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 05.04.2019).

5. ZAKRES INTERWENCJI

Interwencja w ramach analizowanych priorytetów inwestycyjnych obejmuje trzy cele tematyczne Umowy Partnerstwa:

- CT 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników;
- CT 9 Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją;
- CT 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

CT 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

VIII Rozwój rynku pracy

PI 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

8.3. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3

8.3.1. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej

8.3.2. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT

PI 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę realizowany jest w ramach CT 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. W ramach priorytetu zakłada się realizację celu szczegółowego zakładającego powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3. Do realizacji tego celu przyczynić ma się wsparcie przedsięwzięć polegających na:

- Tworzeniu nowych miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3, w formie żłobków lub klubów dziecięcych i opiekuna dziennego oraz dostosowanie już istniejących miejsc do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami;
- Świadczeniu usług w postaci pokrycia części lub całości kosztów związanych z pobytem dziecka do 3 r.ż. w żłobku, klubie dziecięcym, u dziennego opiekuna lub pod opieką niani.

Na interwencję w ramach działania przeznaczono 30 040 219 EUR, co stanowi 6,36% wsparcia przewidzianego w ramach EFS.

CT 9 Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych

9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej

9.2.1 Zwiększenie dostępności usług społecznych

9.2.2 Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych

CT 9 Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

9.3 Rozwój ekonomii społecznej

W ramach CT 9 wdrażane są 3 priorytety inwestycyjne:

- PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;
- PI 9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych;
- PI 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Na realizację tych priorytetów przeznaczono 172 908 433 EUR, co stanowi 36,62% wsparcia przewidzianego w ramach EFS.

PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie zakłada realizację celu szczegółowego pn. zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa.

Realizacja celu nastąpi poprzez wsparcie przedsięwzięć zakładających:

- Integrację osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowaną na aktywizację społeczno-zawodową, w tym:
  - integrację społeczną i aktywizację zawodową osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej;
  - aktywną integrację dla włączenia społecznego realizowaną przez/we współpracy z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej;
  - integrację społeczną i aktywizację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami.
- Wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami niesamodzielnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci.

PI 9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych realizowany jest poprzez zwiększenie dostępności usług społecznych oraz

zdrowotnych. W ramach tych poddziałań realizowane są cele szczegółowe zakładające zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej

W poddziałaniu 9.2.1 realizowane są projekty zakładające:

1. Rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz programy deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji realizowane na rzecz osób niesamodzielnych;
2. Pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej mające na celu wzmocnienie działań interwencyjnych na rzecz dzieci i młodzieży w celu zapobiegania pogłębianiu dysfunkcji i marginalizacji.

W poddziałaniu 9.2.2 realizowane projekty zakładają zaś:

1. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;
2. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy;
3. Wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi

PI 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia realizuje cel szczegółowy pn. zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań. W ramach priorytetu realizowane są przedsięwzięcia zakładające:

- Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej;
- Koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej.

CT 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

X Edukacja dla rozwoju regionu

10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

CT 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży

10.1.1 Edukacja ogólna

10.1.2 Edukacja ogólna w ramach ZIT

10.1.4 Edukacja przedszkolna

10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych

10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

10.3 Doskonalenie zawodowe

10.3.1 Doskonalenie zawodowe uczniów

10.3.3 Doradztwo edukacyjno-zawodowe w ramach ZIT

10.3.4 Kształcenie oraz doskonalenie zawodowe osób dorosłych

W ramach CT 10 wdrażane są 3 priorytety inwestycyjne:

- 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia;
- 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji;
- 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów

uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Na realizację celu przeznaczono 158 551 614 EUR, co stanowi 33,58% środków przeznaczonych na Program w ramach EFS.

PI 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia realizuje następujące cele szczegółowe RPO WM 2014-2020:

- Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych;
- Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.

Realizowane w ramach priorytetu przedsięwzięcia dotyczą następujących działań:

- Kształcenie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
- Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu;
- Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwijanie kompetencji informatycznych;
- Prowadzenie efektywnej edukacji włączającej oraz procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi;
- Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej.

PI 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji realizowany jest w ramach działania 10.2. Celem szczegółowym działania 10.2 jest wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i podwyższanie kompetencji. W ramach działania realizowane są przedsięwzięcia zakładające szkolenia lub inne formy podnoszenia kompetencji cyfrowych i językowych zakończone procesem formalnego potwierdzania i certyfikacji nabytych kwalifikacji.

PI 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami realizowany jest w ramach działania 10.3. Celem szczegółowym działania 10.3. jest zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego oraz zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym. W ramach działania wdrażane są przedsięwzięcia zakładające:

- Rozwój współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym realizacja staży i praktyk;
- przygotowanie zawodowe uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, obejmujące naukę zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy;
- Doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt i materiały dydaktyczne do realizacji kształcenia zawodowego;
- Realizacja kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy;
- Wsparcie rozwoju nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu;
- Prowadzenie doradztwa zawodowego (w 7 i 8 klasach szkół podstawowych, szkołach gimnazjalnych i szkołach prowadzących kształcenie zawodowe) i rozwój współpracy z rynkiem pracy;
- Podnoszenie kompetencji oraz kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy ich zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kwalifikacji zawodowych poprzez realizację szkolnych form kształcenia ustawicznego zawodowego albo pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego.

6. OPIS WYNIKÓW BADANIA

6.1. OSZACOWANIE WARTOŚCI WSKAŹNIKA REZULTATU DŁUGOTERMINOWEGO

Uczestnicy projektów, którzy zakończyli swój udział we wsparciu oferowanym w ramach projektów współfinansowanych z RPO WM 2014-2020 co najmniej 6 miesięcy przed rozpoczęciem przeprowadzania badania, wzięli udział w wywiadzie mającym na celu oszacowanie zmiany ich sytuacji

zawodowej na skutek udziału w projekcie. Do określenia wartości wskaźnika dla celów sprawozdawczych nie była brana pod uwagę subiektywna ocena wpływu wsparcia na zmianę sytuacji uczestnika projektu, jednak w celach poznawczych obliczono zarówno wartość brutto wskaźnika (nieuwzględniającą subiektywnej oceny wpływu wsparcia na zmianę sytuacji uczestnika projektu), jak i jego wartość netto (uwzględniającą subiektywną ocenę wpływu wsparcia).

6.1.1. Wartość brutto wskaźnika

Wartość brutto wskaźnika ogółem wyniosła 12,78%. Badanie wykazało, że największa zmiana nastąpiła w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 8iv i 10iv (kolejno 25% i 19,83%). Należy również wskazać, że większą zmianę (w zakresie wskaźnika ogółem) obserwuje się w odniesieniu do mężczyzn, niż do kobiet.

Tabela 17 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	25,00%
9i	18,75%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	5,16%
10iii	12,47%
10iv	19,83%
Ogółem	12,78%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W celach poznawczych w poniższej tabeli przedstawiono z kolei zmodyfikowaną wersję wskaźnika brutto, tzn. odnoszącą się do rozszerzonej próby badawczej (ze względu na brak możliwości spełnienia pierwotnych założeń względem struktury próby badawczej (odmowy udziału w badaniu, wyczerpanie dostępnego operatu badania) rozszerzone zostały próby badawcze z pozostałych warstw (priorytetów inwestycyjnych), w których możliwa była realizacja dodatkowych ankiet, celem realizacji całkowitej, zakładanej liczby ankiet). W tym przypadku wskaźnik brutto zmienił się w niewielkim stopniu, tj. był niższy o 0,1 p.p. względem poprzednio analizowanej wartości. Również na poziomie poszczególnych warstw (PI) różnice okazały się być niewielkie.

Tabela 18. Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne (wersja zmodyfikowana, rozszerzona próba badawcza)

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	25,00%
9i	18,18%
9iv	0,00%

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników u których zaszła zmiana danego rodzaju
9v	0,00%
10i	5,25%
10iii	12,98%
10iv	19,80%
Ogółem	12,68%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów (rozszerzona próba badawcza).

Tabela 19 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	25,00%	0,00%
9i	33,33%	5,88%
9iv	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	5,29%	4,17%
10iii	11,29%	14,60%
10iv	19,16%	21,30%
Ogółem	11,77%	15,77%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Analizując wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe zauważyć można, że największa zmiana zaszła wśród osób do 25 roku życia, w ich przypadku największe efekty obserwować można w ramach PI 9i. Zauważyć jednak należy, że tak wysoka wartość wskaźnika (75%) wynika z niskiej podstawy obliczeń, tzn. liczby osób w próbie badawczej przypadającej na osoby w tym przedziale wiekowym, które skorzystały ze wsparcia w ramach tego priorytetu inwestycyjnego. Sytuacja ta jest charakterystyczna dla przeliczania danych w podziale na większą liczbę warstw.

Tabela 20 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	25,00%	0,00%
9i	75,00%	11,11%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	12,50%	6,05%	2,38%
10iii	0,00%	15,38%	7,25%
10iv	34,69%	20,25%	6,76%
Ogółem	33,87%	14,05%	4,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W podziale na poziom wykształcenia należy zauważyć zmianę, którą odnotowano w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym (ISCED 2) i policealnym (ISCED 4). W ramach tych grup, wśród uczestników projektów odnotowano polepszenie sytuacji zawodowej u 20% z nich.

Tabela 21 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%
9i	0,00%	100,00%	25,00%	0,00%	8,33%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	5,20%
10iii	0,00%	0,00%	11,64%	20,00%	17,91%
10iv	50,00%	0,00%	10,53%	23,08%	20,40%
Ogółem	6,67%	20,00%	11,99%	20,00%	12,74%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Należy też zauważyć istotną zmianę, która zaszła w odniesieniu do uczestników z niepełnosprawnością. Wśród osób deklarujących niepełnosprawność zmiana w odniesieniu do uczestników projektów wyniosła aż 22% (wartość odnosi się do liczby osób z niepełnosprawnościami, których sytuacja uległa poprawie, do ogólnej liczby osób z niepełnosprawnościami).

Tabela 22 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Wskaźnik brutto wśród osób z niepełnosprawnościami
8iv	0,00%
9i	12,50%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	16,67%
10iv	40,00%
Ogółem	22,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.2. Wartość netto wskaźnika

Wartość netto wskaźnika uwzględnia subiektywną ocenę przez uczestnika wpływu wsparcia na jego sytuację zawodową. Wartość ogółem wskaźnika netto wyniosła 5,74%. Analizując wartość wskaźnika netto w podziale na PI należy zauważyć, że jego wartość również jest najwyższa w ramach PI 8iv: wynosi 25% (co jednak po części wynika ze wskazanego wcześniej zjawiska występowania stosunkowo wysokich udziałów procentowych w warstwach z niższymi podstawami obliczeń).

Tabela 23 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	25,00%
9i	3,13%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,63%

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
10iii	5,45%
10iv	10,71%
Ogółem	5,74%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Dla celów poznawczych ponownie w poniższej tabeli przedstawiono zmodyfikowaną wersję wskaźnika netto ogółem, tzn. odnoszącą się do rozszerzonej próby badawczej. Ponownie zmiany okazały się być niewielkie, a rozszerzenie próby badawczej wpłynęło na niewielki wzrost wskaźnika (0,15 p.p.).

Tabela 24. Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne (wersja zmodyfikowana, rozszerzona próba badawcza)

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	25,00%
9i	3,03%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,85%
10iii	6,26%
10iv	10,83%
Ogółem	5,89%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Wartość wskaźnika netto w podziale na płeć jest wyższa w przypadku mężczyzn (tak jak w przypadku wskaźnika brutto) i wynosi 7,21%.

Tabela 25 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	25,00%	0,00%
9i	6,67%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	0,71%	0,00%
10iii	6,05%	4,38%
10iv	10,11%	12,04%
Ogółem	5,24%	7,21%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Najwyższa wartość wskaźnika netto została odnotowana w ramach PI 10iv w grupie osób poniżej 25 roku życia. W drugiej kolejności wskazać należy na grupę osób powyżej 50 roku życia.

Tabela 26 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	25,00%	0,00%
9i	0,00%	3,70%	0,00%

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
9iv	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,86%	0,00%
10iii	0,00%	6,88%	2,90%
10iv	12,24%	11,44%	4,05%
Ogółem	9,68%	6,68%	1,83%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Wartość wskaźnika netto w podziale na poziom wykształcenia została zaprezentowana w poniższej tabeli. Najwyższą zmianę zanotowano w przypadku osób z wykształceniem podstawowym (ISCED 1), dla których wartość wskaźnika wyniosła 6,67%.

Tabela 27 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%
9i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	8,33%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,63%
10iii	0,00%	0,00%	5,14%	0,00%	8,96%
10iv	50,00%	0,00%	7,02%	5,13%	11,30%
Ogółem	6,67%	0,00%	5,18%	3,64%	5,99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W przypadku osób z niepełnosprawnościami wartość wskaźnika netto wyniosła 12%. W podziale na PI najwyższą wartość przypadła na PI 10iv (26,67%).

Tabela 28 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Wskaźnik netto wśród osób z niepełnosprawnościami
8iv	0,00%
9i	6,25%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	5,56%
10iv	26,67%
Ogółem	12,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.3. Przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia

U 4,32% badanych osób nastąpiła zmiana polegająca na przejściu z niepewnego do stabilnego zatrudnienia. W podziale na PI najwyższa wartość wskaźnika przypadła na PI 10iv (6,66%). Ponownie większy udział zmian przypadł na mężczyzn (5,41%).

Tabela 29 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	3,13%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	2,50%
10iii	3,38%
10iv	6,66%
Ogółem	4,32%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 30 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	0,00%	0,00%
9i	0,00%	5,88%
9iv	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	2,47%	2,78%
10iii	2,82%	4,38%
10iv	6,53%	6,94%
Ogółem	3,95%	5,41%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Odnosząc się do uczestników projektów w podziale na grupy wiekowe wskazać należy, że zmiana zaszła przede wszystkim w grupie najmłodszych uczestników projektów – tj. wśród osób do 25 roku życia (9,68%).

Tabela 31 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	3,70%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	2,59%	2,38%
10iii	0,00%	4,45%	1,45%
10iv	12,24%	6,69%	2,70%
Ogółem	9,68%	4,71%	2,09%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Najwyższy udział osób, które przeszły od niestabilnego do stabilnego zatrudnienia, odnotowano w przypadku osób z wykształceniem wyższym (4,55%). Warto przy tym zauważyć, że w przypadku osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym takie zjawisko w ogóle nie wystąpiło.

Tabela 32 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	6,25%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	2,52%
10iii	0,00%	0,00%	3,42%	10,00%	2,99%
10iv	0,00%	0,00%	5,26%	2,56%	7,08%
Ogółem	0,00%	0,00%	3,81%	3,64%	4,55%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Zmiany są także zauważalne w grupie osób z niepełnosprawnością. Niemniej w ich przypadku wartość wskaźnika wyniosła jedynie 4% (ogółem), przy czym jedyne zmiany w tym zakresie odnotowano wśród uczestników (z niepełnosprawnościami) projektów realizowanych w ramach PI 10iv (13,33%).

Tabela 33 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	0,00%
10iv	13,33%
Ogółem	4,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.4. Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia

Analizując sytuację uczestników projektów, u których zaszła zmiana polegająca na przejściu z niepełnego do pełnego zatrudnienia wskazać należy, że wartość wskaźnika ogółem wyniosła jedynie 0,80%, przy czym najwyższa wartość przypadła na PI 10iv (1,16%). Ponownie wyższa wartość wskaźnika przypadła na mężczyzn (1,58%).

Tabela 34 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,47%
10iii	0,78%
10iv	1,16%
Ogółem	0,80%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 35 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	0,35%	1,39%
10iii	0,81%	0,73%
10iv	0,63%	2,31%
Ogółem	0,53%	1,58%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Największa zmiana polegająca na przejściu z niepełnego do pełnego zatrudnienia odnosi się do grupy wiekowej 25-50 lat (1,61%). W przypadku pozostałych grup wiekowych obserwuje się stosunkowo niższą skalę zmian.

Tabela 36 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,43%	12,50%	0,00%
10iii	0,81%	0,00%	0,72%
10iv	1,41%	0,00%	0,00%
Ogółem	0,91%	1,61%	0,26%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W przypadku przejścia z niepełnego do pełnego zatrudnienia stosunkowo wysoki poziom wskaźnika (5,45%) dotyczy osób z wykształceniem na poziomie policealnym (ISCED 4). W przypadku osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym analizowane zjawisko nie wystąpiło wcale.

Tabela 37 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,47%
10iii	0,00%	0,00%	0,68%	10,00%	0,00%
10iv	0,00%	0,00%	5,26%	5,13%	0,51%
Ogółem	0,00%	0,00%	1,36%	5,45%	0,45%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W przypadku osób z niepełnosprawnością zmiana tego rodzaju dotyczyła 2% spośród ogółu osób z niepełnosprawnościami biorących udział w projektach. W podziale na PI sytuacja ta wystąpiła tylko w ramach PI 10iv (6,67%).

Tabela 38 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	0,00%
10iv	6,67%
Ogółem	2,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.5. Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia

W dalszej kolejności analizie poddano ocenę uczestników w zakresie adekwatności poziomu otrzymywanego wysokości wynagrodzenia w stosunku do zakresu wykonywanych obowiązków. Wartość ogółem wskaźnika wyniosła nieco ponad 26%. W podziale na PI najwyższa wartość przypadła na PI 8iv (75%).

Tabela 39 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	75,00%
9i	31,25%
9iv	20,00%
9v	0,00%
10i	14,08%

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których zaszła zmiana danego rodzaju
10iii	30,65%
10iv	34,01%
Ogółem	26,01%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Analiza wskaźnika w podziale na płeć pokazuje, że wyższa zmiana zaszła wśród mężczyzn, niż wśród kobiet (33,56%).

Tabela 40 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	75,00%	0,00%
9i	40,00%	23,53%
9iv	25,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	13,58%	18,06%
10iii	31,05%	29,93%
10iv	30,32%	42,13%
Ogółem	23,46%	33,56%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, w których analizowano wzrost oceny wysokości wynagrodzenia w stosunku do wykonywanej pracy wskazać należy, że największa skala zmian dotyczy uczestników z grupy wiekowej poniżej 25 lat (aż 43,55%).

Tabela 41 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	75,00%	0,00%
9i	50,00%	29,63%	0,00%
9iv	100,00%	12,50%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	62,50%	15,98%	6,55%
10iii	0,00%	29,55%	32,61%
10iv	38,78%	34,68%	25,68%
Ogółem	43,55%	27,03%	19,63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Pod względem zmiany wysokości wynagrodzenia, jaka zaszła wśród osób z określonym wykształceniem wskazać należy, że zmiany dotyczą różnych grup osób, przy czym największa skala zmiany dotyczy osób z wykształceniem policealnym (ISCED 4) w przypadku których wartość wskaźnika wyniosła 36,36%.

Tabela 42 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	66,67%
9i	100,00%	100,00%	31,25%	50,00%	16,67%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	22,22%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	14,02%
10iii	8,33%	0,00%	33,22%	20,00%	26,87%
10iv	50,00%	0,00%	33,33%	41,03%	33,56%
Ogółem	20,00%	20,00%	33,24%	36,36%	23,65%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia w przypadku osób z niepełnosprawnościami wyniósł 30% (najwyższa wartość wskaźnika przypadła na PI 10iii, tj. 33,33%).

Tabela 43 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	31,25%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	33,33%
10iv	26,67%
Ogółem	30,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.6. Niekorzystna zmiana - przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia

Analizie poddano również niekorzystne zmiany, które zaszły w życiu zawodowym uczestników projektów. Analizie poddano przejście ze stabilnego do niestabilnego zatrudnienia. Ogólna wartość wskaźnika wyniosła nieco ponad 1%. Zaobserwowano, że zmiany w większym stopniu dotyczą mężczyzn, niż kobiet. Największe niekorzystne zmiany związane z przejściem ze stabilnego do niestabilnego zatrudnienia obserwowane są wśród osób z wykształceniem podstawowym (ISCED 1).

Tabela 44 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, wśród których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,31%
10iii	2,60%

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, wśród których zaszła zmiana danego rodzaju
10iv	0,87%
Ogółem	1,02%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 45 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	0,18%	1,39%
10iii	3,63%	0,73%
10iv	0,63%	1,39%
Ogółem	0,99%	1,13%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 46 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na wiek

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,22%	0,60%
10iii	0,00%	2,83%	2,17%
10iv	0,00%	0,70%	2,70%
Ogółem	0,00%	0,91%	1,57%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 47 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,31%
10iii	16,67%	0,00%	2,40%	10,00%	0,00%
10iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,01%
Ogółem	13,33%	0,00%	1,91%	1,82%	0,61%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niekorzystna zmiana w postaci przejścia ze stabilnego zatrudnienia do niestabilnego dotyczyła 2% badanych (spośród osób z niepełnosprawnościami), przy czym sytuacja ta wystąpiła tylko w przypadku PI 10iii (5,56%).

Tabela 48 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	5,56%
10iv	0,00%
Ogółem	2,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.7. Niekorzystna zmiana - przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia

Drugą niekorzystną zmianą, jaką można zidentyfikować jest przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia. W tym przypadku zmianę zaobserwowano wyłącznie w odniesieniu do kobiet. Należy przy tym zaznaczyć, że obserwowana zmiana nie dotyczyła osób w wieku do 25 roku życia. Zaobserwowano ją wśród dwóch pozostałych grup wiekowych.

Tabela 49 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, wśród których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	0,26%
10iv	0,14%
Ogółem	0,11%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 50 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%
10iii	0,40%	0,00%
10iv	0,21%	0,00%
Ogółem	0,15%	0,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 51 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%
10iii	0,00%	0,00%	0,72%
10iv	0,00%	0,18%	0,00%
Ogółem	0,00%	0,08%	0,26%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Zaobserwowana zmiana zaszła wśród uczestników projektów posiadających wykształcenie na poziomie ISCED 3 (ponadgimnazjalnym) oraz ISCED 5-8 (wyższym).

Tabela 52 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na wykształcenie

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10iii	0,00%	0,00%	0,34%	0,00%	0,00%
10iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,17%
Ogółem	0,00%	0,00%	0,27%	0,00%	0,08%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niekorzystna zmiana w postaci przejścia z pełnego zatrudnienia do niepełnego dotyczyła 2% badanych (spośród osób z niepełnosprawnościami), przy czym sytuacja ta wystąpiła tylko w przypadku PI 10iii (5,56%).

Tabela 53 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	0,00%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	5,56%
10iv	0,00%
Ogółem	2,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.8. Niekorzystna zmiana - spadek wysokości wynagrodzenia

Wśród dalszych niekorzystnych zmian zawodowych, jakie zaszły wśród uczestników projektów należy wskazać na spadek wysokości wynagrodzenia. Zaobserwowano go wśród uczestników projektów realizowanych w ramach niemal wszystkich priorytetów inwestycyjnych. Przy czym skala jego występowania była zróżnicowana. Największy spadek nastąpił wśród uczestników projektów realizowanych w ramach PI 9iv (30%).

Tabela 54 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, wśród których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	25,00%
9iv	30,00%
9v	0,00%
10i	26,76%
10iii	26,49%
10iv	25,90%
Ogółem	26,29%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Zmiana, jeśli chodzi o spadek poziomu wynagrodzenia, zaszła zarówno wśród mężczyzn, jak też wśród kobiet, przy czym wartość wskaźnika była nieznacznie wyższa wśród mężczyzn (26,80%).

Tabela 55 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobiety	Mężczyźni
8iv	0,00%	0,00%
9i	26,67%	23,53%
9iv	25,00%	50,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	26,81%	26,39%
10iii	25,40%	28,47%
10iv	25,89%	25,93%
Ogółem	26,12%	26,80%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 56 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	0,00%	0,00%	0,00%
9i	25,00%	25,93%	0,00%
9iv	0,00%	25,00%	100,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	25,00%	24,41%	33,33%
10iii	0,00%	27,13%	25,36%
10iv	34,69%	26,06%	18,92%
Ogółem	32,26%	25,59%	27,75%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W podziale na poziom wykształcenia spadek zaobserwowano we wszystkich grupach. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela. Również w podziale na niepełnosprawność zachodzące zmiany nie pozwalają na jednoznaczną interpretację.

Tabela 57 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
9i	0,00%	0,00%	37,50%	0,00%	16,67%
9iv	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	22,22%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
10i	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	26,77%
10iii	58,33%	50,00%	26,37%	10,00%	22,39%
10iv	50,00%	0,00%	47,37%	28,21%	23,61%
Ogółem	53,33%	40,00%	30,25%	23,64%	24,94%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 58 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których zaszła zmiana danego rodzaju
8iv	0,00%
9i	12,50%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	0,00%
10iii	16,67%
10iv	33,33%
Ogółem	20,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.1.9. Brak zmian

Ostatnim badanym w tej części dokumentu aspektem jest brak zmian w sytuacji uczestników projektów. Brak zmian zaobserwowano w ramach niemal wszystkich priorytetów inwestycyjnych. Ogólna wartość wskaźnika wyniosła 44,46%. Wartości przypadające na poszczególne PI wynikają z analizowanych wcześniej wskaźników, tj. najwyższy udział uczestników w przypadku których nie odnotowano zmian przypadł na PI 10i, który jednocześnie uzyskiwał najniższe wartości wskaźników w ramach poprzednio analizowanych zmian w sytuacji zawodowej uczestników projektów. Analogicznie, najwyższy wskaźnik brutto przypadł na PI 8iv, w ramach którego odnotowano jednocześnie najniższy udział osób, których sytuacja nie uległa zmianie (nie wliczając PI 9v, w ramach którego ze względu na zbyt niską liczebność populacji nie udało się zrealizować badania).

Tabela 59 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników, u których nie zaszła zmiana
8iv	25,00%
9i	43,75%
9iv	50,00%
9v	0,00%
10i	56,65%
10iii	39,74%
10iv	35,89%
Ogółem	44,46%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W podziale na płeć brak zmian częściej dotyczył kobiet, niż mężczyzn. Odnotowano go również w odniesieniu do wszystkich badanych grup wiekowych i do wszystkich analizowanych typów wykształcenia, co zaprezentowano w poniższych tabelach.

Tabela 60 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na płeć

Priorytet inwestycyjny	Kobieta	Mężczyzna
8iv	25,00%	0,00%
9i	33,33%	52,94%
9iv	50,00%	50,00%
9v	0,00%	0,00%
10i	57,14%	52,78%
10iii	41,13%	37,23%
10iv	38,95%	29,17%
Ogółem	47,15%	36,49%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 61 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe

Priorytet inwestycyjny	poniżej 25 roku życia	25-50 rok życia	powyżej 50 roku życia
8iv	25,00%	0,00%	0,00%
9i	44,44%	25,00%	100,00%
9iv	62,50%	0,00%	0,00%
9v	0,00%	0,00%	0,00%
10i	56,59%	12,50%	58,93%
10iii	40,89%	0,00%	37,68%
10iv	35,04%	18,37%	54,05%
Ogółem	44,04%	17,74%	50,26%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Tabela 62 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
8iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%
9i	0,00%	0,00%	31,25%	50,00%	66,67%
9iv	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	55,56%
9v	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Priorytet inwestycyjny	podstawowe (ISCED 1)	gimnazjalne (ISCED 2)	ponadgimnazjalne (ISCED 3)	policealne (ISCED 4)	wyższe (ISCED 5-8)
10i	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	56,69%
10iii	33,33%	50,00%	37,33%	60,00%	47,76%
10iv	0,00%	0,00%	17,54%	23,08%	38,62%
Ogółem	26,67%	40,00%	33,79%	32,73%	48,14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Wśród 38% uczestników projektów zmagających się z niepełnosprawnościami nie zaszły żadne zmiany.

Tabela 63 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność

Priorytet inwestycyjny	Odsetek uczestników z niepełnosprawnościami, u których nie zaszły zmiany
8iv	0,00%
9j	56,25%
9iv	0,00%
9v	0,00%
10i	100,00%
10iii	38,89%
10iv	13,33%
Ogółem	38,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

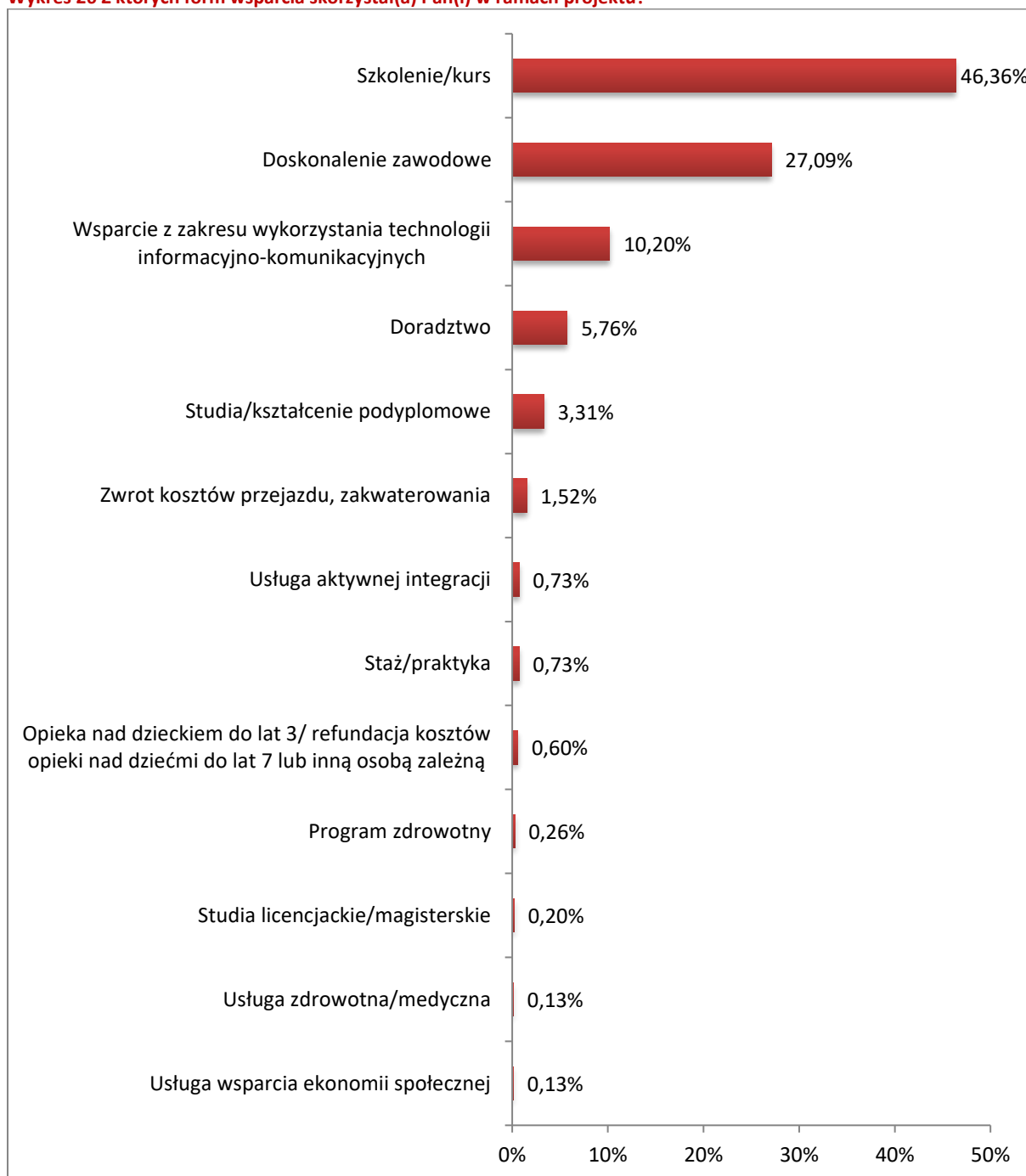
6.2. NAJSKUTECZNIEJSZE FORMY WSPARCIA

Główną formą wsparcia, z jakiej korzystali badani uczestnicy projektów były kursy oraz szkolenia. Z takiej formy wsparcia skorzystała blisko połowa badanych. W drugiej kolejności należy wskazać na doskonalenie zawodowe (27,00%) i doradztwo zawodowe (5,76%). Ze wsparcia w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych skorzystało 10,20% badanych osób, a 3,3% badanych skorzystało z możliwości podjęcia studiów/kształcenia podyplomowego. Z pozostałych form wsparcia skorzystał niewielki odsetek badanych.

Wśród kursów największą popularnością cieszyło się wsparcie z zakresu:

- księgowości, kadr i płac;
- zarządzania projektami;
- kursów języków obcych;
- kursów obsługi komputera;
- kursów nadające uprawnienia (np. masażyści);
- kursów wsparcia dziecka z problemami (np. z autyzmem).

Wykres 26 Z których form wsparcia skorzystał(a) Pan(i) w ramach projektu?

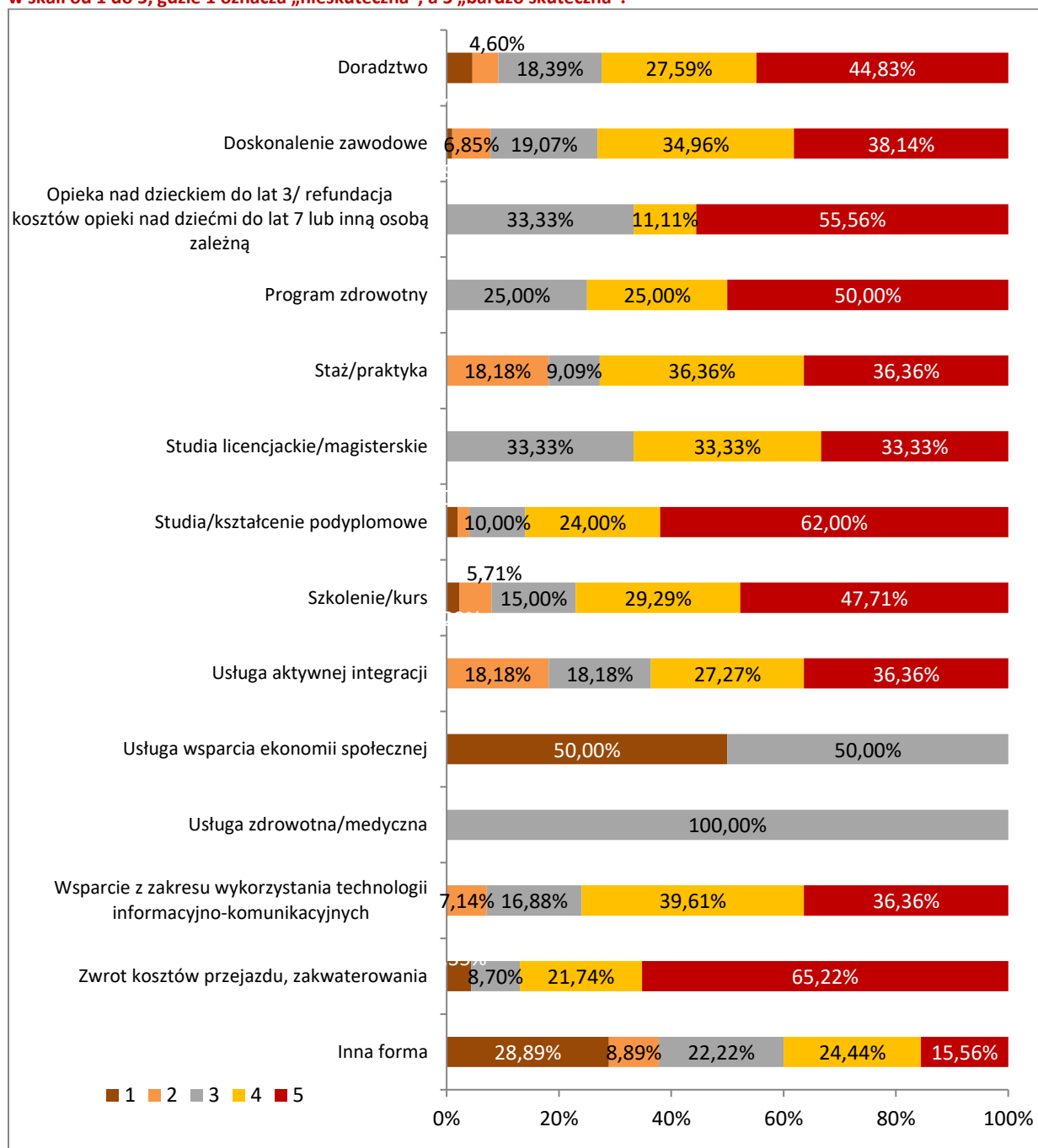

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Analizując formy wsparcia pod kątem ich skuteczności należy wskazać na zróżnicowane oceny, jednak przeważająca większość ocen w przypadku każdej z występujących w województwie mazowieckim form wsparcia jest pozytywna.

Wykres 27 Jak ocenia Pan/Pani skuteczność form wsparcia, z których Pan/Pani korzystał/a? Proszę ocenić każdą z form w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „nieskuteczna”, a 5 „bardzo skuteczna”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Najwyżej został przez uczestników projektów oceniony zwrot kosztów przejazdu bądź zakwaterowania (86,96% ocen 4 i 5). W drugiej kolejności należy wymienić kształcenie na poziomie podyplomowym (86,00% ocen 4 i 5). Na uwagę zasługuje również program zdrowotny oraz doskonalenie zawodowe, które zdobyły odpowiednio 75% i 73,08% ocen 4 i 5. Najgorzej oceniono usługę wsparcia ekonomii społecznej, jednak wyjątkowo niska ocena w tym przypadku wynikać może z niewielkiej liczby

uczestników wspartych w ramach tej formy. W drugiej kolejności można wymienić usługę aktywnej integracji oraz udział w stażu bądź praktyce (formy te zdobyły po 18,18% ocen na poziomie 2).

Według przedstawicieli instytucji zajmujących się wdrażaniem Programu najlepsze efekty wsparcia są zauważalne w projektach, które cieszą się dużą popularnością i w ramach których nie występują problemy z naborem grup docelowych. O efektywności świadczy zatem zainteresowanie projektem oraz odpowiednio przeprowadzona promocja i rekrutacja poszczególnych projektów. Efekty działań zauważalne są przede wszystkim w ramach OP 8 oraz OP 10, które cieszą się dużym zainteresowaniem beneficjentów. W OP 10 wsparcie przeznaczone na kształcenie, w tym na opiekę przedszkolną i żłobkową cechuje się dużą trwałością – doposażone sale i placówki pozwalają na ich wykorzystanie przez szereg lat. W ramach OP 8 efekty są zauważalne dzięki projektom z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Niemniej został zauważony problem projektów nastawionych na aktywizację. Istnieje dużo działań opiekuńczych i projektów żłobkowych, które w konsekwencji mają na celu powracanie opiekunów dzieci na rynek pracy po przerwie zawodowej. Według respondentów potrzebne są jednak konkretne mechanizmy działania, które ten cel przybliżą

„Można by było zwiększyć ten efekt poprzez dodanie takich obligatoryjnych elementów aktywizacyjnych dla opiekunów, bo albo chcemy zaktywizować opiekuna i jakoś go w ten sposób wspieramy, nie tylko poprzez tworzenie miejsc żłobkowych czy zapewnienie opieki, ale też powinniśmy te osoby bezrobotne, długotrwale bezrobotne czy osoby pracujące, zmotywować do poszukiwania swojej ścieżki zawodowej.”

Wypowiedź przedstawiciela instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu.

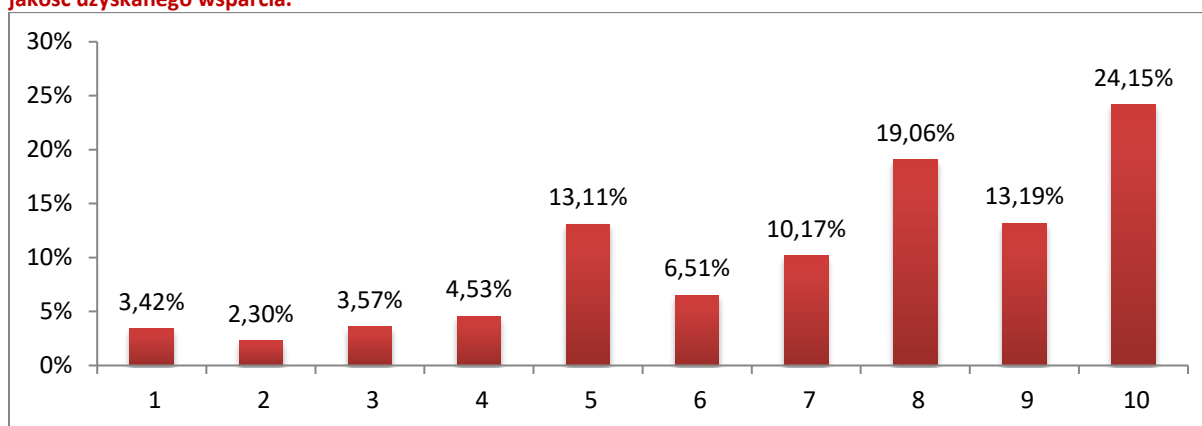
Pewne elementy związane z wdrażaniem projektów w życie mogłyby zostać, zdaniem przedstawicieli instytucji zajmujących się wdrażaniem Programu, zmienione. Sugerowano ich ukierunkowanie na niesienie wsparcia bezpośredniego np. osobom bezrobotnym i biernym zawodowo.

Zestawiając zdanie przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu z oceną wsparcia dokonaną przez uczestników projektów uznać należy, że przedstawiciele instytucji wdrażających Program zauważyli problem związany z brakiem aktywizacji zawodowej części osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych. Sytuację taką potwierdza przeprowadzona analiza danych zastanych. Należy jednocześnie wskazać, że formy wsparcia dotyczące doradztwa i doskonalenia zawodowego cechowały się zdaniem uczestników projektów dużą skutecznością. Biorąc pod uwagę powyższe należy rozważyć dalsze wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Należy wziąć przy tym pod uwagę dotarcie ze wsparciem do osób, które pozostają bierne zawodowo.

6.3. JAKOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ UDZIELONEGO WSPARCIA

Jakość uzyskanego wsparcia jest oceniana przez uczestników projektów bardzo wysoko. Ponad 86% uczestników badania oceniło ją na ocenę 5-10 (w skali od 1 do 10). Osoby, które negatywnie oceniły jakość uzyskanego wsparcia wskazywały, że w ich sytuacji zawodowej nie zaszły żadne zmiany spowodowane udziałem w projekcie. Badani uczestnicy wskazywali, że zmiana, która zaszła w ich życiu zawodowym była determinowana ich wyborami, nie postrzegano jej jako efektu projektu. Wskazywano także, że do zmiany bardziej niż udział w projekcie przyczyniły się zmiany kadrowo-organizacyjne w podmiocie, w którym pracują.

Wykres 28 Proszę ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą, jak ogółem ocenia Pan(i) jakość uzyskanego wsparcia.

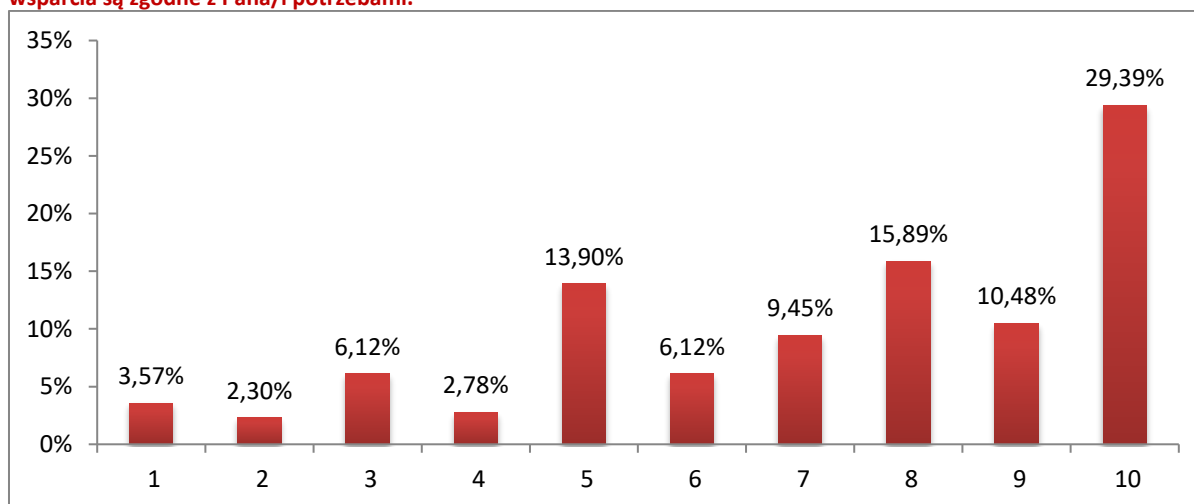
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Ponadto wskazywano na niedopasowanie kursów i szkoleń do oczekiwań uczestników (wskazywano przy tym na takie elementy jak zbyt szybkie tempo prowadzenia zajęć, niski poziom merytoryczny prowadzonych zajęć bądź umieszczenie w jednej grupie osób posiadających podstawowe umiejętności np. w zakresie znajomości języka obcego, jak i osób bez takich umiejętności (przy czym zauważyć należy, że uwagi te w głównej mierze miały charakter jednostkowy)). Część osób wskazała, że napotkała na problemy w trakcie uczestnictwa we wsparciu (np. materiały nie były dostosowane do potrzeb osób niedowidzących i niedosłyszących), stąd wynika ich niska ocena. Osoby, które oceniły wsparcie wysoko (w przedziale ocen 5-10) wskazywały na duży profesjonalizm ze strony prowadzących szkolenie, wysoki poziom merytoryczny zajęć oraz ciekawą formę ich prowadzenia. Osoby te wskazały ponadto, że ich ocena wynika z faktu, że dzięki udziałowi w projekcie zmieniła się ich sytuacja zawodowa, świadczy to w ich opinii o wysokiej jakości usług świadczonych w ramach projektów. Jednocześnie zwrócono uwagę na materiały otrzymane w ramach wsparcia – część spośród uczestników wskazała, że są one uniwersalne i możliwe do wykorzystania przez nich w trakcie pracy zawodowej bądź dzielenia się za ich pomocą wiedzą z innymi współpracownikami co również świadczy

o jakości udzielonego im wsparcia. Wśród wypowiedzi badanych osób często pojawiała się osoba prowadząca wsparcie, wskazywano na jej zaangażowanie, dużą wiedzę oraz chęć pomocy. Czynniki te, zdaniem uczestników, czyniły wsparcie tym bardziej wyjątkowym.

Badani uczestnicy projektów zostali poproszeni o ocenę tego, czy uzyskane efekty były zgodne z oczekiwaniami, jakie mieli, rozpoczynając korzystanie we wsparciu. Ponad 85% badanych oceniło zgodność efektów z ich oczekiwaniami w przedziale 5-10 (w skali od 1 do 10).

Wykres 29 Proszę ocenić, w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą, w jakim stopniu efekty wsparcia są zgodne z Pana/i potrzebami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

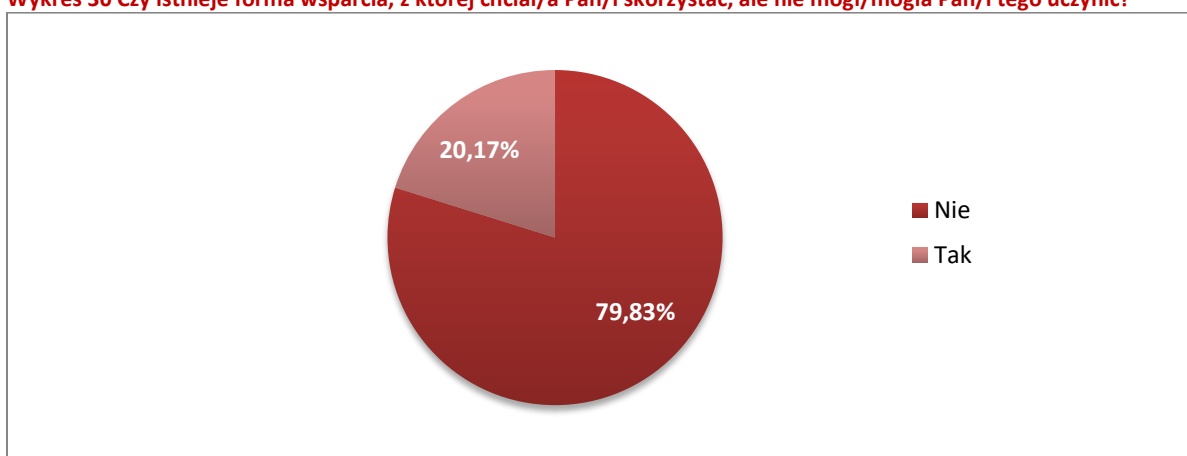
Osoby, które zaznaczyły ocenę inną niż maksymalna (10) zostały poproszone o uzasadnienie swojego zdania. Jako przyczynę oceny wsparcia niższej, niż na maksymalną ocenę, badani uczestnicy wskazywali, iż w wyniku uczestnictwa w projekcie nie otrzymali podwyżki wynagrodzenia bądź podwyżka, którą otrzymali, była dla nich niesatysfakcjonująca. Drugim aspektem, który pojawiał się w wypowiedziach badanych osób był brak zmiany stanowiska, czego oczekiwali oni w wyniku udziału w projekcie. Mniejsza liczba uczestników wskazywała na zbyt dużą liczebność grup zajęciowych, trudność związaną z dojazdem do miejsca szkolenia bądź długotrwałość samego kursu – z drugiej zaś strony wskazywano, że wsparcie było zbyt krótkie co wskazuje, że czynniki decydujące o ocenie jakości wsparcia były przynajmniej częściowo subiektywne. Pojawiały się także opinie dotyczące trudności w przekazaniu zdobytej wiedzy innym osobom.

Badani uczestnicy projektów zostali zapytani o to, czy istniała forma wsparcia, z której chcieli skorzystać, lecz nie mogli tego uczynić. Blisko 805 badanych wskazało, że nie było takiej formy. Na istnienie formy wsparcia, z której chcieliby skorzystać, wskazało jedynie 20,17% uczestników projektów. Badani wymieniali przy tym, że chcieliby skorzystać z:

- kursów językowych;

- kursów komputerowych;
- kursów w zakresie wykorzystania nowych technologii w nauczaniu;
- kursów z zakresu kadr i płac;
- studiów podyplomowych;
- staży i praktyk;
- szkoleń prowadzonych w formie online;
- Kursów prawa jazdy kat. C;
- Szkoleń artystycznych (np. decoupage, malarstwo, fotografia).

Wykres 30 Czy istnieje forma wsparcia, z której chciał/a Pan/i skorzystać, ale nie mógł/mogła Pan/i tego uczynić?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Badani zostali ponadto poproszeni o wskazanie przyczyny niemożności skorzystania ze wsparcia w ramach tej formy. Główną przyczyną, wskazaną przez ponad 58% badanych uczestników, był fakt, że nie przewidziano takiej formy wsparcia. Analiza dostępnych form wsparcia oraz realizowanych projektów wskazuje, że dostępność oczekiwanych szkoleń i kursów oraz form wsparcia oczekiwanych przez badane osoby była duża. Świadczyć to może o tym, że badane osoby przypadkowo napotykały na informacje o możliwości uczestnictwa we wsparciu, nie miały zaś pełnej wiedzy o możliwościach oferowanych w ramach projektów realizowanych ze środków EFS. W przypadku 7,48% badanych wskazano, że zainteresowanie daną formą wsparcia przewyższało liczbę dostępnych miejsc; niewiele więcej osób wskazało, że dowiedziało się o możliwości wzięcia udziału w innym wsparciu zbyt późno.

Wśród innych przyczyn uniemożliwiających skorzystanie ze wsparcia wskazywano:

- Brak spełniania warunków udziału we wsparciu;
- Obowiązki zawodowe, utrudniające skorzystanie ze wsparcia;
- Przyczyny losowe, np. choroba;
- Konieczność godzenia obowiązków zawodowych z uczestnictwem we wsparciu.

Wykres 31 Dlaczego nie mógł/mogła Pan/i skorzystać z tej formy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Uzyskane opinie wskazują na brak wśród uczestników projektów pełnej wiedzy w zakresie możliwości skorzystania ze wsparcia. Uzyskane odpowiedzi wskazują, że badane osoby były przekonane o tym, że formy wsparcia, z których chcieli skorzystać, nie zostały przewidziane (pomimo, że w rzeczywistości było inaczej). Świadczy to o niepełnej wiedzy uczestników oraz braku dotarcia z informacją do pewnych grup docelowych. Biorąc pod uwagę powyższe, należy rozważyć sporządzenie na potrzeby przyszłej perspektywy finansowej księgi dobrych praktyk z zakresu promocji projektów. W publikacji takiej należałoby zawrzeć konkretne propozycje promocji działań skierowanych do poszczególnych grup docelowych, jak też przykłady już realizowanych działań. Pozwoli to na zgromadzenie pełnej wiedzy nt. promocji i rekrutacji uczestników do projektów w jednym miejscu. Wsparcie beneficjentów w zakresie pozyskiwania uczestników projektów pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów oraz dotarcie z ofertą do większej liczby osób chcących skorzystać ze wsparcia.

Badane osoby zostały poproszone o wskazanie pozytywnych i negatywnych stron udzielonego wsparcia. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi wskazano w poniższej tabeli.

Pozytywne strony udzielonego wsparcia	Negatywne strony udzielonego wsparcia
<ul style="list-style-type: none"> Zdobycie wiedzy z nowych obszarów Usystematyzowanie posiadanej wiedzy Możliwość skorzystania z bezpłatnego wsparcia Możliwość rozwoju osobistego Uzyskanie gratyfikacji finansowej za uczestnictwo w projekcie 	<ul style="list-style-type: none"> Niedopracowane kwestie organizacyjne (np. zbyt liczne grupy) Niewielka liczba ćwiczeń praktycznych Konieczność poświęcenia dużej liczby godzin na uczestnictwo we wsparciu

Pozytywne strony udzielonego wsparcia	Negatywne strony udzielonego wsparcia
<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie samooceny • Poznanie nowych osób, nawiązanie współpracy • spędzenie czasu w ciekawy sposób 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczony zakres materiałów przekazywanych uczestnikom wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CAIT z uczestnikami projektów.

Uczestnicy projektów realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 wskazali, że uczestnictwo w projekcie wywarło zróżnicowany wpływ na ich sytuację zawodową. Ponad 37% uczestników projektów wskazało, że w ich życiu zawodowym zaszły pozytywne zmiany. Ponad 55% badanych uznało, że zmiany nie zaszły. Jedynie 0,6% uczestników było zdania, że projekt wywarł negatywny wpływ na ich życie zawodowe. Badani, którzy tak stwierdzili, zostali poproszeni o uszczegółowienie odpowiedzi. Badane osoby wskazywały m.in. na przeniesienie z jednoosobowego do wieloosobowego pokoju (co wpłynęło na komfort ich pracy) oraz utratę zatrudnienia na skutek likwidacji podmiotu, w którym były zatrudnione.

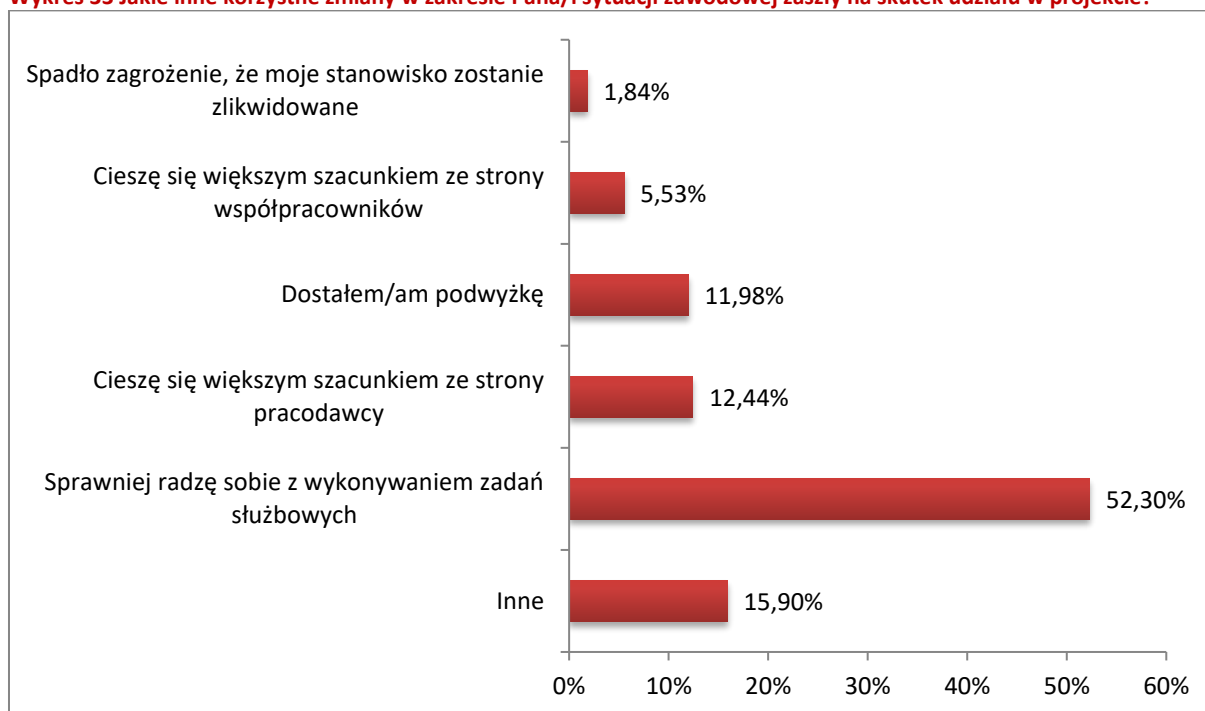
Wykres 32 Czy nastąpiły jakieś inne zmiany w Pana(i) sytuacji zawodowej na skutek udziału w projekcie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Badani uczestnicy projektów wskazywali, że w efekcie udziału w projekcie cieszą się większym poważaniem w pracy, zarówno ze strony pracodawcy, jak i ze strony współpracowników – łącznie na te aspekty wskazało 17,97% badanych. Blisko 12% uczestników projektów biorących udział w badaniu otrzymało podwyżkę wynagrodzenia. W przypadku 2% badanych spadło zagrożenie likwidacją stanowiska pracy. Ponad 15% badanych wskazało, że zaszły u nich inne zmiany, wśród których wymieniali: zmianę pracy na lepiej płatną bądź bardziej odpowiadającą ich zainteresowaniom, poprawę samooceny oraz zwiększenie umiejętności.

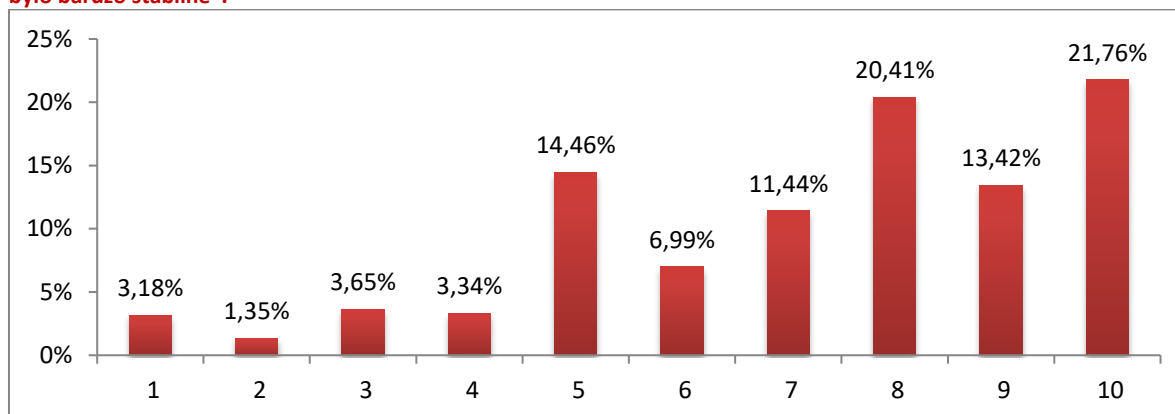
Wykres 33 Jakie inne korzystne zmiany w zakresie Pana/i sytuacji zawodowej zaszły na skutek udziału w projekcie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Badane osoby oceniły wysoko stabilność swojego zatrudnienia pół roku po zakończeniu uczestnictwa we wsparciu. Aż 88,49% uczestników projektów oceniło stabilność swojego zatrudnienia na ocenę 5-10 (w skali od 1 do 10).

Wykres 34 Jak oceniał(a)by Pan(i) stabilność swojego zatrudnienia w tamtym czasie (po udziale w projekcie)? Prosimy o odpowiedź na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „zatrudnienie było bardzo niestabilne”, a 10 oznacza, że „zatrudnienie było bardzo stabilne”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

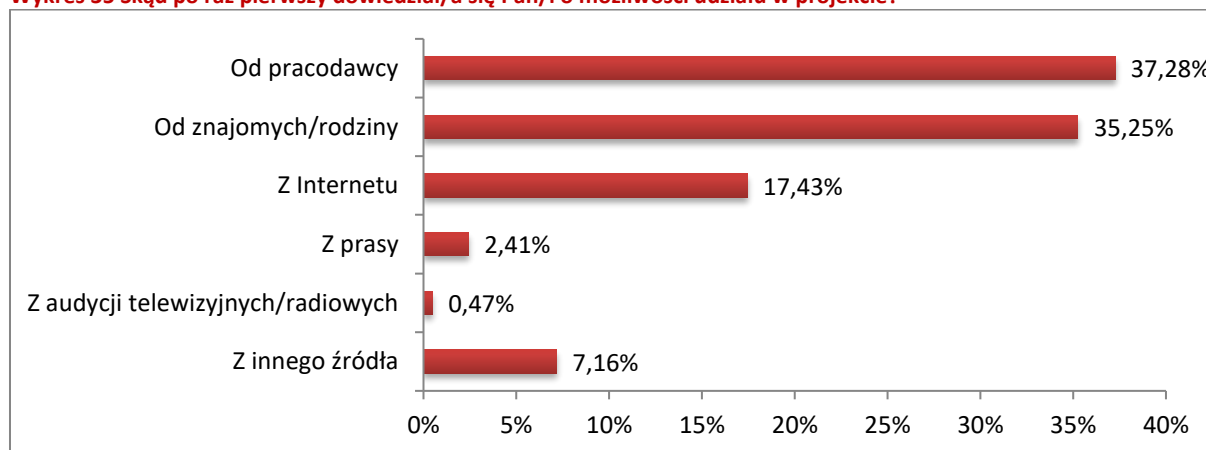

6.4. CZYNNIKI ZACHĘCAJĄCE DO UDZIAŁU W PROJEKTACH

Uczestnicy projektów o możliwości udziału we wsparciu dowiadawali się z różnych źródeł. Blisko 40% badanych wskazało jako źródło informacji o możliwości udziału we wsparciu pracodawcę. Niewiele mniejszy odsetek uczestników projektu o możliwości udziału we wsparciu dowiedziało się od rodziny bądź znajomych. Nieco ponad 17% badanych wiedzę uzyskało z Internetu. Wiedzę o możliwości uczestnictwa w projekcie pozyskiwano zarówno z fanpage'ów na portalu społecznościowym Facebook, jak i ze stron urzędów gmin, miast i Urzędu Marszałkowskiego. Ponadto często wskazywano na różnorodne strony internetowe posiadające dział „praca”.

Jedynie 2,88% uczestników projektów poddanych badaniu dowiedziało się o możliwości udziału we wsparciu z audycji telewizyjnych, radiowych oraz z prasy. Wśród innych źródeł, z których badane osoby czerpały wiedzę można wymienić bezpośrednie wizyty w urzędach i siedzibach beneficjentów realizujących projekt. Część spośród badanych wskazywało, że zaproszenie dostali poprzez listę mailingową, na którą byli zapisani.

Wykres 35 Skąd po raz pierwszy dowiedział/a się Pan/i o możliwości udziału w projekcie?

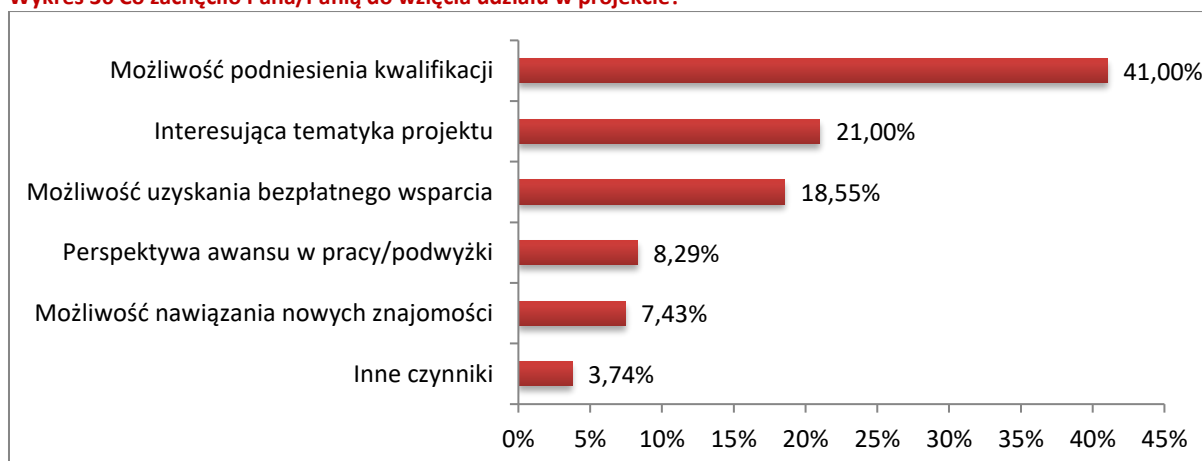

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Głównym czynnikiem, który zachęcił uczestników projektów do udziału we wsparciu była możliwość podniesienia kwalifikacji, na co wskazało 41 % badanych osób. W drugiej kolejności należy wskazać na interesującą tematykę projektu, na co wskazało 21,00% badanych. Niewiele mniejszy odsetek zadeklarował, że do uczestnictwa w projekcie skłoniła go możliwość uzyskania bezpłatnego wsparcia. Perspektywa zmiany sytuacji zawodowej była czynnikiem motywującym 8,29% badanych. Dla 7,43% badanych czynnikiem takim była możliwość nawiązania nowych znajomości. Inne czynniki motywujące do udziału w projektach to propozycja ze strony pracodawcy, możliwość formalnego potwierdzenia posiadanych/nabytych umiejętności oraz dofinansowanie do kursu.

Biorąc jednak wyniki uzyskane w ramach badania obszaru 3 należy zwrócić uwagę na dużą przypadkowość wiedzy posiadanej przez uczestników projektów. Z tego względu zaleca się sporządzenie kompleksowego materiału mogącego służyć beneficjentom jako przewodnik mający na celu dotarcie z pełną ofertą do wszystkich zainteresowanych osób.

Wykres 36 Co zachęciło Pana/Panią do wzięcia udziału w projekcie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

W celu wskazania, które formy wsparcia cieszyły się największym zainteresowaniem ze strony uczestników, przeprowadzono badanie CATI z beneficjentami oferującymi wsparcie w ramach projektów realizowanych z RPO WM. Spośród wszystkich realizowanych form najwięcej wskazań (oferowane formy wsparcia) zdobyły zajęcia wyrównawcze dla uczniów oraz szkolenia i kursy. Wyniki badań pozwoliły na stwierdzenie, że największym zainteresowaniem ze strony uczestników cieszyła się usługa wsparcia ekonomii społecznej, jednak ta forma wsparcia zdobyła jedno wskazanie. Również dużym poziomem zainteresowania cieszyła się opieka nad dzieckiem do lat 3 bądź refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 lub osobą zależną (88,89% wskazań). Niewiele mniejszy odsetek wskazań beneficjentów zdobyła usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym (86,67% beneficjentów uznało ją za cieszącą się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony beneficjentów).

Tabela 64 Które formy wsparcia w ramach projektu Państwo oferowali uczestnikom? Które formy wsparcia cieszyły się największym zainteresowaniem ze strony uczestników projektów?

Oferowane w ramach projektu formy wsparcia	Liczba wskazań	Wskazanie formy jako cieszącej się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników	Odsetek wskazań formy jako cieszącej się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników
Inna forma (głównie zajęcia wyrównawcze)	143	109	76,22%

Oferowane w ramach projektu formy wsparcia	Liczba wskazań	Wskazanie formy jako cieszącej się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników	Odsetek wskazań formy jako cieszącej się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników
szkolenie/ kurs	134	99	73,88%
doradztwo	98	49	50,00%
staż/ praktyka	71	40	56,34%
doskonalenie zawodowe	75	39	52,00%
program zdrowotny	47	30	63,83%
usługa zdrowotna/medyczna	59	30	50,85%
usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym	15	13	86,67%
usługa aktywnej integracji	18	11	61,11%
opieka nad dzieckiem do lat 3/ refundacja kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub inną osobą zależną	9	8	88,89%
studia/ kształcenie podyplomowe	7	1	14,29%
usługa wsparcia ekonomii społecznej	1	1	100,00%
studia licencjackie/magisterskie	0	0	0,00%
wsparcie z zakresu wykorzystania technologii informacyjno- komunikacyjnych	0	0	0,00%
zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	0	0	0,00%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Należy zwrócić uwagę, że formy wsparcia wskazywane przez beneficjentów jako cieszące się wyjątkowym zainteresowaniem co do zasady nie są tożsame z formami wsparcia wskazanymi przez uczestników projektów jako najbardziej skuteczne (badania w ramach obszaru 2). Wskazuje to na dysonans pomiędzy skutecznością wsparcia a zainteresowaniem daną formą. Z tego względu, biorąc jednocześnie pod uwagę preferencje uczestników wsparcia zaleca się premiowanie, na etapie wyboru projektów, tych przedsięwzięć, które integrują kilka form wsparcia (np. doradztwo zawodowe połączone ze szkoleniem). Pozwoli to na zwielokrotnienie efektów wsparcia i uzyskanie większej skuteczności i użyteczności. Integracja kilku form wsparcia w ramach jednego projektu pozwoli również na podwyższenie efektywności kosztowej wsparcia jednego uczestnika.

Beneficjentów środków w ramach Programu zapytano również o przyczyny, które ich zdaniem wpłynęły na to, że wskazane przez nich formy cieszyły się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników. Ponad 48% beneficjentów wskazało, że powodem była potrzebna z punktu widzenia rynku pracy tematyka projektu. Nieco ponad 36% beneficjentów wskazało także, że o zainteresowaniu ze strony uczestników decydował brak w regionie form wsparcia podobnych do tych oferowanych

w ramach projektu. Warto też zauważyć, że 13,20% beneficjentów wskazało na szeroko zakrojoną rekrutację uczestników, która w efekcie pozwoliła zwiększyć skalę zainteresowania projektem. Wśród innych powodów wpływających na duże zainteresowanie wskazano na:

- profesjonalizm personelu;
- innowacyjność podejmowanej w ramach projektu tematyki;
- indywidualizację wsparcia;
- lokalizację miejsca realizacji projektu.

Wykres 37 Dlaczego te formy cieszyły się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Opinia beneficjentów w tym zakresie potwierdzona jest przez uczestników projektów. Wskazywali oni, że główną zaletą wsparcia była profesjonalna kadra prowadząca oraz indywidualne podejście do każdego uczestnika. Wskazuje to na istotne elementy projektów, które należy powielać w ramach przyszłych projektów.

6.5. TRWAŁOŚĆ UDZIELONEGO WSPARCIA W PERSPEKTYWIE POWYŻEJ 12 MIESIĘCY

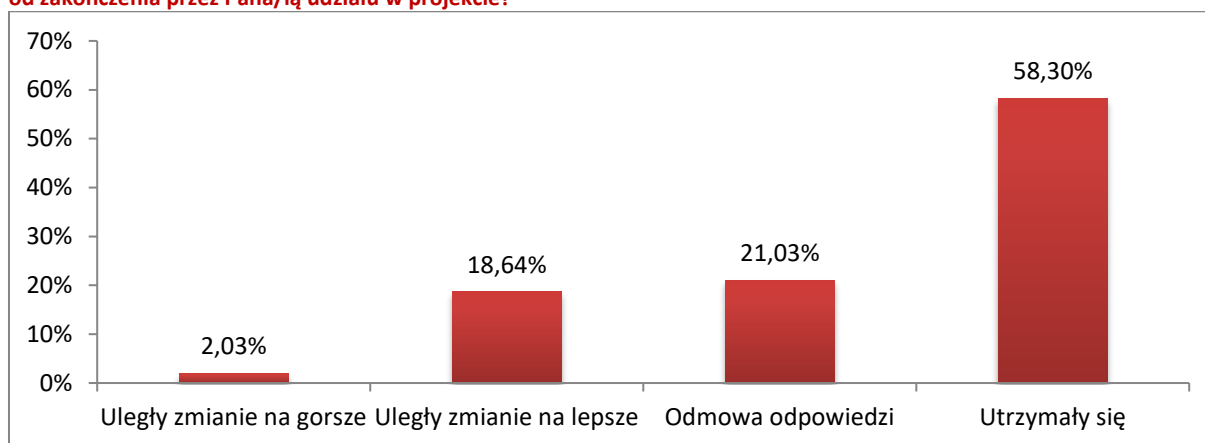
Analizując sytuację uczestników projektu rok po zakończeniu udziału we wsparciu należy wskazać, że w przypadku blisko 60% uczestników efekty wsparcia utrzymały się. Blisko co piąty badany uczestnik wskazał, że jego sytuacja zawodowa uległa zmianie na lepsze. Jedynie 2,03% badanych wskazało, że ich sytuacja uległa pogorszeniu.

Analizując, jakie zmiany zaszły w sytuacji uczestników projektów rok po zakończeniu udziału we wsparciu wśród pozytywnych zmian należy wymienić:

- Podwyżkę wynagrodzenia;

- Zmianę pracy na dającą lepsze perspektywy rozwoju zawodowego;
- Zmianę pracy na lepiej dopasowaną do predyspozycji uczestnika;
- Zmianę pracy na wymagającą większych umiejętności lub bardziej odpowiedzialną;
- Kontynuację kształcenia;
- Zwiększenie poziomu pewności siebie, wzrost samooceny;
- Zmianę pracy na bardziej stabilną.

Wykres 38 Czy efekty wsparcia w postaci zmiany Pana/i sytuacji zawodowej utrzymały się, czy też uległy zmianie po roku od zakończenia przez Pana/ią udziału w projekcie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Badane osoby zostały również poproszone o wskazanie, co zdecydowało o tym, że efekty wsparcia w ich przypadku uległy zmianie. Osoby, które wskazały, że ich sytuacja uległa poprawie wskazywały, że dzięki udziałowi w projekcie nauczyły się funkcjonować na zmieniającym się rynku pracy. Również nabycie nowych kompetencji i umiejętności były ważnym elementem wskazywanym przez uczestników projektów. Wskazywali oni, że nabyte umiejętności i kwalifikacje stały się punktem wyjścia do dalszego rozwoju oraz do ich doskonalenia. Wskazywano ponadto, że zadowolenie klientów i pracodawców oraz otrzymany awans bądź podwyżka wynagrodzenia stały się czynnikiem motywującym do dalszej pracy nad sobą (np. poprzez uczestnictwo w kolejnych kursach), co spowodowało wzmocnienie efektów uczestnictwa w projekcie.

6.6. DOSTOSOWANIE WSPARCIA DO POTRZEB RYNKU PRACY

Analizując dopasowanie wsparcia do potrzeb rynku pracy wzięto pod uwagę zdanie pracodawców. Zdecydowana większość badanych przedsiębiorców i pracodawców (91,67%) stwierdziła, że wsparcie, które otrzymał w ramach uczestnictwa w projekcie ich pracownik było dopasowane do potrzeb. Elementami, które w największym stopniu były dopasowane do potrzeb badanych przedsiębiorców były:

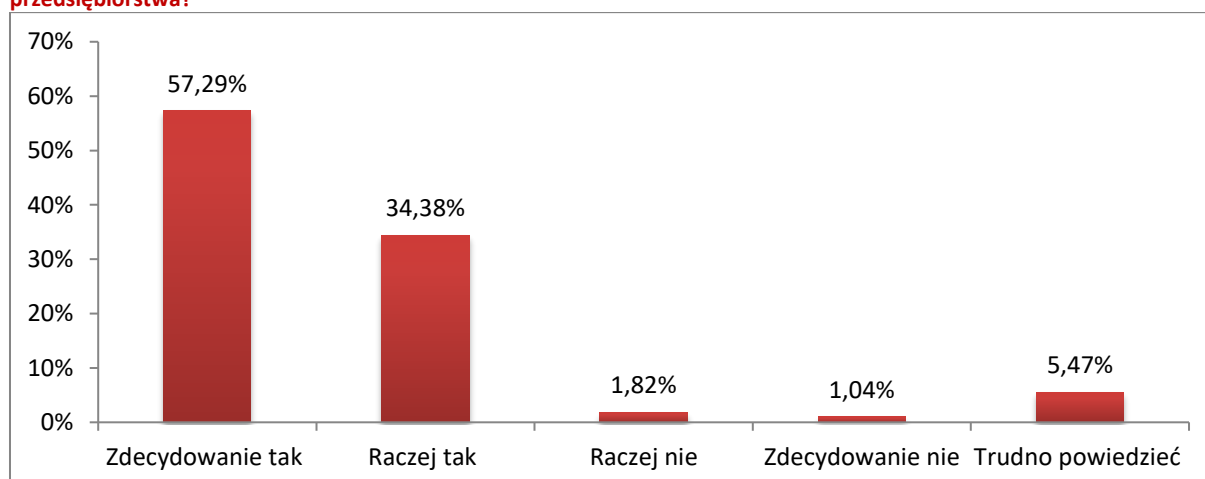
- szkolenia z zakresu wykorzystania nowych technologii i zaawansowanych programów komputerowych;
- szkolenia z zakresu umiejętności miękkich (dot. pracy zespołowej, obsługi klienta),
- poszerzenie kompetencji językowych,
- wzmocnienie kompetencji kluczowych,
- specjalistyczne kursy zawodowe (np. z zakresu spawalnictwa).

Oferowane wsparcie w odniesieniu do uczniów i nauczycieli pozwoliło przede wszystkim na prowadzenie bardziej atrakcyjnych zajęć edukacyjnych – z wykorzystaniem TIK. Nie byłoby to możliwe bez zapewnienia szkołom odpowiedniego sprzętu.

Dla przedsiębiorców istotne było także organizowanie specjalistycznych kursów, które pozwoliły na przedłużenie współpracy z danym pracownikiem bądź na lepsze radzenie sobie przez niego z wykonywaniem zadań służbowych. Część spośród badanych osób stwierdziła, że wsparcie zostało zaoferowane w głównej mierze z uwagi na duże zainteresowanie ze strony pracowników.

Wśród podmiotów, które odniosły się negatywnie do otrzymanego wsparcia głównym argumentem było to, że pracownik, który skorzystał ze wsparcia nie jest już związany z danym pracodawcą. Tym samym oceniano nie samo wsparcie i jego przydatność, ale niemożność skorzystania z kompetencji osoby, która ze wsparcia skorzystała. Jednocześnie wskazać należy, że z perspektywy pracownika pozytywnie świadczy to o uzyskanym wsparciu – było ono na tyle skuteczne, że umożliwiło zmianę sytuacji zawodowej pracownika.

Wykres 39 Czy wsparcie, które otrzymał w ramach projektu Państwa pracownik odpowiada na potrzeby Państwa przedsiębiorstwa?

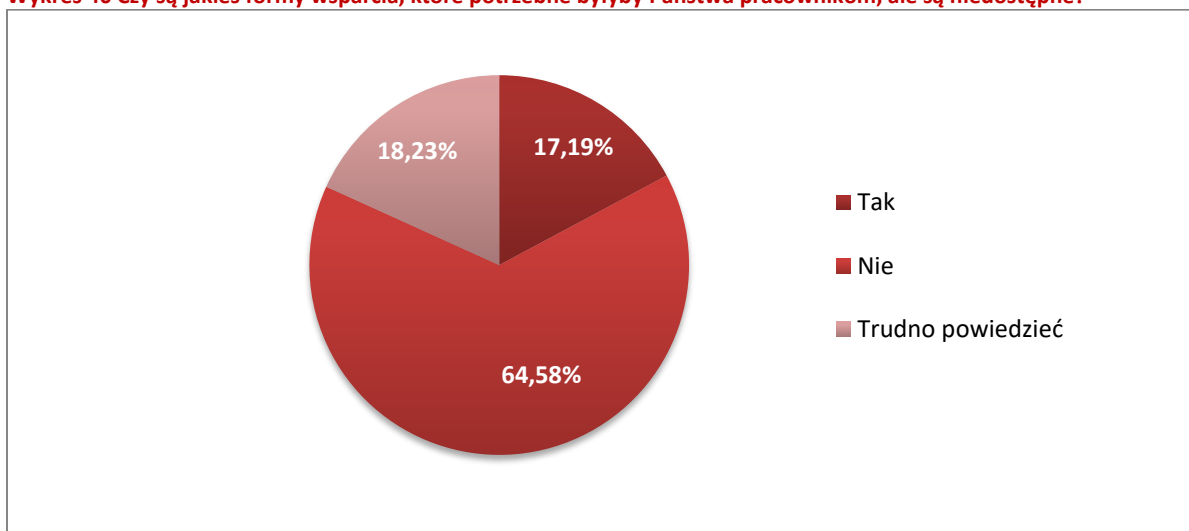
Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Osoby, które stwierdziły, że otrzymane wsparcie nie odpowiada potrzebom reprezentowanego przez nich przedsiębiorstwa zostały zapytane o to, co należałoby zmienić, by wsparcie w większym

potrzebom odpowiadało tym potrzebom. Stwierdzono, że należałoby wprowadzić klauzulę obligującą pracownika do pozostania w firmie przez określony czas po ukończonym wsparciu. W zakresie szkoleń stwierdzono, że powinny one być bardziej sprofilowane do potrzeb konkretnych grup pracowników (np. szkolenia komputerowe, ale w większym stopniu nastawione na obsługę programów specjalistycznych, np. kadrowo-płacowych).

Pracodawcy uczestniczący w badaniu zostali również poproszeni o odniesienie się do tego, czy istnieją jakieś formy wsparcia, które z ich punktu widzenia byłyby przydatne, jednak są niedostępne. Twierdząco na zadane pytanie odpowiedziało 17,19% badanych pracodawców. Badani przedstawiciele wskazywali na formy wsparcia, które występują w ramach RPO WM 2014-2020, tj. szkolenia z zakresu kompetencji miękkich, staże i praktyki, dokszałcenie w postaci studiów podyplomowych czy wsparcie w zakresie wykorzystania TIK. Wskazywano, że zapotrzebowanie na tego typu wsparcie determinowane jest specyfiką reprezentowanego podmiotu oraz planami rozwoju przedsiębiorstwa, które będą wymagały dokszałcenia pracowników w zakresie pewnych umiejętności.

Wykres 40 Czy są jakieś formy wsparcia, które potrzebne byłyby Państwa pracownikom, ale są niedostępne?

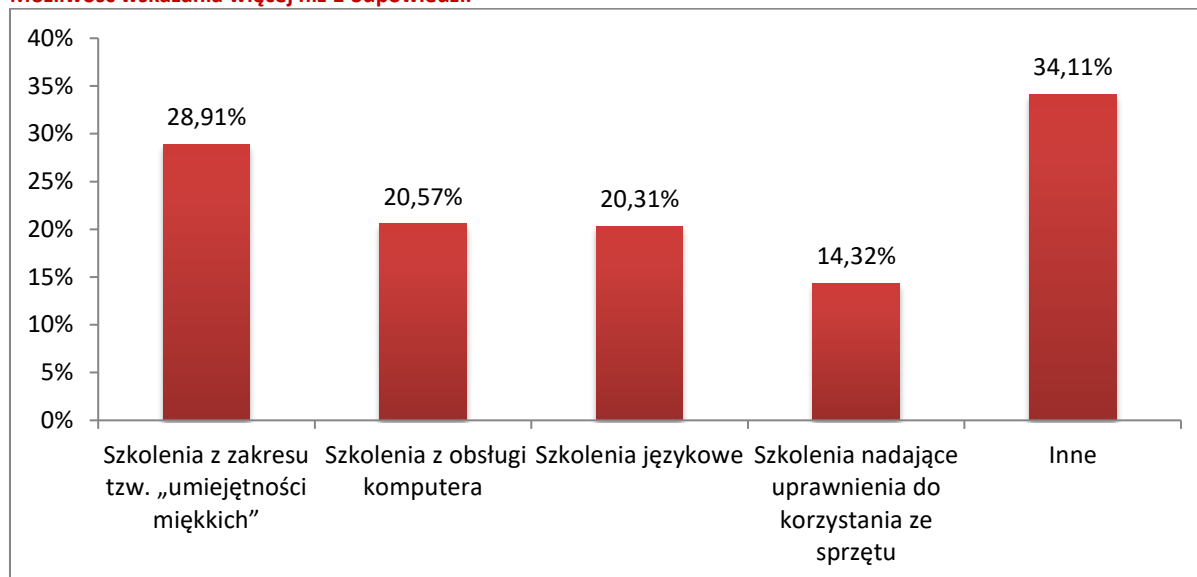

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Badani przedsiębiorcy i inni pracodawcy wskazali, że z punktu widzenia reprezentowanego przez nich podmiotu istotne są różne formy wsparcia. Przede wszystkim wskazano na aspekty związane z tzw. umiejętnościami miękkimi. Na aspekty te zwracano uwagę przede wszystkim w zawodach wymagających pracy z dziećmi – w tym względzie wskazywano, że praca z dzieckiem z rodzin dotkniętych problemami, z dzieckiem z zaburzeniami ze spectrum autyzmu, ale również z dzieckiem szczególnie uzdolnionym wymaga nie tylko odpowiedniego wykształcenia, ale również kompetencji, pozwalających na zbudowanie zaufania i nawiązanie współpracy z taką osobą. Umiejętności miękkie odgrywają istotną rolę również w pracy z osobami dorosłymi, w tym względzie wskazywano na kadre

zarządzającą, która powinna posiadać umiejętności pozwalające na motywowanie zespołu oraz poszczególnych pracowników. Szkolenia z tego zakresu mogą być przydatne również dla pracowników na co dzień wykonujących zadania związane z obsługą klienta bądź klienta.

Wykres 41 Jakiego rodzaju wsparcie kierowane do pracowników jest najbardziej potrzebne dla Państwa przedsiębiorstwa?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

W dalszej kolejności wskazano na szkolenia z zakresu obsługi sprzętu komputerowego. Obsługa komputera jest obecnie warunkiem niezbędnym stawianym pracownikom. W związku z ciągłym postępowaniem technologicznym i pojawianiem się m. in. nowego oprogramowania konieczne jest stałe podnoszenie kwalifikacji w tym względzie.

Dla wielu pracodawców istotne są również szkolenia językowe. Na aspekt ten zwracali uwagę przede wszystkim przedstawiciele pracodawców, którzy współpracują z podmiotami zagranicznymi. W niektórych podmiotach z usług korzystają również obcokrajowcy – obsługa takich osób wymaga znajomości języka obcego przynajmniej w stopniu podstawowym. Część spośród pracodawców wskazywała na konieczność obsługi klientów/potentów z niepełnosprawnościami, co wymaga znajomości języka migowego. Szkolenia nadające uprawnienia do korzystania ze sprzętu są niezbędne zarówno w firmach na co dzień wykorzystujących tego typu sprzęt specjalistyczny, jak też w przypadku, gdy przedsiębiorstwo poszerza gamę oferowanych usług i konieczne jest przeszkolenie kadry w zakresie jego obsługi.

Wśród odpowiedzi „inne” wskazywano na wsparcie z zakresu współpracy z osobami z niepełnosprawnościami oraz z osobami wymagającymi opieki i pomocy pielęgniarstwa. W dalszej kolejności wymieniono wsparcie nadające uprawnienia do pracy z dziećmi z problemami oraz doszkalanie dla terapeutów współpracujących z takimi dziećmi.

Badani pracodawcy zostali również zapytani o wsparcie, które najmniej przyczynia się do poprawy funkcjonowania reprezentowanego przez nich podmiotu. Blisko połowa respondentów wskazała na odpowiedź spoza kafeterii tłumacząc jednocześnie, że każde z oferowanych form wsparcia jest przydatne nawet, jeśli jest wykorzystywane w ograniczonym zakresie przez pracodawców. Wynika to ze stale zmieniającego się rynku pracy i konieczności przygotowania się pracodawców do zmian. W tym zakresie konieczne jest zapewnienie sobie kadr o odpowiednich kompetencjach, które gotowe będą podjąć się nowych zadań w nieodległej przyszłości. W odniesieniu do wskazań poszczególnych form wsparcia jako przynoszących niewielkie korzyści dla przedsiębiorstwa wskazano, że niewielkie korzyści wynikają z faktu, że poszczególne podmioty nie korzystają z pewnych działań (np. osoby reprezentujące podmioty oferujące wsparcie edukacyjne wskazywały na szkolenia z zakresu obsługi sprzętu specjalistycznego jako na nieprzydatne w działalności reprezentowanego przez siebie podmiotu).

Wykres 42 Jakiego rodzaju wsparcie kierowane do pracowników przynosi Państwa przedsiębiorstwu najmniejsze korzyści? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Badani pracodawcy zostali także poproszeni o wskazanie, z czego, ich zdaniem, wynika niewielka przydatność pewnych form wsparcia w ich działalności. Również w tym kontekście badani przedsiębiorcy wskazywali na kwestie związane z motywacją pracownika – na czynnik ten wskazał co czwarty badany (26,33%). Na przyczyny wynikające ze złej organizacji wsparcia zwracało uwagę jedynie 5,57% pracodawców. Ponad 68% respondentów nie wskazało żadnej z odpowiedzi w kafeterii, argumentując, że każde wsparcie jest przydatne, zaś niewielkie wykorzystanie wsparcia nie świadczy o jego nieprzydatności – wszystko zależy od specyfiki przedsiębiorstwa, które ze wsparcia korzysta.

Wykres 43 Z czego wynika fakt, że wsparcie to przynosi niewielkie korzyści? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

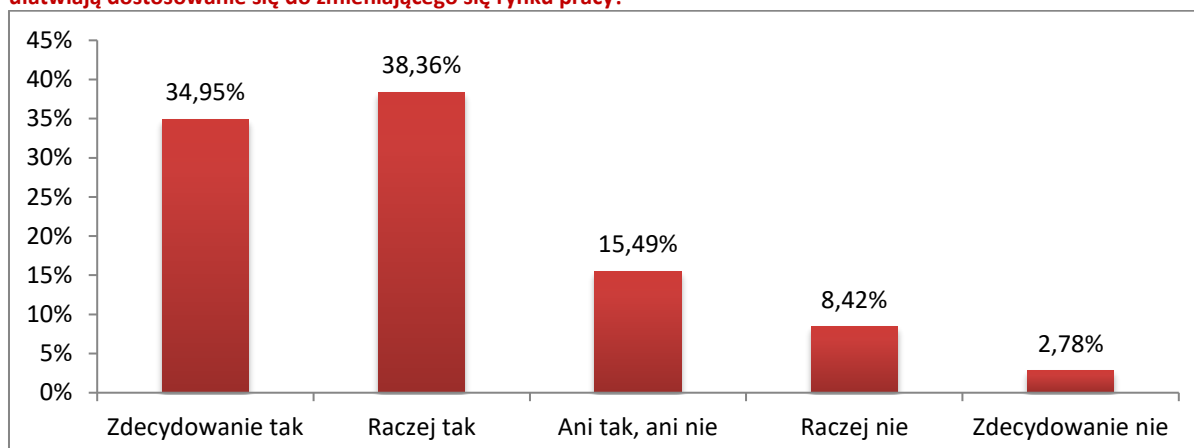

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Uczestnicy wsparcia w większości wskazali, że ich udział w projekcie pozwolił im na uzyskanie umiejętności bądź wiedzy, które ułatwiają dostosowanie się do zmieniającego się rynku pracy (73,31%, suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Co dziesiąty badany (11,20%, suma odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie”) wskazał, że udział w projekcie nie pozwolił na uzyskanie wskazanych efektów.

Badani, którzy stwierdzili, że udział we wsparciu nie pozwolił na uzyskanie im wiedzy i umiejętności, dzięki którym lepiej radzą sobie na zmiennym rynku pracy wskazali, że jest to wina niskiego poziomu merytorycznego oferowanego w ramach wsparcia. Wskazano ponadto, że udział we wsparciu nie dawał kompleksowej wiedzy, stanowił swoistą bazę, na której uczestnicy mogli rozwijać swoje umiejętności z zakresu przystosowania do rynku pracy. Wskazywano jednocześnie, że w ramach wsparcia poruszano bardzo szeroki zakres zagadnień, przez co nie zagłębiono się w poszczególne zagadnienia (jako przykład podawano wsparcie z zakresu TIK). Uczestnicy wskazali, że w celu uzyskania wymiernych efektów wsparcie należałoby kontynuować.

Wykres 44 Czy uważa Pan/i, że udział w projekcie pozwolił na uzyskanie przez Pana umiejętności bądź wiedzy, które ułatwiają dostosowanie się do zmieniającego się rynku pracy?

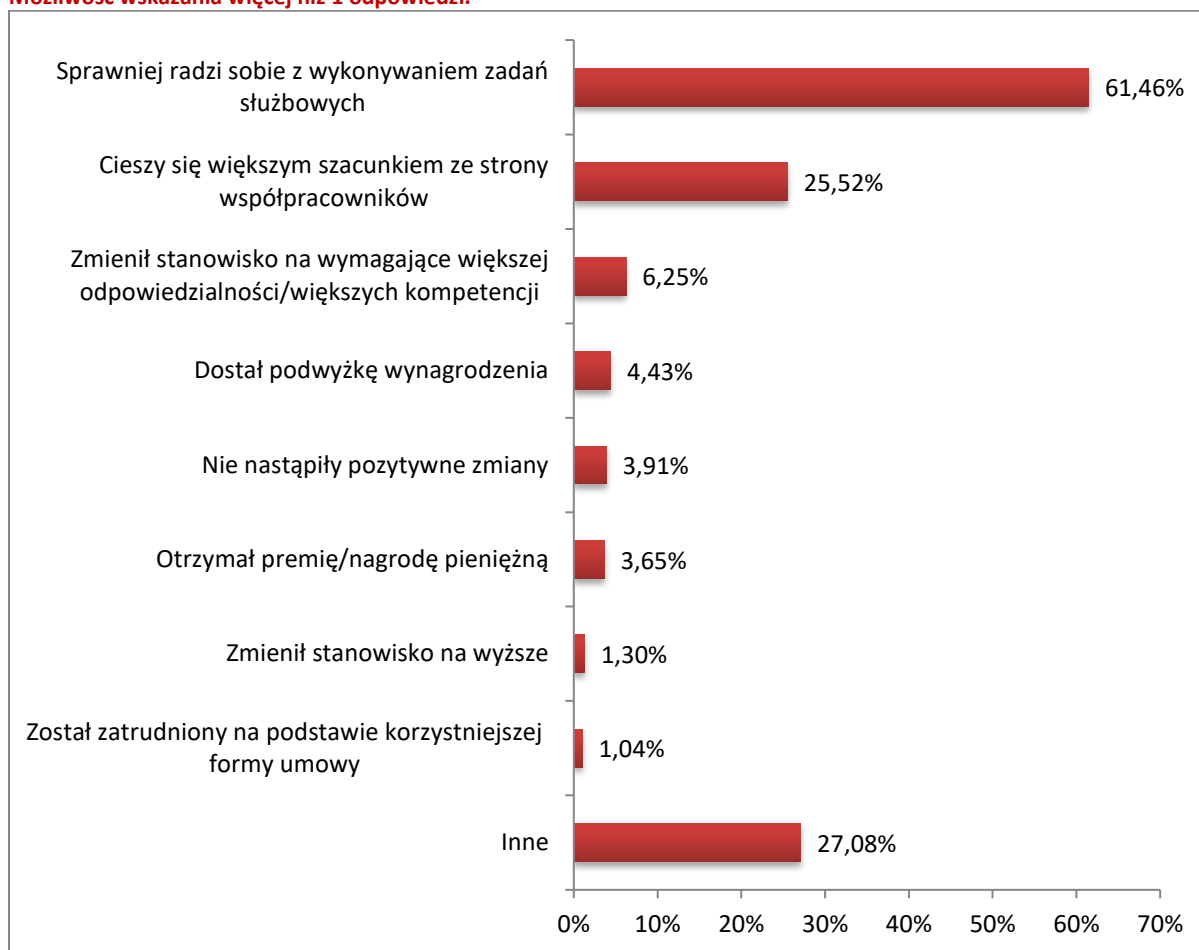

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Osoby, które wskazały, że udział w projekcie pozwolił im na uzyskanie umiejętności bądź wiedzy, które ułatwiają dostosowanie się do zmieniającego się rynku pracy argumentowały, że w ramach wsparcia uzyskały wszechstronną wiedzę, która jest przez nich wykorzystywana w pracy zawodowej. Jednocześnie zwróciły uwagę na ciekawą formę oraz wysoki poziom udzielonego wsparcia, co odzwierciedlały zmiany w ich sytuacji zawodowej. Wskazywano, że nawet niewielki zakres wiedzy bądź umiejętności stanowią podstawę do podjęcia działań na rzecz zmiany, pozwala to bowiem przełamać barierę przed działaniem.

Badanych pracodawców zapytano także o to, w jaki sposób zmieniła się sytuacja zawodowa pracownika reprezentowanego przez nich podmiotu w wyniku udziału w projekcie. Ponad 61% wskazań padło na stwierdzenie, że pracownik po uczestnictwie w projekcie sprawniej radzi sobie z wykonywaniem zadań służbowych; ponad 25% badanych wskazało, że pracownik ten cieszy się większym szacunkiem ze strony współpracowników. Uczestnictwo w projekcie wiązało się również z premią, nagrodą pieniężną bądź podwyżką wynagrodzenia. Warto też zauważyć, że 7,29% pracodawców biorących udział w badaniu stwierdziło, że uczestnictwo w projekcie wiązało się ze zmianą stanowiska na wyższe bądź bardziej odpowiedzialne lub ze zmianą formy umowy na korzystniejszą. Pracodawcy wskazujący na odpowiedź „inne” tłumaczyli, że w wyniku udziału pracownika w projekcie jego kompetencje wzrosły tak bardzo, że możliwe było poszerzenie oferty przedsiębiorstwa o nowe elementy, co wcześniej było niemożliwe z uwagi na brak osób posiadających odpowiednie umiejętności.

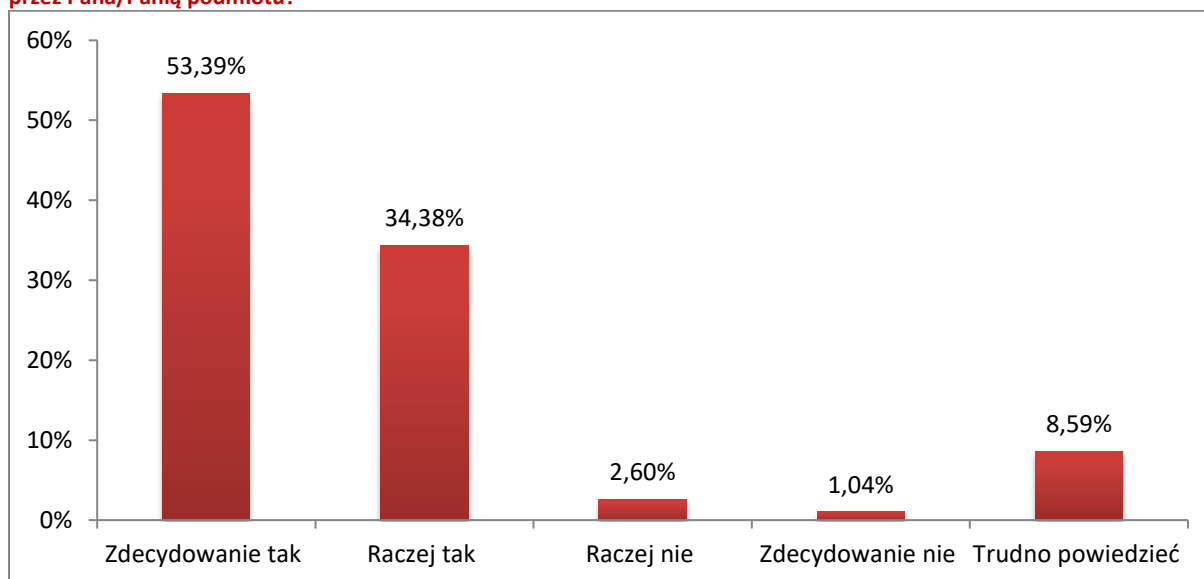
Wykres 45 W jaki sposób zmieniła się sytuacja zawodowa Państwa pracownika w wyniku jego udziału w projekcie? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Ponad 87% badanych przedsiębiorców stwierdziło, że wsparcie udzielone ich pracownikom pozwoliło na poprawę funkcjonowania reprezentowanego przez nich podmiotu. Prócz wspomnianego powyżej poszerzenia oferty danego podmiotu wskazano, że pracownik lepiej radzi sobie z wykonywaniem obowiązków służbowych, wykonuje je sprawniej, szybciej, przy wykorzystaniu umiejętności (np. komputerowych) nabytych w wyniku uczestnictwa ze wsparciem. Jest w stanie wziąć na siebie więcej obowiązków, tym samym przedsiębiorstwo funkcjonuje sprawniej. Dzięki uczestnictwu pracownika we wsparciu możliwe jest także wykorzystywanie specjalistycznego sprzętu, do którego uprawnień bądź kompetencji wcześniej nie posiadał żaden pracownik firmy. Zdaniem badanych przedsiębiorców uczestnictwo we wsparciu pozwoliło na innowacyjne podejście pracowników do rozwiązywania problemów napotykanych w pracy. Wskazano jednocześnie, że pracownicy, którzy uczestnicząc we wsparciu poprawili swoją sytuację zawodową stanowią też dobrą motywację dla pozostałych pracowników, co wpływa na sprawność funkcjonowania całego zespołu pracowników.

Wykres 46 Czy wsparcie udzielone Państwa pracownikowi/om pozwoliło na lepsze funkcjonowanie reprezentowanego przez Pana/Panią podmiotu?

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

O tym, że wsparcie przyniosło duże korzyści zdaniem pracodawców w głównej mierze zdecydował wysoki poziom motywacji pracowników. Na czynnik ten wskazało 72,40% badanych pracodawców. Po około 40% wskazań padło też na odpowiedzi dotyczące dużej liczby godzin w ramach zaoferowanego wsparcia i częstotliwości spotkań w jego ramach. Wskazywano również na odpowiedzi spoza kafeterii, dotyczące ciekawej, innowacyjnej formy prowadzonych zajęć, które zachęcały do uczestnictwa i sprzyjały przyswajaniu nowej wiedzy.

Wykres 47 Z czego wynika fakt, że wsparcie to przyniosło duże korzyści? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

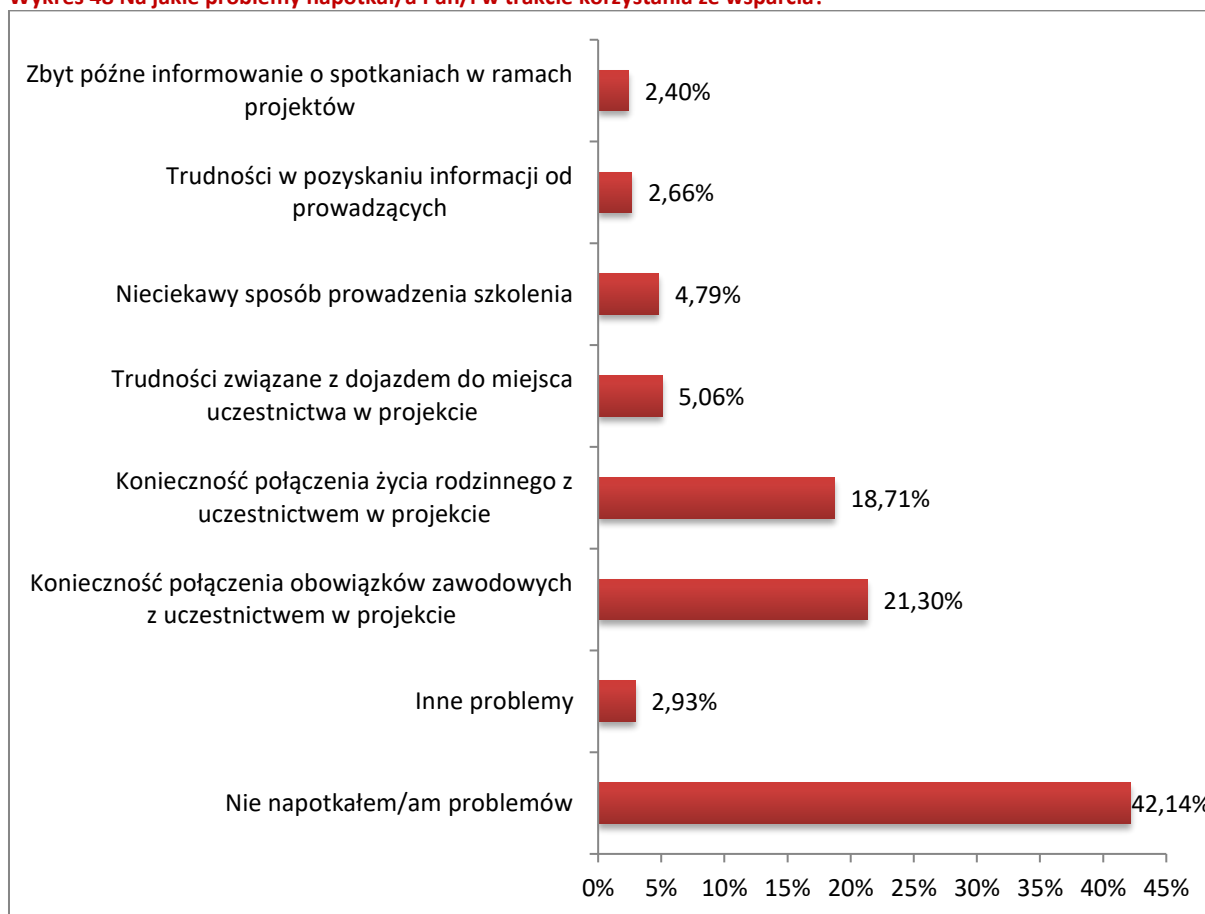
Stopień dostosowania wsparcia oferowanego w ramach realizowanych projektów do potrzeb pracodawców zatrudniających uczestników projektów jest na bieżąco monitorowany i podlega odpowiedniej analizie. Dzięki temu wiadomo, jakie jest zapotrzebowanie wśród pracodawców. Tym samym oferowane szkolenia czy kursy są dostosowywane w taki sposób, aby potencjalni pracownicy mogli podjąć się zatrudnienia i sprostać wymaganiom stawianym przez aktualną koniunkturę rynku pracy. Przeprowadzone badania wykazały, że wsparcie przynosi zróżnicowane efekty, nie jest to jednak spowodowane charakterem wsparcia. Za główne czynniki należy uznać potrzeby danego pracodawcy oraz poziom motywacji uczestnika. Samo wsparcie jest dostosowane do potrzeb rynku pracy oraz pracodawców. Wykazano bowiem, że skorzystanie ze wsparcia przez pracownika powoduje wymierne korzyści dla pracodawcy.

6.7. PROBLEMY NAPOTYKANE PODCZAS REALIZACJI WSPARCIA I KORZYSTANIA Z NIEGO

Uczestnicy projektów realizowanych w ramach Programu zostali zapytani o problemy, na jakie napotkali w trakcie korzystania ze wsparcia. Ponad 42% badanych wskazało, że nie napotkało na żadne problemy w trakcie korzystania ze wsparcia. Wśród tych, którzy napotkali problemy, najczęściej pojawiającą się odpowiedzią była konieczność połączenia obowiązków zawodowych z uczestnictwem w projektach (odpowiedź tę wskazało 21,3% uczestników). Dla 18,71% badanych problemem było połączenie życia rodzinnego z obowiązkami wynikającymi z korzystania ze wsparcia.

Dla nieco ponad 5% uczestników problemy wynikały z konieczności dojazdu do miejsca realizacji projektu, niewiele mniej osób wskazało na nieciekawą sposobem realizacji zajęć w ramach wsparcia. Na zły przepływ informacji wskazywało po ok. 2,5% uczestników projektów. Wśród innych problemów wskazano m.in. ograniczenia co do uczestników kwalifikujących się do udziału we wsparciu, co utrudniało niektórym spośród badanych udział w tej formie wsparcia, która była dla nich najbardziej optymalna, brak parkingu przy siedzibie realizacji działań w ramach wsparcia oraz brak czasu i nieodpowiadające godziny przeprowadzania zajęć.

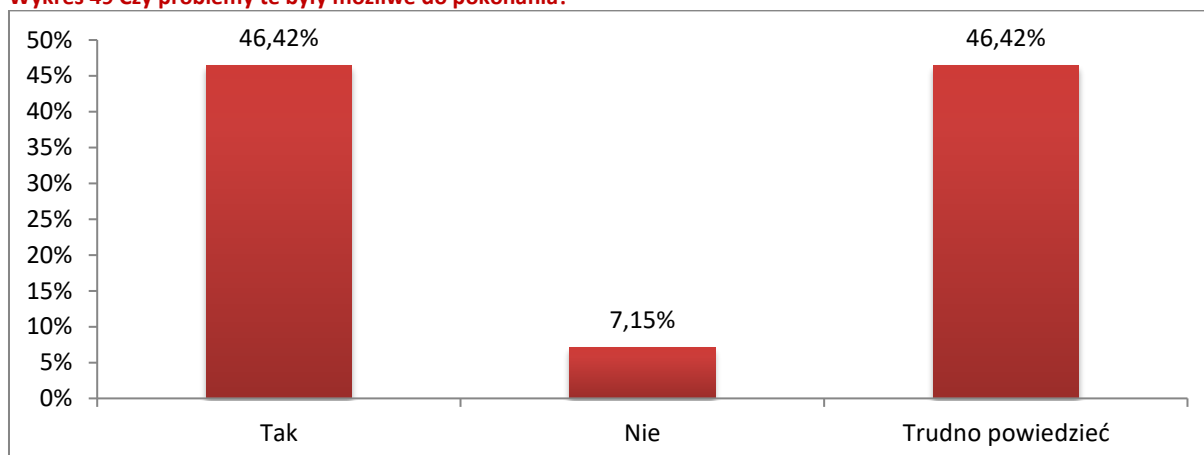
Wykres 48 Na jakie problemy napotkał/a Pan/i w trakcie korzystania ze wsparcia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Badani uczestnicy projektów zostali zapytani również o to, czy napotkane problemy można było pokonać. Ponad 46% uczestników wskazało, że pokonanie napotkanych problemów było możliwe m.in. dzięki poproszeniu najbliższych o pomoc (np. w opiece nad dziećmi). Pokonanie napotkanych problemów było możliwe również poprzez dobre zorganizowanie dnia oraz prawidłowe rozplanowanie obowiązków. W przypadku trudności dotyczących godzenia uczestnictwa we wsparciu z obowiązkami zawodowymi jako rozwiązanie podawano indywidualne ustalenia z przełożonym – niekoniecznie będące urlopem, a przybierające formę np. odpracowania czasu poświęconego na udział we wsparciu w innym terminie. W przypadku trudności kontaktowano się również z organizatorem, który przychylił się do próśb wynikających z potrzeb uczestników (np. poprzez przypisanie do innej grupy zajęciowej). Osoby, które odpowiedziały, że przeszkody nie były możliwe do pokonania, wskazywały przede wszystkim na dużą odległość miejsca pracy/zamieszkania od miejsca przeprowadzania wsparcia. Również postawa niektórych pracodawców była niechętna, co utrudniało czynienie ustaleń dotyczących np. wcześniejszego wyjścia z pracy w celu uczestnictwa we wsparciu.

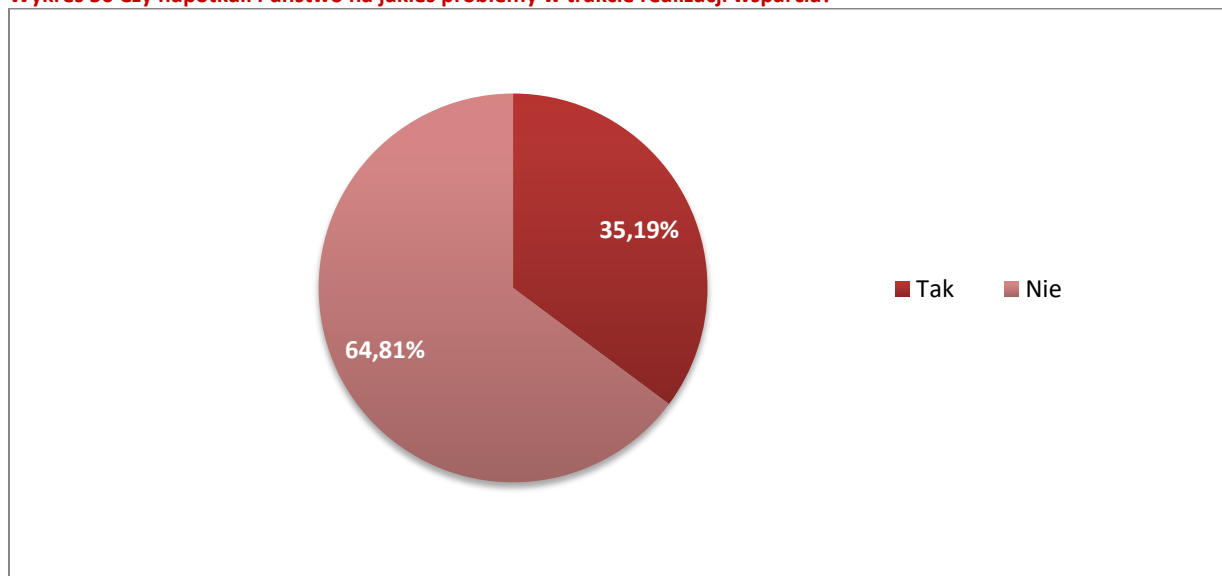
Wykres 49 Czy problemy te były możliwe do pokonania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

O problemy na etapie realizacji projektu zapytano również beneficjentów. Jedynie nieco ponad 35% beneficjentów wskazało, że w trakcie realizacji projektu napotkali na trudności. Beneficjentów, którzy napotkali na trudności w trakcie realizacji wsparcia zapytano, jakiego rodzaju były to trudności.

Wykres 50 Czy napotkali Państwo na jakieś problemy w trakcie realizacji wsparcia?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Co czwarty beneficjent wskazał, że za trudność w trakcie realizacji wsparcia należy uznać problemy z rekrutacją uczestników projektu. Relatywnie niewielki odsetek badanych wskazał, że trudność wynikała z rezygnacji uczestników w trakcie trwania projektu oraz z braku odpowiedniej kadry do wdrażania projektu. Znaczna większość badanych wskazywała na kwestie spoza kafeterii, wśród których wymienić należy:

- Trudności w rozliczeniach projektu;

- Problemy biurokratyczne;
- Niechęć ze strony samorządów do angażowania się w działania;
- Niechęć ze strony rodziców do wyrażenia zgody a udział dzieci w przedsięwzięciach w ramach projektu;
- Kwestie związane z reformą edukacji oraz strajkiem nauczycieli.

Wykres 51 Jakie to były problemy?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=133).

Zdanie beneficjentów zestawiono z odpowiedziami przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu. Respondenci wskazali na kilka kluczowych problemów wynikających m.in. z konieczności przestrzegania wymogów formalnych. Faza przygotowawcza (w przypadku projektów dot. nowo utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, obejmująca przygotowanie bazy lokalowej), która według kryterium dostępu zakładała okres prac rozłożonych na 6 miesięcy, z przyczyn niezależnych od beneficjentów, wydłużała się. Miało to przede wszystkim związek z napotykanymi problemami lokalowymi (przedłużający się czas wymagany do uzyskania wszystkich wymaganych pozwoleń do prowadzenia tego typu działalności) oraz trudnościami w poszukiwaniu i wyłonieniu wykonawców założonych przedsięwzięć projektowych.

Według przedstawicieli instytucji wdrażających Program okres 6 miesięcy, podczas którego wymagane jest sformalizowanie zakładanych prac oraz odpowiednie przystosowanie miejsca realizacji projektu do określonych wymogów, jest niewystarczający – o czym beneficjenci informują na bieżąco instytucje wdrażające Program.

Problemem pojawiającym się w ramach wszystkich projektów współfinansowanych ze środków EFS są, zdaniem przedstawicieli instytucji wdrażających Program trudności w pozyskaniu grupy docelowej. Może to być wynik postępującej polityki socjalnej państwa i coraz lepszego prosperowania gospodarstw domowych, nawet tych, w których zamieszkują osoby bezrobotne.

Sytuacja społeczno-gospodarcza w Polsce się polepszyła i osoby, które były klientami OPS czy Powiatowych Centrów Pomocy rodzinie otrzymały wsparcie w postaci Programu „Rodzina 500+”. Tak naprawdę dochodziło między beneficjentami do konkurencji o uczestnika projektu.

Przedstawiciel instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu.

Zdaniem przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu problemem jest również niskie zainteresowanie uczestnictwem w projektach realizowanych w ramach OP 9. Może to, zdaniem przedstawicieli instytucji, powodować zniechęcenie potencjalnych respondentów do realizacji projektów w ramach OP 9.

W OP 9 największy problem stanowi niskie zainteresowanie realizacją projektów przez OPS i PCPR. Wynika to głównie z braku zainteresowania ze strony klientów udziałem w projekcie, niedoborów kadrowych oraz problemów z wniesieniem wkładu własnego.

Przedstawiciel instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu.

W przypadku OP 10 przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu zwrócili uwagę na zmiany w systemie oświaty, które utrudniają realizację projektów. Część spośród realizowanych projektów była przewidziana na wsparcie uczniów szkół gimnazjalnych, zatem ich wygaszanie wynikające z reformy może stanowić problem dla beneficjentów. Wprowadzenie zmian do systemu oświaty generować może trudności z osiągnięciem założonych w ramach części projektów celów i wskaźników.

Przedstawiciele instytucji wdrażających Program uznali, że beneficjenci realizujący projekty w OP 10 spotykają się z trudnością polegającą na dostosowaniu przedsięwzięć do oczekiwań dzieci i młodzieży. Uczniowie są bowiem wymagającym odbiorcą, którzy oczekują zajęć ciekawych i niestandardowych. W przypadku projektów, w których uczestnikami są dzieci oraz młodzież, o sukcesie projektu decyduje przede wszystkim zainteresowanie odbiorców danym działaniem.

Zestawiając zdanie beneficjentów z opinią instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu zauważyć można, że obie badane grupy różnie postrzegają problemy na etapie realizacji projektów. Beneficjenci uznali bowiem, że trudności związane np. z utrzymaniem zainteresowania uczestników w trakcie udzielania wsparcia bądź z rekrutacją uczestników nie stanowią trudności. Trudności te były zaś wskazywane przez przedstawicieli instytucji. Beneficjenci w pierwszej kolejności wskazywali na

problemy związane z rozliczaniem projektów. Kwestia ta również została zauważona przez przedstawicieli instytucji, nie położyli oni jednak na nią takiego akcentu, jak beneficjenci.

Wśród przyczyn występowania problemów należy wskazać na brak odpowiedniej kadry wśród beneficjentów (np. przygotowanej do przygotowywania ogłoszeń dot. zamówień publicznych w ramach projektów bądź do rozliczania projektów). Z tego względu na etapie realizacji projektu oraz jego rozliczeń beneficjenci napotykają na trudności, wiążące się np. cofnięciem wniosku o płatność.

Drugą przyczyną, jaką można wywnioskować z uzyskanych od beneficjentów odpowiedzi jest brak kadry przygotowanej do pracy z tzw. trudnym klientem. Ze wsparcia korzystają m. in. klienci ośrodków pomocy społecznej oraz osoby biernie zawodowo, które trudno zmobilizować do podjęcia działań na rynku pracy. Wskazywano ponadto, że na etapie dokumentacji projektowej niekiedy nieodpowiednio określono również kwotę wynagrodzenia dla osób prowadzących wsparcie (przy czym opinie te pojawiały się w zakresie różnych działań i PI, bez szczególnej polaryzacji względem któregoś z nich). Z tego względu istniała trudność w rekrutacji kadry wdrażającej projekt.

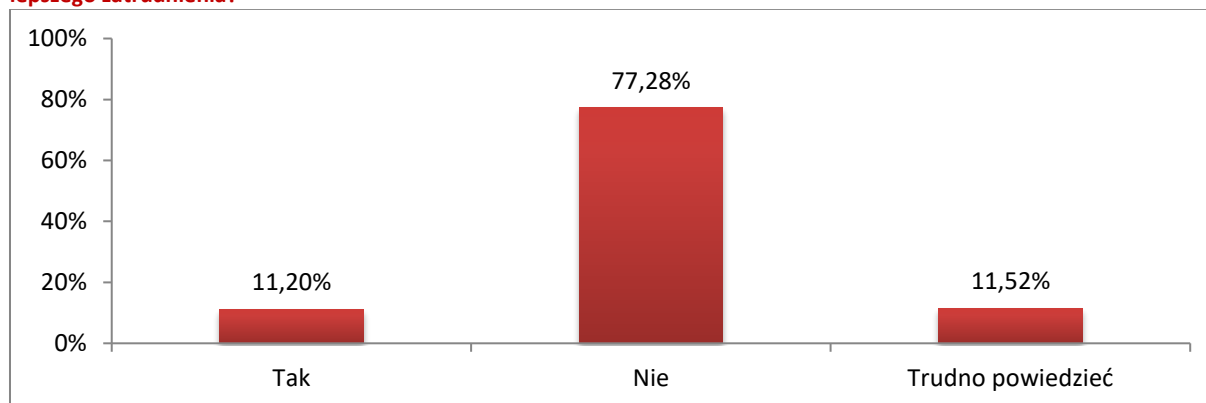
Z uwagi na zróżnicowane grupy problemów, które wskazywały badane podmioty – beneficjenci i przedstawiciele instytucji, różnorodne były również wskazywane przez respondentów przyczyny występowania trudności. Należy wskazać, że wśród problemów należy wyodrębnić zarówno te zależne od beneficjentów, jak i te niezależne od nich. Beneficjenci mogą spotkać się zarówno z trudnościami w rozliczaniu projektu, jak również z czynnikami niezależnymi od siebie, m.in. z problemami na etapie pozyskania wykonawcy planowanych działań bądź z rezygnacjami uczestników w trakcie trwania wsparcia. Należy przy tym zaznaczyć, że pojawiające się problemy mają charakter w większości przypadków zależny od beneficjentów i wynikają z braków kadrowych bądź niewystarczającej znajomości przepisów. Z tego względu należy rozważyć kompleksowe wsparcie beneficjentów poprzez zapewnienie im publikacji na temat systemu rozliczeń w ramach projektu oraz szkoleń i spotkań informacyjnych obejmujących ten zakres tematyczny. Elementem niezbędnym do realizacji celów jest informowanie beneficjentów w trakcie spotkań informacyjnych i szkoleń o obowiązkach jakie spoczywają na osobach realizujących projekty oraz bieżący kontakt w celu rozwiązywania problemów. Tym samym istnieje wiele środków zaradczych, które można wprowadzić przy każdym z napotkanych problemów. Dobrą praktyką byłoby np. szersze zastosowanie systemu płatności ryczałtowych.

6.8. WPŁYW WSPARCIA NA ZACHOWANIA MIGRACYJNE UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW

Analizie poddano także zachowania migracyjne uczestników projektów. W wyniku analizy stwierdzono, że przed rozpoczęciem udziału w projekcie co dziesiąty uczestnik rozważał zmianę

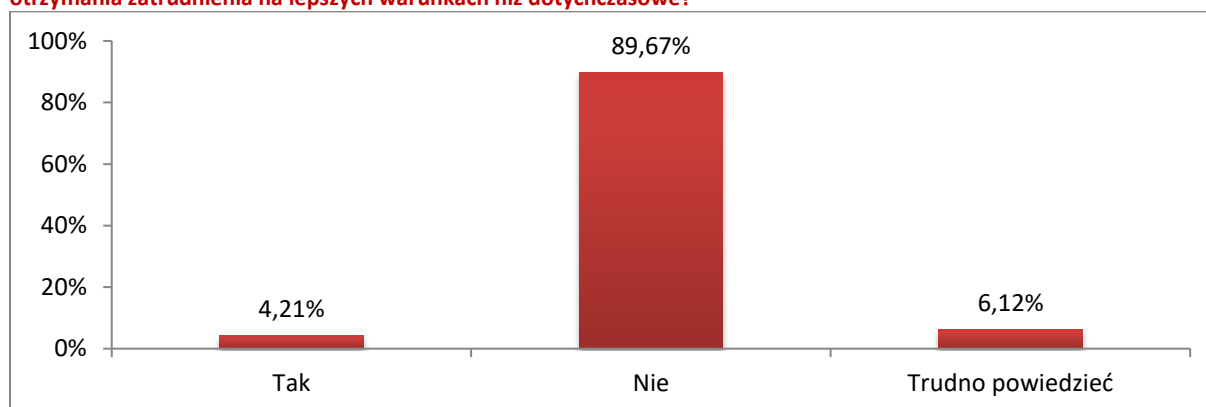
miejsca zamieszkania w celu uzyskania lepszego zatrudnienia. W wyniku udziału w projekcie zmiany miejsca zamieszkania w celu uzyskania lepszego zatrudnienia dokonało 4,21% uczestników.

Wykres 52 Czy przed uczestnictwem w projekcie rozważał/a Pan/i zmianę miejsca zamieszkania w celu znalezienia lepszego zatrudnienia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

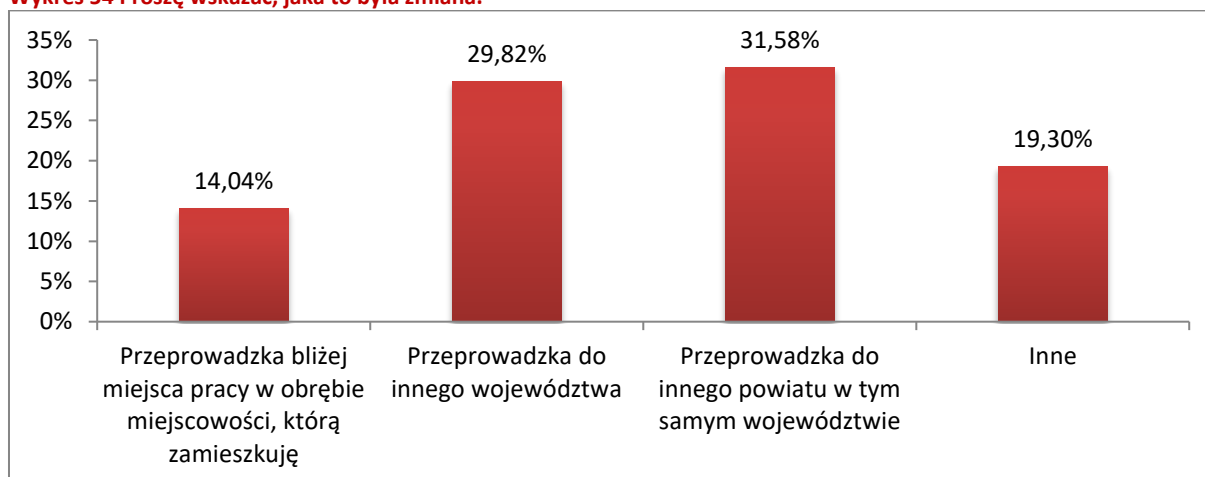
Wykres 53 Czy po udziale w projekcie zmienił/a Pan/Pani miejsce zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia bądź otrzymania zatrudnienia na lepszych warunkach niż dotychczasowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Zmiana miejsca zamieszkania w celu uzyskania lepszego zatrudnienia w wyniku uczestnictwa w projekcie dotyczyła przede wszystkim przeprowadzki do innego powiatu w województwie mazowieckim (31,58% wskazań). Niewiele mniejszy odsetek badanych (29,82%) przeprowadził się do miejscowości w innym województwie, zaś 14,04% badanych przeprowadziło się w inne miejsce, ale w obrębie dotychczas zamieszkiwanej miejscowości. Co piąta przeprowadzka dotyczyła wyjazdów zagranicznych bądź przeprowadzki bezpośrednio do Warszawy.

Wykres 54 Proszę wskazać, jaka to była zmiana.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Badani uczestnicy projektów zostali również zapytani o to, czy zamierzają w najbliższej przyszłości zmienić miejsce zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia bądź otrzymania zatrudnienia na lepszych warunkach niż dotychczasowe. Jedynie 4,13% badanych uczestników wsparcia wskazało, że rozważa przeprowadzkę, zaś ponad 57% badanych temu zaprzeczyło. Należy również wskazać, że blisko 40% badanych nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na tak zadane pytanie.

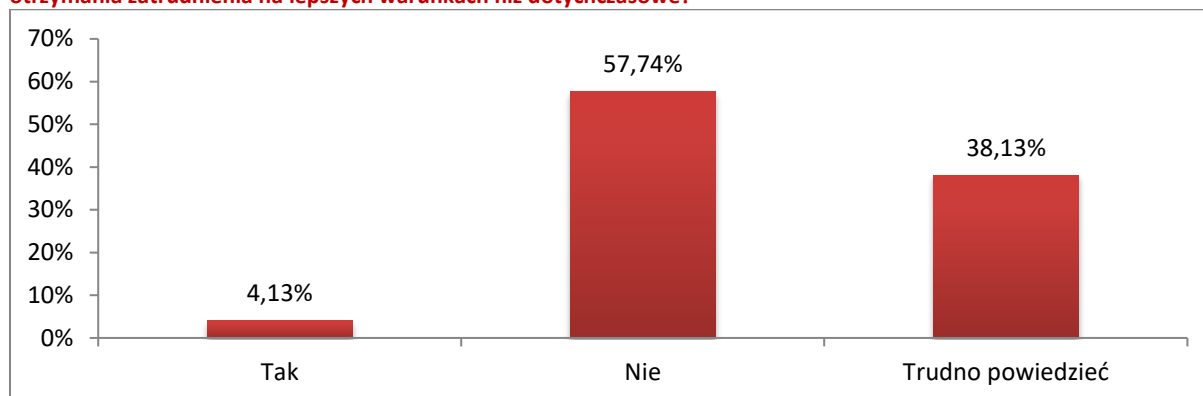
Osoby deklarujące rozważanie zmiany miejsca zamieszkania wskazały, że motywowane jest to tym, że w dużych ośrodkach miejskich praca jest bardziej atrakcyjna – zarówno, jeśli chodzi o perspektywę finansową, jak i o możliwości rozwoju, natomiast dojazd do ośrodka miejskiego wiąże się z długimi dojazdami, dlatego też przeprowadzka jest dla takich osób interesującym rozwiązaniem. Za przeprowadzką przemawiają również względy rodzinne – w sytuacji, kiedy zarówno mąż, jak i żona pracują poza miejscem zamieszkania, przeprowadzka jest bardziej atrakcyjna niż codzienne dojazdy. Część osób rozważa przeprowadzkę ze względu na chęć podniesienia standardu życia – pośrednio wiąże się to z chęcią rozwoju zawodowego, jednak podnieść należy przy tym również aspekt możliwości łatwiejszego uczestnictwa w życiu kulturalnym.

Względy rodzinne są również czynnikiem przemawiającym przeciwko przeprowadzce; przeprowadzka dotyczyłaby całej rodziny i często wiązałaby się np. ze zmianą szkoły, do której uczęszcza dziecko.

Badani zwracali również uwagę na zakorzenienie w lokalnej społeczności i niechęć do zmiany wynikającą z chęci rozwoju zawodowego w miejscu, w którym się wychowali.

Osoby niechętne przeprowadzce wskazywały również, że na lokalnym rynku pracy mają pracę, która ich satysfakcjonuje, dlatego na razie nie rozważają przeprowadzki. W części przypadków zbliżająca się emerytura decyduje o tym, że osoby uczestniczące we wsparciu nie poszukują innego zatrudnienia, chcą bowiem przepracować czas pozostały im do emerytury w dotychczasowym miejscu pracy. Często o niechęci do przeprowadzki decyduje konieczność spłacania kredytu hipotecznego.

Wykres 55 Czy zamierza Pan/i w najbliższej przyszłości zmienić miejsce zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia bądź otrzymania zatrudnienia na lepszych warunkach niż dotychczasowe?

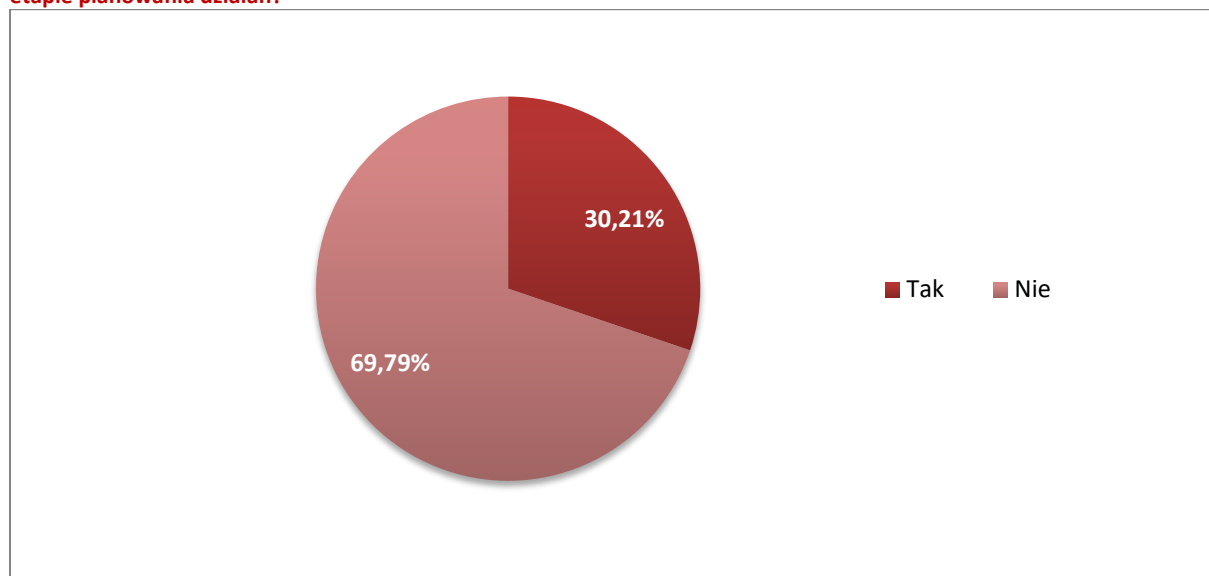

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

6.9. OSIĄGNIĘCIE DODATKOWYCH EFEKTÓW NA SKUTEK REALIZACJI PROJEKTÓW

Niemal co trzeci spośród badanych beneficjentów wskazał, że realizacja wsparcia pozwoliła na osiągnięcie przez uczestników dodatkowych efektów, nieprzewidzianych na etapie planowania działań. Wskazywano, że realizacja wsparcia pozwoliła na znalezienie przez uczestników projektów stałego zatrudnienia w przypadkach, gdy nie było to celem projektu. Wskazywano również na aktywizację społeczną i zawodową uczestników wsparcia. W odniesieniu do dzieci i młodzieży uczestniczących w projektach zwrócono uwagę na konieczność dalszej diagnostyki, czego nie założono w budżecie projektu. Wskazywano również, że realizacja wsparcia pozwoliła na osiągnięcie wyższych wartości wskaźników, niż zakładano na etapie przygotowania dokumentacji projektowej.

Wykres 56 Czy realizacja wsparcia pozwoliła na osiągnięcie u uczestników dodatkowych efektów nieprzewidzianych na etapie planowania działań?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

6.10. EFEKTYWNOŚĆ KOSZTOWA REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

W poniższym zestawieniu przedstawiono koszt działań w ramach Programu w odniesieniu do liczebności badanej populacji (liczba pracujących uczestników projektów, którzy zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r., w przypadku których upłynęło co najmniej 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu) i średniego kosztu przeznaczonego na wsparcie jednego uczestnika. Należy jednak mieć na uwadze, że zakres działań w ramach poszczególnych PI jest zgoła odmienny, poprzez co nie należy odnosić obliczonych kwot wyłącznie w perspektywie wsparcia uczestników projektów. Ponadto zaznaczyć trzeba, że przedstawione w poniższym zestawieniu średnie koszty wsparcia 1 uczestnika nie są ostateczne i docelowo zmniejszą się. Wynika to z tego, że liczba pracujących uczestników wsparcia jest (zgodnie z wymogami niniejszego badania) aktualna na dzień 30 czerwca 2018 r. Tymczasem projekty w ramach których osoby te brały udział, były często kontynuowane również po tym okresie, wspierając kolejne osoby. Ostateczna efektywność kosztowa będzie tym samym możliwa do obliczenia dopiero w momencie zakończenia wszystkich realizowanych projektów. Niemniej jednak, poniższe wyliczenia dają pewien obraz efektywności kosztowej w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych. Ze względu na powyższe obostrzenie metodologiczne, zrezygnowano z prezentacji średniego kosztu wsparcia w ramach PI 9v, gdyż w tym przypadku obie wsparte osoby brały udział w dwóch różnych projektach, które były realizowane jeszcze do końca kwietnia 2019 r., a wartość obu projektów jest na tyle wysoka, że średni koszt w tym przypadku byłby niemiernie i nie odzwierciedlał efektywności kosztowej w tymże priorytecie. W wyniku poczynionych obliczeń, średni koszt wsparcia jednego pracującego uczestnika w ramach RPO WM wyniósł 11 825 PLN. Najwyższą efektywność kosztową dotyczących projektów realizowanych w ramach PI 10iii, który charakteryzuje się z jednej strony najwyższą liczbą pracujących uczestników wsparcia, a z drugiej najniższym średnim kosztem w przeliczeniu na jednego pracującego uczestnika (6 882 PLN). Na przeciwległym biegunie znalazł się PI 8iv, przy czym zaznaczyć należy, że w przypadku tego priorytetu na koniec realizacji wsparcia średni koszt będzie znacznie niższy, ze względu na fakt iż znaczna część projektów, w ramach których wsparto uczestników poddanych badaniu, było realizowanych jeszcze po tym okresie (tj. po 30 czerwca 2018 r.). Ponadto zróżnicowanie średnich kosztów wsparcia w ramach poszczególnych priorytetów wynika również z różnego zakresu realizowanych projektów, a tym samym odmiennych elementów projektów, które ze względu na charakter wsparcia w ramach danego PI wpływają na kosztochłonność tychże przedsięwzięć. Nie należy tym samym negatywnie oceniać efektywności kosztowej w perspektywie wsparcia poszczególnych uczestników, gdyż aspekt ten jest szczególnie trudny do weryfikacji w obliczu zróżnicowania zakresu udzielanego wsparcia oraz ciągłej, dalszej realizacji projektów. Analizując poniższe wartości należy mieć również na uwadze, że przedmiotem

niniejszego badania są wyłącznie osoby pracujące w momencie przystąpienia do projektu. Same projekty zaś, prócz tychże osób, obejmowały wsparciem również osoby bezrobotne w momencie przystąpienia do udziału w nich.

Tabela 65 Koszt wsparcia jednego uczestnika projektów w podziale na priorytety inwestycyjne

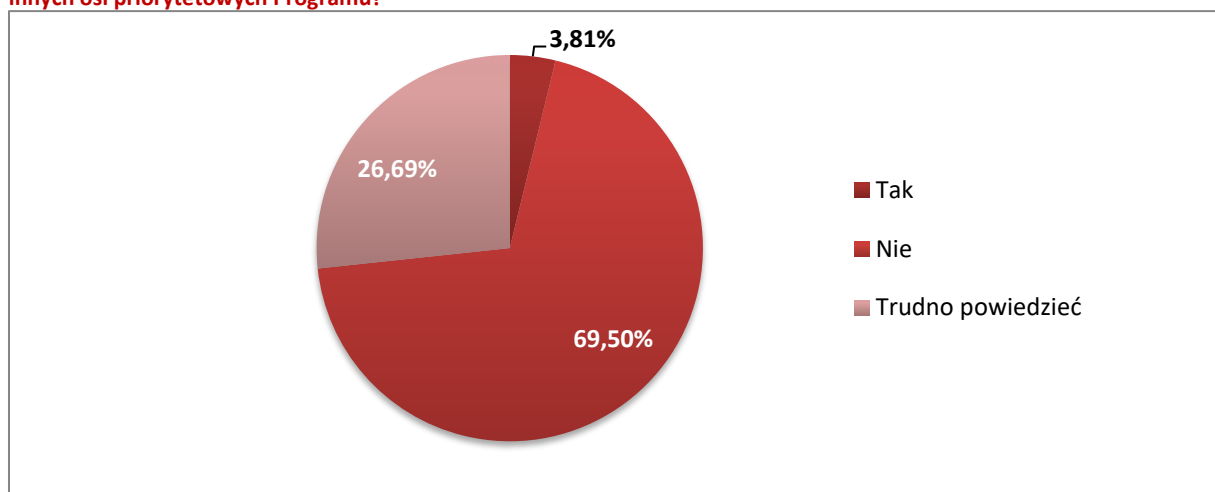
Priorytet inwestycyjny	Wartość wsparcia EFS [w PLN] – dot. projektów w których brali udział badani uczestnicy	Liczba pracujących uczestników projektów, którzy zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r.	Średni koszt wsparcia 1 uczestnika [w PLN]
8iv (8.3)	11 839 940	25	473 598
9i (9.1)	14 485 365	113	128 189
9iv (9.2)	7 040 818	88	80 009
9v (9.3)	bd. (projekty w trakcie realizacji)	bd. (projekty w trakcie realizacji)	bd. (projekty w trakcie realizacji)
10i (10.1)	61 195 216	4 226	14 481
10iii (10.2)	33 909 746	4 927	6 882
10iv (10.3)	29 209 202	3 955	7 385
Razem	157 680 288	13 334	11 825

Źródło: opracowanie własne.

6.11. ANALIZA KOMPLEMENTARNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI WSPARCIA

Większość spośród badanych beneficjentów (69,50%) nie zauważyła, żeby wsparcie podobne do oferowanego przez nich było realizowane w ramach innych osi priorytetowych Programu. Fakt taki odnotowało jedynie 3,81% przedstawicieli beneficjentów.

Wykres 57 Czy zauważyli Państwo, by wsparcie podobne do oferowanego przez Państwa było realizowane w ramach innych osi priorytetowych Programu?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Przedstawiciele beneficjentów, którzy zauważyli, że wsparcie podobne do oferowanego w ich projekcie jest realizowane przez inne podmioty, zostali poproszeni o charakterystykę tych działań. Większość beneficjentów (53,85%) stwierdziła, że projekty te były względem siebie neutralne i nie konkurowały ze sobą o uczestników. Ponad 46% zauważało jednak wzajemne interakcje pomiędzy działaniami. W ramach tej wartości 23 p.p. przypadło na beneficjentów, którzy stwierdzili, że projekty te wzajemnie się uzupełniały; taki sam odsetek badanych zauważał rywalizację pomiędzy projektami.

Wykres 58 Jak oceniają Państwo podobne działania, realizowane w ramach innych osi priorytetowych Programu?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=13).

Analizując stopień komplementarności wsparcia beneficjenci wskazywali, że w przypadku projektów, które nie są realizowane równoległe, komplementarność polega na pogłębieniu bądź kontynuacji zagadnień podjętych we wcześniejszym projekcie. Wskazywano również, że w przypadku projektów realizowanych równoległe uzupełnianie następowało poprzez osiągnięcie tego samego celu różnymi metodami, jeden projekt oferował np. wsparcie ekonomiczne dla rodziców dzieci pragnących powrócić na rynek pracy, drugi zaś zapewniał bogatą ofertę dydaktyczną.

W opinii przedstawicieli instytucji wdrażających Program projekty realizowane w ramach poszczególnych OP są współzależne. Ich tematyka z założenia powinna być nastawiona na współpracę a działania podejmowane w ramach tych projektów prowadzą do zmniejszenia skali wykluczenia społecznego i ekonomicznego oraz do poprawy sytuacji uczestników na rynku pracy. Niektóre działania i poddziałania uzupełniają się – tym samym wzmacniając swoje efekty. Może być to wynikiem chociażby zapisów Wytycznych krajowych, które odgórnie taką wymiennność i współpracę zakładają.

W ramach OP 8, zgodnie z wymaganiami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze rynku pracy oraz we wzorze umowy o dofinansowanie, beneficjenci (PUP) zobowiązani są do współpracy i wymiany informacji z beneficjentami projektów realizowanych w OP 9 w zakresie wsparcia udzielanego uczestnikom lub potencjalnym uczestnikom projektów.

Przedstawiciel instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu.

Współzależności komplementarność realizowanych projektów wynika również z uczestnictwa poszczególnych osób w różnych rodzajach wsparcia. Ponadto, zróżnicowanie form wsparcia oferowanych odbiorcom powoduje, że naturalną konsekwencją uczestnictwa w jednym projekcie jest kontynuacja wsparcia w innym projekcie.

Mamy w jednym poddziałaniu kształcenie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych. Uczeń nabywa poprzez zajęcia, poprzez metody eksperymentalne, poprzez pracę w pracowniach pewne kompetencje czy umiejętności, natomiast uzupełnieniem dla niego w następnych latach będzie doradztwo edukacyjno-zawodowe i to, jak on dalej tą swoją ścieżkę, jeśli chodzi o rynek pracy, będzie prowadził, więc wsparcie jest na pewno uzupełniające jeśli chodzi o OP 10.

Przedstawiciel instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu.

Z uwagi na niewielki odsetek beneficjentów deklarujących, że zauważają rywalizację pomiędzy projektami, trudno wskazywać na zależności pomiędzy typem projektu a skalą konkurowania. Na konkurencję pomiędzy projektami zwrócili jednak uwagę przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu. Zdaniem badanych przedstawicieli instytucji wdrażających Program konkurencja zachodzi pomiędzy projektami realizowanymi w ramach OP 8 i OP 9. Wynika to z faktu, że wsparcie w ramach tych osi skierowane jest do podobnych grup odbiorców.

[W OP 8 i OP 9 – przyp. red.] grupy docelowe się trochę na siebie nakładają, ponieważ osoby bezrobotne mogą być osobami jednocześnie zagrożonymi ubóstwem czy wykluczeniem społecznym, ale zgodnie z wytycznymi w OP 8 możemy obejmować wsparciem te osoby bezrobotne, które przede wszystkim wymagają wsparcia w postaci aktywizacji zawodowej, natomiast w OP 9 te osoby, które przede wszystkim wymagają wsparcia aktywizującego społecznie. (...) wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze rynku pracy oraz w obszarze włączenia społecznego zapewniają mechanizmy, dzięki którym działania w ramach projektów uzupełniają się.

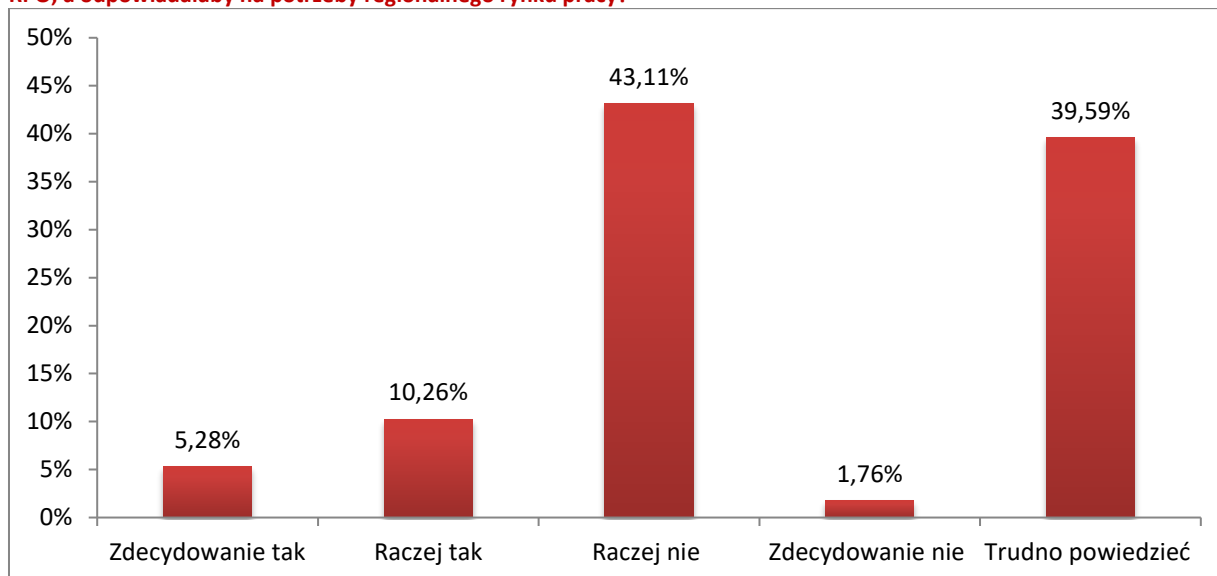
Przedstawiciel instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu.

Niemniej jednak została zauważona tendencja synergiczna pomiędzy projektami poszczególnych osi. Eksperti jednogłośnie wyrazili swoją opinię na temat wzajemnego wzmocnienia efektów projektów w ramach OP 8, OP 9 oraz OP 10. Wsparcie oferowane w każdej osi ma wpływ na pozostałe projekty i końcowy wizerunek podejmowanych działań. Konkurencyjność projektów jest natomiast elementem marginalnym.

6.12. ZALECENIA DOTYCZĄCE REALIZACJI WSPARCIA W PRZYSZŁOŚCI

Zdaniem beneficjentów nie jest konieczne wdrożenie dodatkowej formy wsparcia, która odpowiadałaby na potrzeby regionalnego rynku pracy (44,87%). Poparcie dla utworzenia takiej formy wsparcia wyraziło jedynie 15,54% poddanych badaniu beneficjentów.

Wykres 59 Czy potrzebna byłaby jeszcze jakaś dodatkowa forma wsparcia rynku pracy, która nie jest oferowana w ramach RPO, a odpowiadałaby na potrzeby regionalnego rynku pracy?

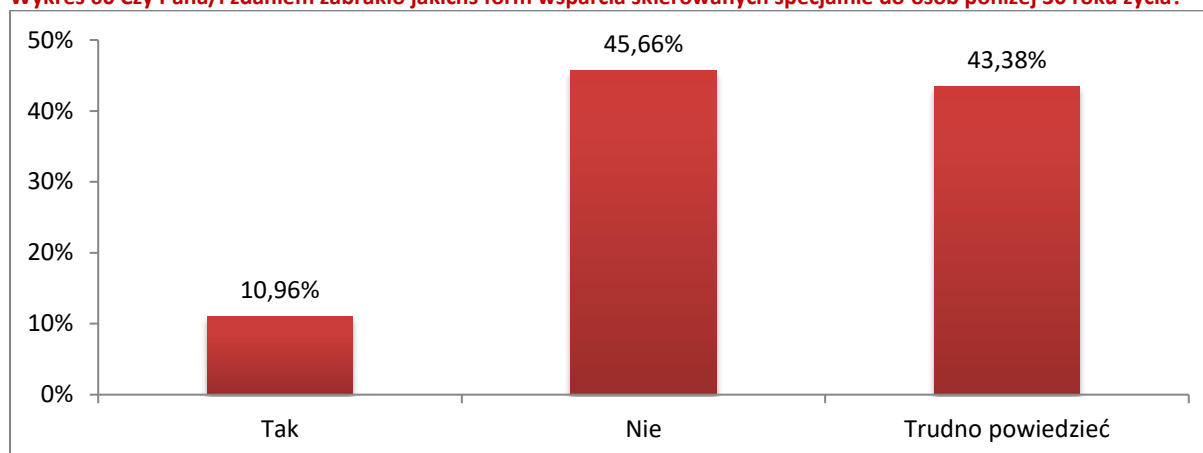
Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Beneficjenci, którzy opowiedzieli się za tym, że należy wprowadzić dodatkowe formy wsparcia w ramach RPO wskazywali, że powinny to być przede wszystkim: typy projektów skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie pracodawców polegające na dofinansowaniu tworzenia miejsc pracy. Wskazywano także na konieczność połączenia w ramach jednego projektu działań z zakresu doradztwa zawodowego oraz wsparcia osób z problemami zdrowotnymi, co umożliwiłoby udzielenie im bardziej efektywnej pomocy w zakresie wsparcia na rynku pracy.

Zaproponowane przez beneficjentów nowe formy wsparcia w ich odczuciu mogłyby przyczynić się do zwiększenia skali rezultatów obserwowanych w odniesieniu do rodziców powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem.

Osoby poniżej 30 roku życia, uczestniczące we wsparciu zostały również zapytane, czy w ich odczuciu zabrakło jakichś form wsparcia skierowanych właśnie do grupy wiekowej do 30 roku życia. Niepełna 11% badanych uczestników projektów odpowiedziało, że zabrakło takich form.

Wykres 60 Czy Pana/i zdaniem zabrakło jakichś form wsparcia skierowanych specjalnie do osób poniżej 30 roku życia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

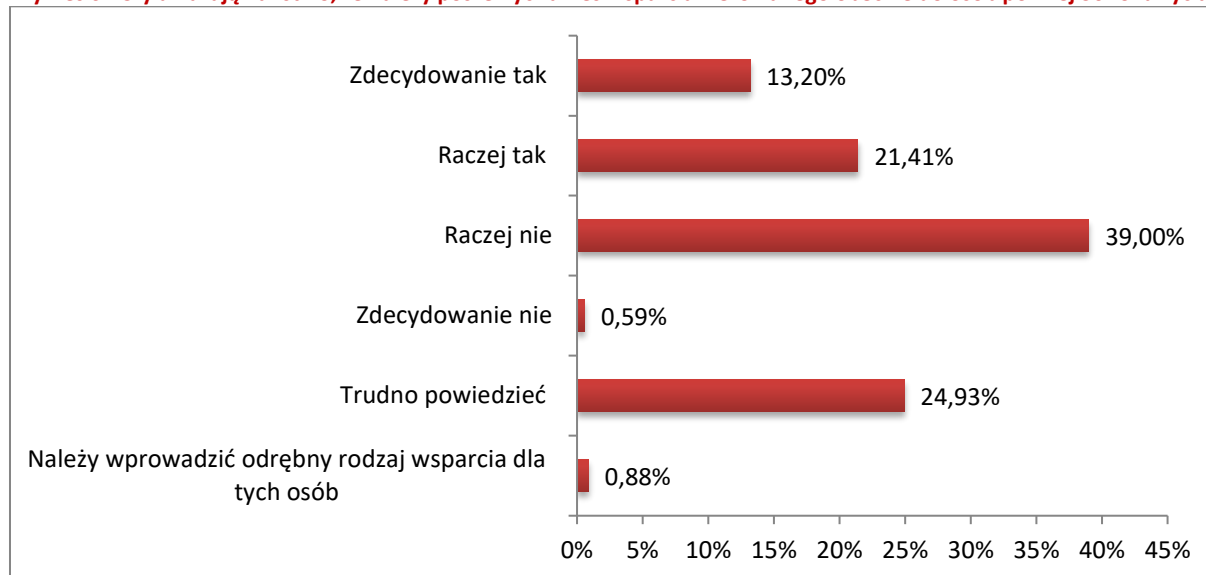
Badane osoby wskazywały, że ich zdaniem powinny istnieć formy wsparcia dotyczące zaawansowanej obsługi komputera, obejmującej elementy programowania, tj. SQL, VBA, MS Excel dla zaawansowanych. Zdaniem uczestników poniżej 30 roku życia zabrakło również szkoleń przeprowadzanych w formie online. Należy wskazać, że osoby młode są wyposażone w umiejętności związane z obsługą komputera, dlatego w celu zbudowania ich przewagi konkurencyjnej na rynku pracy (pomimo braku doświadczenia bądź niewielkiego doświadczenia zawodowego), należy rozważyć formy wsparcia obejmujące zaawansowane elementy związane z obsługą komputera. Osoby takie często równoległe do pracy zawodowej uczestniczą w kształceniu na poziomie wyższym bądź opiekują się dziećmi. Z tego względu szkolenie w formie online może przyciągnąć jeszcze większe grono zainteresowanych osób.

O zdanie w zakresie zasadności poszerzenia wsparcia kierowanego specjalnie do osób poniżej 30 roku życia zapytano również przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu. Zdaniem respondentów osoby, przed ukończeniem 30 roku życia są specyficzną grupą, która wymaga szczególnej uwagi w przypadku realizacji projektów. Wśród osób w takim przedziale wiekowym zauważalne są trudności w wejściu na rynek pracy. Ponadto w wielu przypadkach osoby te nie pracują, nie szkolą się i nie szukają dodatkowych form powiększania kwalifikacji (tzw. NEETS). Specyfika poszczególnych osi nie bierze jednak pod uwagę osób poniżej 30 roku życia (brak możliwości objęcia wsparciem osób poniżej 30 roku życia, w szczególności w ramach PI 8i wynika jednakże z przyjętej linii demarkacyjnej). Osoby te nie są jednak pozostawione bez innych form wsparcia. Mogą korzystać z projektów skierowanych do szerszego grona odbiorców w ramach RPO WM 2014-2020 oraz z projektów dedykowanych właśnie im na poziomie krajowym.

Opinie beneficjentów w zakresie poszerzenia wsparcia kierowanego do osób poniżej 30 roku życia były podzielone. Aż 34,61% beneficjentów wyraziło zdanie, że powinno się poszerzyć wsparcie kierowane

do tej grupy osób, jednakże porównywalny odsetek stwierdził z kolei, że nie ma takiej konieczności. Co czwarty badany nie miał zdania na ten temat. Niespełna 1% respondentów wskazał, że powinno się wprowadzić odrębny rodzaj wsparcia dla tej grupy osób.

Wykres 61 Czy uważają Państwo, że należy poszerzyć zakres wsparcia kierowanego obecnie do osób poniżej 30 roku życia?

Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Konieczność wprowadzenia odrębnego rodzaju wsparcia dla osób poniżej 30 roku życia argumentowano tym, że często osoby młode, nie posiadające doświadczenia zawodowego bądź posiadający małe doświadczenie pracują na stanowiskach nierozwojowych bądź zaczynają od najniższych poziomów stanowisk. Beneficjenci wskazali, że w ramach realizowanych projektów zauważyli w takich osobach duży potencjał, dlatego ich zdaniem istotne jest zaoferowanie im odrębnego rodzaju wsparcia. Może to być zasadne również z uwagi na fakt, że osoby młode lepiej, niż osoby dojrzałe posługują się sprzętem elektronicznym bądź łatwiej przyswajają znajomość języków obcych. Ponadto, beneficjenci twierdzili, że istnieje duży zakres działań, w których mogą uczestniczyć osoby młode, jednak pomimo tego są one zagubione na rynku pracy. Skierowanie wsparcia do tej konkretnej grupy mogłoby zachęcić młode osoby do uczestnictwa w projektach – mogą się oni poczuć zachęceni tym, że w ramach projektu spotkają osoby w zbliżonym do siebie wieku i będą się w ich gronie czuć bardziej komfortowo, niż np. w gronie osób w wieku powyżej 50 roku życia. Wskazywano też, że istnieje duży popyt na wsparcie wśród osób młodych, dlatego zasadne jest poszerzenie zakresu wsparcia kierowanego do tej grupy wiekowej.

Beneficjenci nie widzący zasadności poszerzenia wsparcia skierowanego do tej grupy wiekowej argumentowali, że to nie osoby młode, a osoby z terenów wiejskich i osoby z niepełnosprawnościami

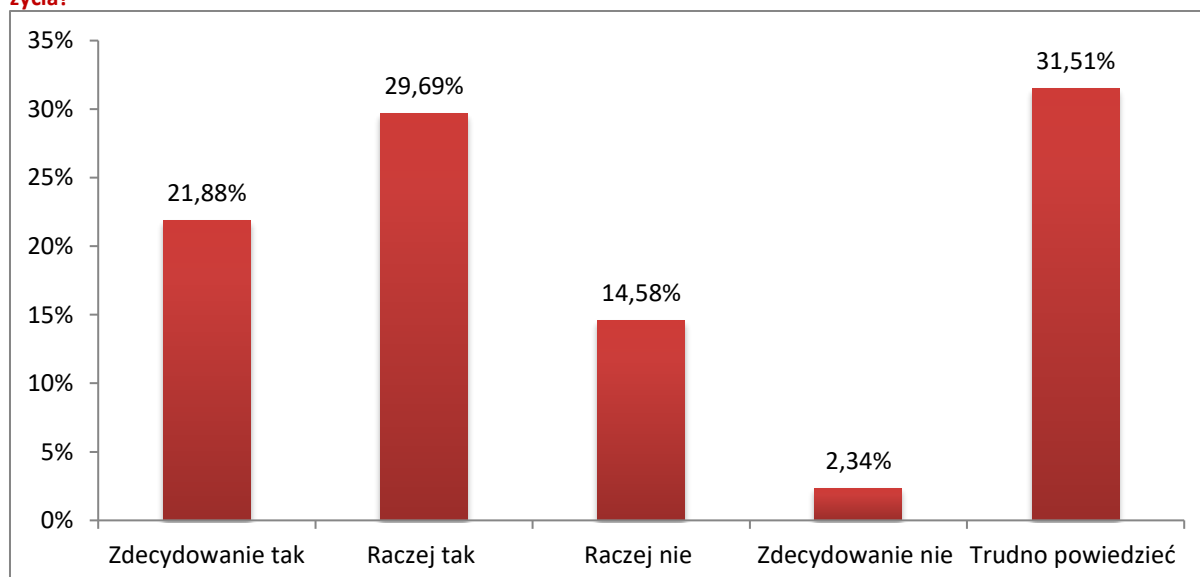
mają utrudnioną sytuację na rynku pracy, dlatego też bardziej zasadne jest rozszerzenie wsparcia skierowanego do tych grup osób.

W opinii ponad połowy pracodawców uczestniczących w badaniu (51,57%) należy rozszerzyć zakres wsparcia kierowanego do osób w wieku poniżej 30 roku życia. Przeciwnego zdania było 16,92% badanych pracodawców, zaś blisko co trzeci nie miał zdania. Pracodawcy uzasadniając swoje zdanie wskazali, podobnie jak beneficjenci oferujący wsparcie w ramach projektów, że osoby do 30 roku życia stanowią grupę, która nie może się odnaleźć na rynku pracy. Jednocześnie, obecnie realizowane projekty akcentują przede wszystkim wsparcie dla osób powyżej 50 roku życia, zatem należy uzupełnić oferowane na rynku wsparcie o komponent kierowany bezpośrednio do osób młodych.

Osoby twierdzące, że należy rozszerzyć oferowane wsparcie wskazywały, że potrzebne są przede wszystkim kursy i szkolenia o różnorodnej tematyce oraz staże i praktyki przygotowujące do wykonywania zawodu oraz umożliwiające zdobycie doświadczenia zawodowego.

Pracodawcy, którzy wyrazili się negatywnie na temat pomysłu rozszerzenia wsparcia skierowanego do osób poniżej 30 roku życia argumentowali to tym, że nie identyfikują z punktu widzenia reprezentowanego przez siebie podmiotu takiej potrzeby. Wskazywano również, że jest to grupa bardzo intensywnie korzystająca z Internetu, zatem są to osoby samodzielne i przygotowane do życia w zmieniającym się świecie, co nie uzasadnia skierowania do nich szerszego niż dotychczas wsparcia.

Wykres 62 Czy w Państwa odczuciu należy rozszerzyć zakres wsparcia skierowanego specjalnie do osób poniżej 30 roku życia?

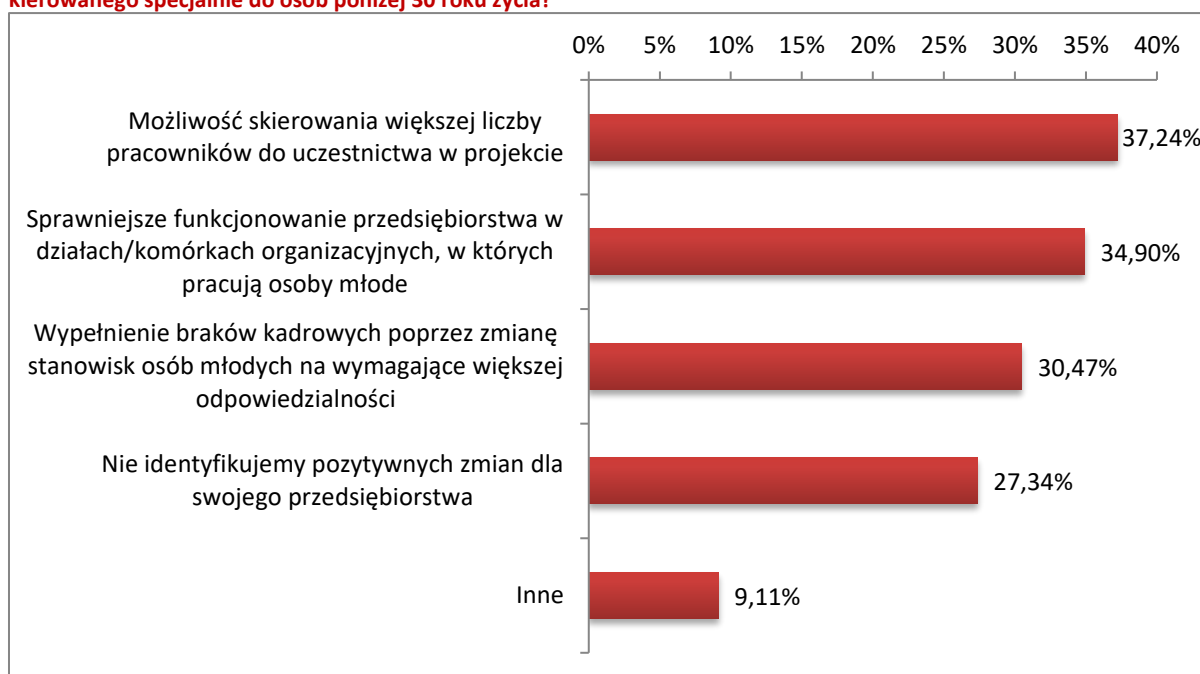
Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Niezależnie od tego pracodawców zapytano, jakie pozytywne zmiany mogłoby przynieść dla ich przedsiębiorstwa rozszerzenie zakresu wsparcia kierowanego do osób poniżej 30 roku życia. Badani przedstawiciele pracodawców wskazywali na zróżnicowane efekty:

- Możliwość skierowania większej liczby pracowników do uczestnictwa w projekcie;
- Sprawniejsze funkcjonowanie przedsiębiorstwa w działach/komórkach organizacyjnych, w których pracują osoby młode;
- Wypełnienie braków kadrowych poprzez zmianę stanowisk osób młodych na wymagające większej odpowiedzialności.

Przedstawiciele pracodawców wskazywali również na stopniowe kierowanie młodych osób na bardziej odpowiedzialne stanowiska, po odbyciu przez nich stażu bądź praktyki zawodowej oraz po uczestnictwie we wsparciu.

Wykres 63 Jakie pozytywne zmiany dla Państwa przedsiębiorstwa mogłyby przynieść rozszerzenie zakresu wsparcia kierowanego specjalnie do osób poniżej 30 roku życia?

Źródło: badanie CATI z przedsiębiorcami i innymi pracodawcami (n=384).

Formy wsparcia opierające się na uczeniu uczestników konkretnych czynności bądź postaw, według uczestników panelu ekspertów, powinny być kontynuowane. Przyszła perspektywa finansowa powinna uwzględniać właśnie takie projekty, dzięki którym uczestnicy zdobędą konkretne kwalifikacje. Wśród oferty wspomagania ważnym elementem jest również pomoc w opiece nad dzieckiem. Pomoc ta powinna być skierowana przede wszystkim do młodych matek, które są bezrobotne, wychowują dziecko samotnie bądź pozostają bierne zawodowo. Macierzyństwo utrudnia bowiem młodym matkom podjęcie pracy, co w konsekwencji wiąże się z dezaktualizacją ich wiedzy i umiejętności specyficznych dla konkretnego zawodu.

Podsumowując, należy wskazać, że osoby poniżej 30 roku życia stanowią specyficzną grupę odbiorców, dlatego zasadne jest skierowanie wsparcia bezpośrednio do nich. Zostało to potwierdzone zarówno wynikami badań, jak również dokonaną oceną ekspercką. Skierowanie wsparcia do tej grupy osób może zwiększyć efekt mnożnikowy uzyskiwany w ramach realizowanych projektów, a tym samym wpłynąć zarówno na poprawę sytuacji zawodowej osób do 30 roku życia, jak również na zwiększenie skali osiągniętych w ramach projektów oraz Programu wskaźników produktu i rezultatu.

6.13. DOBRE PRAKTYKI DOTYCZĄCE REALIZACJI WSPARCIA

Analizując potencjalne dobre praktyki o zdanie zapytano beneficjentów. Niemal co piąty badany przedstawiciel beneficjentów stwierdził, że wypracował w ramach realizacji dobre praktyki. Wskazywano, że dobre praktyki wypracowane w ramach realizacji projektu polegają m. in. na zwiększaniu atrakcyjności oferowanych zajęć – np. poprzez organizowanie zajęć wyjazdowych, wykorzystaniu sprzętu interaktywnego i nowoczesnych technologii do prowadzenia zajęć bądź organizowania nauki poprzez zabawę (np. gry logiczne).

Wskazywano także, że duże znaczenie ma kontakt bezpośredni z uczestnikami (np. poprzez telefoniczne informowanie o wydarzeniach w projekcie). Dzięki temu uczestnicy czują większą więź z podmiotem oferującym wsparcie, czują, że wsparcie jest dostosowane do ich potrzeb i nie są anonimowymi uczestnikami w projekcie.

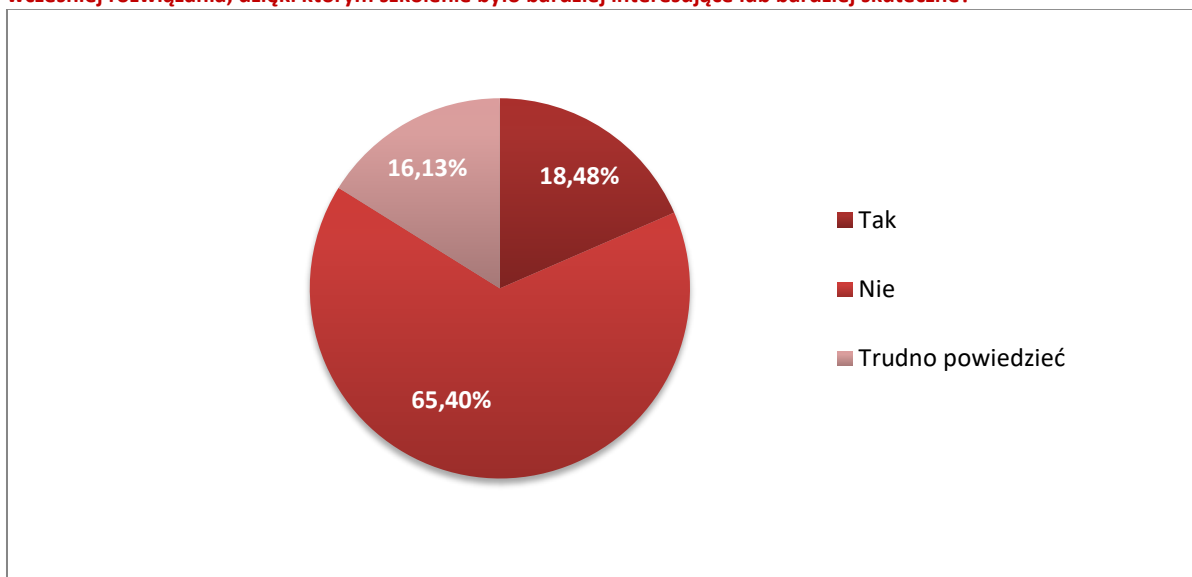
Równie istotnymi wydarzeniami są spotkania integrujące uczestników oraz poszczególne podmioty zaangażowane w realizację projektu. Wydarzenia integrujące i podsumowujące (np. uroczyste zakończenie projektu) są momentami istotnymi dla uczestników, jak również dla beneficjentów. Pozwalają na podsumowanie efektów zrealizowanego działania. Spotkania na etapie realizacji projektu podmiotów zaangażowanych w realizację projektu pozwalają na bieżące dostosowywanie wsparcia do potrzeb uczestników. Pozwala na przeprowadzenie swoistej „burzy mózgów”, wzajemne podzielenie się trudnościami, które występują na etapie oferowania wsparcia wśród poszczególnych grup uczestników. Pozwala to na wymianę doświadczeń pomiędzy kadrą udzielającą wsparcia i pozwala na wykorzystanie potencjałów grupy oraz lepsze radzenie sobie z ewentualnymi trudnościami.

Podmioty oferujące kursy i szkolenia językowe wskazały, że dobrą praktyką jest prowadzenie tych szkoleń z udziałem native speakerów. Pozwala to poznać język nie tylko w tradycyjnej formie, ale umożliwia przełamanie bariery i obawy przed posługiwaniem się obcym językiem. Nie tylko native speakerzy zostali wskazani jako pożądana kadra do realizacji projektu. Beneficjenci podkreślali, że realizowane wsparcie powinno zapewniać kadrę posiadającą wiedzę praktyczną, nie tylko teoretyczną;

prowadzenie wsparcia przez takie osoby pozwala na osiągnięcie lepszych rezultatów przez uczestników projektów.

Wykres 64 Czy w ramach realizacji projektu wypracowali Państwo jakieś ciekawe, niespotykane przez Pana/Panią wcześniej rozwiązania, dzięki którym szkolenie było bardziej interesujące lub bardziej skuteczne?

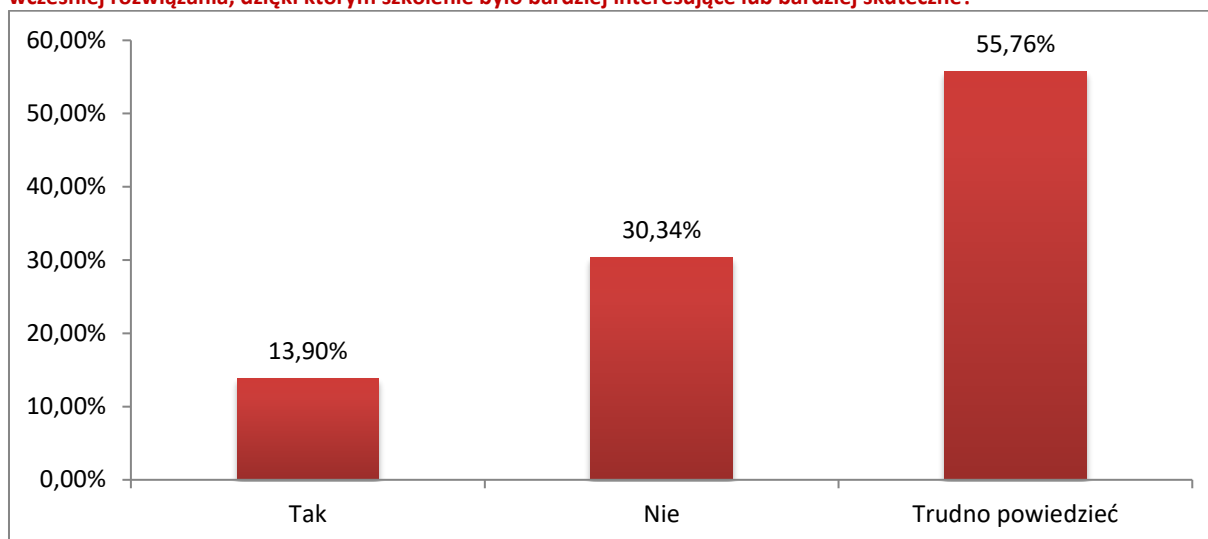
Źródło: badanie CATI z beneficjentami (n=341).

Uczestnicy wsparcia zostali również zapytani o to, czy w ramach wsparcia, w którym uczestniczyli, zaobserwowali jakieś dobre praktyki. Dobre praktyki zostały zauważone jedynie przez 13,90% uczestników projektów.

Wśród dobrych praktyk należy wyróżnić zapewnienie kontaktu uczestników z pracodawcami, co z punktu widzenia budowania swojej pozycji na rynku pracy jest niezwykle istotne dla uczestników wsparcia. Drugą dobrą praktyką były zajęcia e-learningowe i webinaria, które pozwalały uczestniczyć w szkoleniu nawet pomimo trudności w dostaniu się na miejsce realizacji zajęć. Badani zwrócili również uwagę, że zajęcia były prowadzone w formie niestandardowej, uczestnicy mogli pracować w grupach, uczyć się współpracy i nawiązywać wzajemne interakcje, co wpłynęło na atrakcyjność zajęć.

Badani uczestnicy wskazywali również, że wsparcie było realizowane nie tylko przez osoby mające wiedzę teoretyczną, ale przede wszystkim przez praktyków – trenerów biznesu, osoby z branży zarządzania i biznesu. Osoby takie były w stanie poprzez przekazywaną wiedzę doświadczeniami zawodowymi, taki przekaz był łatwiej zapamiętywany przez odbiorców wsparcia. Warto również wskazać na zajęcia w kameralnych grupach. Budowało to poczucie więzi pomiędzy uczestnikami, wpływało na budowanie zaufania oraz ułatwiało przekazywanie i przyswajanie wiedzy. Pozwalało również budować indywidualne podejście do uczestnika.

Wykres 65 Czy w ramach projektu, w którym brał/a Pani udział istnieją jakieś ciekawe, niespotykane przez Pana/Panią wcześniej rozwiązania, dzięki którym szkolenie było bardziej interesujące lub bardziej skuteczne?

Źródło: badanie CAWI/CATI z uczestnikami projektów.

Przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu zwrócili uwagę na synergię osiąganą w ramach projektów realizowanych w partnerstwie. Dzięki takiemu podejściu do realizacji wsparcia poszczególne grupy odbiorców nawiązują wzajemną interakcję, pobudzana jest ich aktywność oraz następuje proces wzajemnego uczenia się i dzielenia się wiedzą, co jest pożądanym efektem przy realizacji wsparcia współfinansowanego ze środków EFS.

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE

L.p.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
1	Główne zaobserwowane zmiany w sytuacji zawodowej uczestników projektów polegają na przejściu z niepewnego do stabilnego zatrudnienia oraz wzrostu oceny wynagrodzenia. W przypadku znacznego odsetka uczestników projektów zaobserwowano negatywne zmiany, polegające w głównej mierze na spadku oceny wysokości wynagrodzenia w stosunku do wykonywanej pracy. W przypadku części badanych uczestników projektu nie stwierdzono zmian sytuacji zawodowej. Sytuacja taka dotyczyła przede wszystkim osób powyżej 50 roku życia oraz osób z wykształceniem wyższym	Zaleca się kontynuowanie wsparcia ze szczególnym uwzględnieniem grup, wobec których przynosi ono największe efekty.	IZ	W ramach przyszłej perspektywy finansowej rekomenduje się stworzenie odrębnych form wsparcia dla grup osób, w stosunku do których wsparcie jest najbardziej skuteczne. W stosunku do grup osób, w przypadku których wsparcie nie przynosi zadowalających efektów należy rozważyć wprowadzenie odrębnych form wsparcia bądź realizacji odrębnych projektów skierowanych przede wszystkim do tych grup. Pozwoli to na lepsze dopasowanie wsparcia do potrzeb osób o konkretnych cechach. Będzie to wymagało jednak uwzględnienia w ramach dokumentacji konkursowej zróżnicowanych kryteriów oceny wniosków i różnorodnych kryteriów uprawniających do uczestnictwa w danym projekcie.	I kwartał 2021 roku	Programowa - operacyjna	Rynek pracy
2	Za najbardziej skuteczne formy wsparcia należy uznać studia/kształcenie na poziomie podyplomowym, zwrot kosztów dojazdu bądź zakwaterowania, szkolenia i kursy oraz wsparcie z zakresu wykorzystania TIK. O skuteczności form wsparcia decydują przede wszystkim możliwość poszerzenia wiedzy i umiejętności, zdobycia nowej bądź usystematyzowania posiadanej wiedzy. Należy także zaznaczyć, że uczestnicy wsparcia (a także pracodawcy) cenią wysoko wsparcie, którego efekty można	Rekomenduje się, by wsparcie w ramach przyszłej perspektywy finansowej umożliwilo potwierdzenie zdobytych przez uczestników umiejętności i kwalifikacji w sposób formalny.	IZ	W ramach przyszłej perspektywy finansowej rekomenduje się zastrzec w dokumentacji konkursowej informację dotyczącą konieczności potwierdzenia w sposób formalny uzyskanych przez uczestnika kompetencji, umiejętności i wiedzy (np. w postaci certyfikatów wydawanych przez organizatora szkolenia). Spowoduje to zwiększenie skuteczności świadczonego wsparcia, bowiem wsparcie takie, jak wykazało badanie, jest wyżej cenione zarówno przez uczestników projektów, jak też przez pracodawców. Dzięki takiemu	I kwartał 2021 roku	Programowa - operacyjna	Rynek pracy

L.p.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	potwierdzić w sposób formalny (np. poprzez certyfikat).			postępowaniu możliwe będzie zwiększenie skali uzyskiwanych efektów.			
3	Należy zwrócić uwagę, że formy wsparcia cieszące się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników co do zasady nie są tożsame z formami wsparcia uznanymi za najbardziej skuteczne. Wskazuje to na dysonans pomiędzy skutecznością wsparcia a zainteresowaniem daną formą.	W ramach przyszłej perspektywy finansowej zaleca się premiowanie na etapie wyboru projektów tych przedsięwzięć, które integrują kilka form wsparcia (np. doradztwo zawodowe połączone ze szkoleniem).	IZ KM	Zapisy w zakresie premiowania projektów o określonych cechach powinny znaleźć się w kryteriach wyboru projektów. Wdrożenie rekomendacji w życie pozwoli na zwielokrotnienie efektów wsparcia i uzyskanie większej skuteczności i użyteczności. Integracja kilku form wsparcia w ramach jednego projektu pozwoli również na podwyższenie efektywności kosztowej wsparcia jednego uczestnika.	I kwartał 2021 roku	Programowa - strategiczna	System wdrażania polityki spójności
4	Na skutek realizacji projektów udało się osiągnąć nieprzewidziane wcześniej efekty. Odnosiły się one do konieczności dalszego wsparcia, gdyż zidentyfikowane w ramach projektu potrzeby uczestników przekraczały zakres tematyczny projektu. Sytuacja ta stwarza możliwości kontynuowania wsparcia względem danej grupy odbiorców działań, umożliwiając bardziej kompleksowe podejście do sytuacji tychże osób.	W ramach przyszłej perspektywy finansowej zaleca się takie rozplanowanie naborów, by część wsparcia była możliwa do wykorzystania w drugiej połowie okresu programowania.	IZ	Harmonogram naborów w przyszłej perspektywie finansowej powinien umożliwiać wykorzystanie części środków w drugiej połowie okresu programowania. Wdrożenie w życie rekomendacji pozwoli na możliwość skorzystania ze wsparcia przez beneficjentów, którzy realizowali już wcześniej wsparcie (na początku okresu programowania). Tym samym, będą oni posiadali określoną grupę odbiorców, w stosunku do których zidentyfikowane będą już potrzeby i oczekiwania. Obniży to koszty realizacji wsparcia oraz zwiększy jego efektywność.	I kwartał 2021 roku	Programowa - strategiczna	System wdrażania polityki spójności
5	Osoby poniżej 30 roku życia to specyficzna na rynku pracy grupa, złożona z różnorodnych grup: NEETS, młodych rodziców, osób próbujących odnaleźć się na rynku pracy bądź łączących pracę zawodową z kształceniem. Jest to ponadto	W przyszłej perspektywie finansowej rekomenduje się wprowadzenie odrębnej formy wsparcia skierowanej do osób	IZ	W ramach form wsparcia skierowanych do tej grupy osób powinny istnieć formy wsparcia dotyczące zaawansowanej obsługi komputera, obejmującej elementy programowania (tj. SQL, VBA, MS Excel dla zaawansowanych). Zaleca się również	I kwartał 2021 roku	Programowa - strategiczna	Rynek pracy

L.p.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	grupa wyposażona w umiejętności korzystania z TIK, dlatego należy skierować do niej formy wsparcia odrębne od tych skierowanych do innych grup.	w wieku poniżej 30 roku życia.		wprowadzenie wsparcia w postaci e-learningu, które pozwoli osobom poniżej 30 roku życia na większe wykorzystanie świadczonej im pomocy oraz godzenie życia zawodowego, rodzinnego i uczestnictwa w projekcie.			

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

No.	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	Period of implementation (quarter)	Class of the recommendation	Thematic scope
1	The main changes observed in the professional situation of project participants consist of transferring from uncertain to stable employment and of an increase in remuneration assessment. Negative changes were observed in the case of a significant percentage of project participants, mainly concerning a decrease in the assessment of remuneration in relation to conducted work. In the case of some of the surveyed participants no changes were noted in the professional situation. Such situation mainly concerned people over 50 years old and people with higher education	It is recommended to continue the support with particular emphasis on the groups for which it ensures the most considerable results.	MA	As part of the future financial perspective it is recommended to develop separate forms of support for groups of people for whom support is most effective. In relation to groups of people for whom support does not bring satisfactory results, it is necessary to consider introducing separate forms of support or implementation of separate projects addressed primarily to these groups. Such approach would result in a better adjustment of support to the needs of people with specific characteristics. This would, however, require including diversified criteria for the assessment of applications and various criteria entitling to participate in a given project within the competition documentation.	1st quarter of 2021	Programme - operational	Labour market
2	As the most effective forms of support should be considered the postgraduate education, reimbursement of travel or accommodation costs, trainings and courses, and the support in the use of ICT. The effectiveness of forms of support is primarily determined by the possibility of expanding knowledge and skills, acquiring new or systematizing knowledge. It should also be noted that participants of the support (as well as employers) highly value	It is recommended to ensure the possibility for project participants to confirm obtained skills and qualifications in a formal manner in the next financial perspective	MA	For the future financial perspective it is recommended to specify in the competition documentation the information on the need to confirm the competences, skills and knowledge obtained by the participant in a formal manner (e.g in the form of certificates issued by the organizer of the training). Such approach would increase the effectiveness of provided support - as demonstrated by the study, such support is highly valued by both project participants	1st quarter of 2021	Programme - operational	Labour market

No.	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	Period of implementation (quarter)	Class of the recommendation	Thematic scope
	the support the effects of which can be confirmed in a formal manner (e.g with a certificate).			and employers. Due to such procedure it would be possible to increase the scale of obtained effects.			
3	It should be noted that forms of support characterized by particular interest from the participants are, as a rule, not identical to the most effective forms of support. This indicates a dissonance between the effectiveness of support and the interest in a given form of support.	In the future financial perspective it is recommended to reward projects which integrate several forms of support (e.g career counselling combined with training) at the stage of project selection.	IZ MC	Provisions regarding the rewarding projects with specific features should be included in the project selection criteria. The implementation of the recommendation would lead to multiplying the effects of support and greater effectiveness and usability. The integration of several forms of support within one project would also help increase the cost-effectiveness of support per one participant.	1st quarter of 2021	Programme - strategic	Cohesion Policy implementation system
4	Effects that have not been foreseen have been achieved as a result of the implementation of projects. Such effects were connected to the need of continuing the support given the fact that participants' needs identified in the project exceeded the thematic scope of the projects. This situation creates opportunities for continuing support for a given group of recipients of activities, enabling a more comprehensive approach to the situation of these people.	In the future financial perspective it is recommended to plan the calls for proposals in a manner that would allow the part of support to be used in the second half of the programming period.	MA	The schedule of calls for proposals in the future financial perspective should allow the use of part of funds in the second half of the programming period. The implementation of the recommendation would lead to the situation in which beneficiaries who have already conducted support (at the beginning of the programming period) would still be able to benefit from it at the later stage. Therefore, they would have a specific group of recipients in relation to whom needs and expectations would be already identified, which would lower the costs of support implementation and increase its effectiveness.	1st quarter of 2021	Programme - strategic	Cohesion Policy implementation system
5	Persons below 30 years of age consist a specific group on the labour market, being composed of various groups: NEETS, young	In the future financial perspective it is recommended to	MA	As part of forms of support addressed to the indicated group there should be forms concerning advanced computer skills,	1st quarter of 2021	Programme - strategic	Labour market

No.	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	Period of implementation (quarter)	Class of the recommendation	Thematic scope
	<p>parents, people trying to find a job on the labour market or those combining work and education. It is also a group equipped with the ability to use ICT, therefore forms of support addressed to them should be different from forms developed for other groups.</p>	<p>introduce a separate form of support addressed to people below 30 years of age.</p>		<p>including programming elements (ie SQL, VBA, MS Excel for advanced). It is also recommended to introduce support in the form of e-learning, which would ensure the possibility for people younger than 30 years old to benefit from the support in the larger extent and to find the balance between work, family life and participation in the project.</p>			

5. BIBLIOGRAFIA

- A. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa, MliR, 21 maja 2014 r. z późn. zm.;
- B. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347/320 z 20.12.2013) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006;
- C. Dokumenty udostępnione przez Zamawiającego (wnioski o dofinansowanie, wnioski o płatność);
- D. Dane statystyczne udostępnione przez GUS oraz dane z systemu STRATEG;
- E. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.;
- F. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020;
- G. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020;
- H. Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020;
- I. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020;
- J. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020;
- K. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
- L. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020;
- M. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
- N. Sprawozdania Roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
- O. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. z 2018 r. poz. 1431 z późn. zm.);

- P. Wytyczne Komisji Europejskiej The Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – European Social Fund. Guidance document, dostępne na stronie;
- Q. Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 z 9 lipca 2018 r. wraz z załącznikami dostępne na stronie Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju;
- R. Wytyczne w zakresie gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2014-2020;
- S. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020;
- T. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020;
- U. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020;
- V. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze zdrowia na lata 2014-2020;
- W. Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 wraz z zał. nr 2.

6. SPIS ELEMENTÓW GRAFICZNYCH W TEKŚCIE

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na P1.....	23
Wykres 2 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na płeć	24
Wykres 3 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na grupy wiekowe	25
Wykres 4 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na poziom wykształcenia	26
Wykres 5 Liczba ludności województwa mazowieckiego w latach 2014-2017.....	29
Wykres 6 Prognoza liczby ludności Mazowsza do 2035 roku	30
Wykres 7 PKB na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego [w PLN].....	31
Wykres 8 Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim [w PLN]	32
Wykres 9 Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim [w PLN]	33
Wykres 10 Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym [2017 r., w PLN]	33
Wykres 11 Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym [2017 r., w PLN]	34
Wykres 12 Stopa bezrobocia w podziale na Mazowsze regionalne i Mazowsze stołeczne w latach 2014-2017 [w %]	35
Wykres 13 Region Warszawski Społeczny – stopa bezrobocia wg obszaru	36
Wykres 14 Mazowsze Regionalne – stopa bezrobocia wg obszaru [w %]	36
Wykres 15 Udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku – Mazowsze stołeczne i Mazowsze regionalne [w %].....	37
Wykres 16 Udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku – podregiony [w %]	37
Wykres 17 Udział bezrobotnych w wieku 55-59/64 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie mazowieckim [w %].....	38
Wykres 18 Udział bezrobotnych w wieku 55-59/64 lat w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie mazowieckim [w %].....	38
Wykres 19 Stopa bezrobocia długotrwałego rejestrowanego [w %]	39
Wykres 20 Udział osób pozostających bez pracy powyżej dwunastu miesięcy w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych [w %]	39
Wykres 21 Stopa bezrobocia w podziale na podregiony [w %]	40
Wykres 22 Średni czas poszukiwania zatrudnienia w podziale na region i płeć [w miesiącach]	41
Wykres 23 Średni czas poszukiwania zatrudnienia w podziale na region i zamieszkiwany obszar [w miesiącach].....	42
Wykres 24 Liczba nowoutworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy w latach 2014-2017.....	42
Wykres 25 Saldo migracji w województwie mazowieckim w podziale na regiony i podregiony.....	45
Wykres 26 Z których form wsparcia skorzystał(a) Pan(i) w ramach projektu?	72
Wykres 27 Jak ocenia Pan/Pani skuteczność form wsparcia, z których Pan/Pani korzystał/a? Proszę ocenić każdą z form w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „nieskuteczna”, a 5 „bardzo skuteczna”	73
Wykres 28 Proszę ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą, jak ogółem ocenia Pan(i) jakość uzyskanego wsparcia.....	75
Wykres 29 Proszę ocenić, w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą, w jakim stopniu efekty wsparcia są zgodne z Pana/i potrzebami.	76
Wykres 30 Czy istnieje forma wsparcia, z której chciał/a Pan/i skorzystać, ale nie mógł/mogła Pan/i tego uczynić?	77
Wykres 31 Dlaczego nie mógł/mogła Pan/i skorzystać z tej formy?.....	78

Wykres 32 Czy nastąpiły jakieś inne zmiany w Pana(i) sytuacji zawodowej na skutek udziału w projekcie?	79
Wykres 33 Jakie inne korzystne zmiany w zakresie Pana/i sytuacji zawodowej zaszyły na skutek udziału w projekcie?	80
Wykres 34 Jak oceniał(a)by Pan(i) stabilność swojego zatrudnienia w tamtym czasie (po udziale w projekcie)? Prosimy o odpowiedź na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „zatrudnienie było bardzo niestabilne”, a 10 oznacza, że „zatrudnienie było bardzo stabilne”.	80
Wykres 35 Skąd po raz pierwszy dowiedział/a się Pan/i o możliwości udziału w projekcie?	81
Wykres 36 Co zachęciło Pana/Panią do wzięcia udziału w projekcie?.....	82
Wykres 37 Dlaczego te formy cieszyły się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony uczestników? ..	84
Wykres 38 Czy efekty wsparcia w postaci zmiany Pana/i sytuacji zawodowej utrzymały się, czy też uległy zmianie po roku od zakończenia przez Pana/ią udziału w projekcie?	85
Wykres 39 Czy wsparcie, które otrzymał w ramach projektu Państwa pracownik odpowiada na potrzeby Państwa przedsiębiorstwa?	86
Wykres 40 Czy są jakieś formy wsparcia, które potrzebne byłyby Państwa pracownikom, ale są niedostępne?.....	87
Wykres 41 Jakiego rodzaju wsparcie kierowane do pracowników jest najbardziej potrzebne dla Państwa przedsiębiorstwa? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.	88
Wykres 42 Jakiego rodzaju wsparcie kierowane do pracowników przynosi Państwa przedsiębiorstwu najmniejsze korzyści? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.	89
Wykres 43 Z czego wynika fakt, że wsparcie to przynosi niewielkie korzyści? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.	90
Wykres 44 Czy uważa Pan/i, że udział w projekcie pozwolił na uzyskanie przez Pana umiejętności bądź wiedzy, które ułatwiają dostosowanie się do zmieniającego się rynku pracy?	91
Wykres 45 W jaki sposób zmieniła się sytuacja zawodowa Państwa pracownika w wyniku jego udziału w projekcie? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.....	92
Wykres 46 Czy wsparcie udzielone Państwa pracownikowi/om pozwoliło na lepsze funkcjonowanie reprezentowanego przez Pana/Panią podmiotu?.....	93
Wykres 47 Z czego wynika fakt, że wsparcie to przyniosło duże korzyści? Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.....	93
Wykres 48 Na jakie problemy napotkał/a Pan/i w trakcie korzystania ze wsparcia?	95
Wykres 49 Czy problemy te były możliwe do pokonania?.....	96
Wykres 50 Czy napotkali Państwo na jakieś problemy w trakcie realizacji wsparcia?	96
Wykres 51 Jakie to były problemy?.....	97
Wykres 52 Czy przed uczestnictwem w projekcie rozważał/a Pan/i zmianę miejsca zamieszkania w celu znalezienia lepszego zatrudnienia?.....	100
Wykres 53 Czy po udziale w projekcie zmienił/a Pan/Pani miejsce zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia bądź otrzymania zatrudnienia na lepszych warunkach niż dotychczasowe?	100
Wykres 54 Proszę wskazać, jaka to była zmiana.	101
Wykres 55 Czy zamierza Pan/i w najbliższej przyszłości zmienić miejsce zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia bądź otrzymania zatrudnienia na lepszych warunkach niż dotychczasowe?	102
Wykres 56 Czy realizacja wsparcia pozwoliła na osiągnięcie u uczestników dodatkowych efektów nieprzewidzianych na etapie planowania działań?.....	102
Wykres 57 Czy zauważyli Państwo, by wsparcie podobne do oferowanego przez Państwa było realizowane w ramach innych osi priorytetowych Programu?.....	104
Wykres 58 Jak oceniają Państwo podobne działania, realizowane w ramach innych osi priorytetowych Programu?	105
Wykres 59 Czy potrzebna byłaby jeszcze jakaś dodatkowa forma wsparcia rynku pracy, która nie jest oferowana w ramach RPO, a odpowiadałaby na potrzeby regionalnego rynku pracy?	107

Wykres 60 Czy Pana/i zdaniem zabrakło jakichś form wsparcia skierowanych specjalnie do osób poniżej 30 roku życia?	108
Wykres 61 Czy uważają Państwo, że należy poszerzyć zakres wsparcia kierowanego obecnie do osób poniżej 30 roku życia?	109
Wykres 62 Czy w Państwa odczuciu należy rozszerzyć zakres wsparcia skierowanego specjalnie do osób poniżej 30 roku życia?	110
Wykres 63 Jakie pozytywne zmiany dla Państwa przedsiębiorstwa mogłoby przynieść rozszerzenie zakresu wsparcia kierowanego specjalnie do osób poniżej 30 roku życia?	111
Wykres 64 Czy w ramach realizacji projektu wypracowali Państwo jakieś ciekawe, niespotykane przez Pana/Panią wcześniej rozwiązania, dzięki którym szkolenie było bardziej interesujące lub bardziej skuteczne?	113
Wykres 65 Czy w ramach projektu, w którym brał/a Pani udział istnieją jakieś ciekawe, niespotykane przez Pana/Panią wcześniej rozwiązania, dzięki którym szkolenie było bardziej interesujące lub bardziej skuteczne?	114

SPIS TABEL

Tabela 1 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na PI i płeć – zrealizowana próba badawcza	23
Tabela 2 Odsetek uczestników projektów korzystających ze wsparcia w podziale na PI i grupy wiekowe– zrealizowana próba badawcza	24
Tabela 3 Podział terytorialny Mazowsza	27
Tabela 4 Powierzchnia województwa mazowieckiego w podziale na kierunki wykorzystania terenu [2017 r.]	28
Tabela 5 Liczba ludności w podziale na obszary wiejskie oraz miejskie	28
Tabela 6 Liczba ludności w podziale na grupy wieku oraz podregiony w latach 2015-2017	29
Tabela 7 Odsetek osób pracujących w poszczególnych sektorach w 2017 roku w województwie mazowieckim	31
Tabela 8 Wskaźniki zasięgu ubóstwa – gospodarstwa domowe [w %]	35
Tabela 9 Bezrobotni zamieszkali na obszarach wielkich w ogóle osób bezrobotnych w danym podregionie	40
Tabela 10 Bezrobotni zarejestrowanie na jedną ofertę pracy – średnio rocznie	43
Tabela 11 Zawody deficytowe w województwie mazowieckim – dane na koniec 2018 roku	43
Tabela 12 Zawody nadwyżkowe w województwie mazowieckim – dane na koniec 2018 roku	44
Tabela 13 Zawody maksymalnie nadwyżkowe w województwie mazowieckim – dane na koniec 2018 roku	45
Tabela 14 Zameldowania i wymeldowania w województwie mazowieckim w podziale na regiony i podregiony	46
Tabela 15 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	46
Tabela 16 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	47
Tabela 17 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne	54
Tabela 18. Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne (wersja zmodyfikowana, rozszerzona próba badawcza)	54
Tabela 19 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na płeć	55
Tabela 20 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	55
Tabela 21 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia	56

Tabela 22 Wartość brutto wskaźnika – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność.....	56
Tabela 23 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne	56
Tabela 24. Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne (wersja zmodyfikowana, rozszerzona próba badawcza).....	57
Tabela 25 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na płeć.....	57
Tabela 26 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe.....	57
Tabela 27 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia	58
Tabela 28 Wskaźnik netto – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność.....	58
Tabela 29 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne.....	59
Tabela 30 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć	59
Tabela 31 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	59
Tabela 32 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia.....	60
Tabela 33 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	60
Tabela 34 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne.....	61
Tabela 35 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć..	61
Tabela 36 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	61
Tabela 37 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia	62
Tabela 38 Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	62
Tabela 39 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne.....	62
Tabela 40 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na płeć.....	63
Tabela 41 Przejście od niepewnego do stabilnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	63
Tabela 42 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia	64
Tabela 43 Wzrost oceny wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	64
Tabela 44 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne.....	64
Tabela 45 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć	65
Tabela 46 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na wiek	65
Tabela 47 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia.....	65
Tabela 48 Przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	66
Tabela 49 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne.....	66
Tabela 50 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na płeć..	66

Tabela 51 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	67
Tabela 52 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na wykształcenie	67
Tabela 53 Przejście z pełnego do niepełnego zatrudnienia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	67
Tabela 54 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne	68
Tabela 55 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na płeć	68
Tabela 56 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	68
Tabela 57 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia	69
Tabela 58 Spadek wysokości wynagrodzenia – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	69
Tabela 59 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na priorytety inwestycyjne	70
Tabela 60 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na płeć	70
Tabela 61 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na grupy wiekowe	70
Tabela 62 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na poziom wykształcenia	70
Tabela 63 Brak zmian – wartość wskaźnika w podziale na niepełnosprawność	71
Tabela 64 Które formy wsparcia w ramach projektu Państwo oferowali uczestnikom? Które formy wsparcia cieszyły się największym zainteresowaniem ze strony uczestników projektów?	82
Tabela 65 Koszt wsparcia jednego uczestnika projektów w podziale na priorytety inwestycyjne	104
Tabela 65 Matryca benchmarkingowa dla PI 8iv (OP 8 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	147
Tabela 66 Matryca benchmarkingowa dla PI 9i (OP 9 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	148
Tabela 67 Matryca benchmarkingowa dla PI 9iv (OP 9 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	150
Tabela 68 Matryca benchmarkingowa dla PI 9v (OP 9 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	154
Tabela 69 Matryca benchmarkingowa dla PI 10i (OP 10 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	156
Tabela 70 Matryca benchmarkingowa dla PI 10iii (OP 10 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	159
Tabela 71 Matryca benchmarkingowa dla PI 10iv (OP 10 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)	162

ANEKS 1 – CASE STUDY

STUDIUM PRZYPADKU NR 1

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „ŻŁOBEK W MIŃSKU MAZOWIECKIM”

Numer działania/poddziałania: 8.3.1.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Nazwa wnioskodawcy: Europejska Fundacja Kultury

Okres realizacji projektu: 01.06.2017 r. – 30.11.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Mińsk Mazowiecki

Wartość całkowita projektu: 616 020,00 zł

Wkład Unii Europejskiej: 492 816,00 zł

Cele i założenia projektu:

Założeniem projektu było utworzenie placówki o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w formie żłobka. Miejszem powstania placówki jest Mińsk Mazowiecki (woj. mazowieckie). Projekt zakłada dwa typy działań:

1. Tworzenie i funkcjonowanie podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków;
2. Pokrycie części kosztów związanych z bieżącym świadczeniem usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Na terenie Mińska Mazowieckiego i okolicznych gmin jest duże zapotrzebowanie na miejsca opieki dla dzieci do lat 3. Zgodnie z rejestrem w Mińsku Mazowieckim działa 6 żłobków i 2 kluby dziecięce. Zasadność realizacji projektu poparta jest danymi statystycznymi, które wskazują na to, iż na terenie Gminy Mińsk Mazowiecki na 1000 dzieci w wieku do lat 3 jest jedynie 27 miejsc w żłobkach. W rezultacie zaspokajają to realne zapotrzebowanie w 2,7%. W efekcie 1504 dzieci nie są objęte opieką żłobkową w ww. regionie.

W ramach działalności nowopowstałej placówki oświatowej realizowane zostaną trzy podstawowe funkcje tj. opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna.

Uczestnikami projektu są rodzice dzieci będących w wieku pomiędzy 20 tygodniem a 3 rokiem życia. Do uczestników należą zarówno kobiety, jak i mężczyźni pozostający w stanie bierności zawodowej. Głównym celem realizowanego projektu jest zwiększenie szans na zatrudnienie 25 rodziców (20 kobiet oraz 5 mężczyzn) w województwie mazowieckim. Działanie wychodzi zatem naprzeciw potrzebom rodziców, którzy chcą wrócić na rynek pracy, jednak uniemożliwia im to sprawowanie opieki nad dzieckiem. Dzięki powstałej placówce rodzice będą mogli aktywnie poszukiwać możliwości zatrudnienia.

Projekt zakłada 3 rodzaje działań:

1. działania związane z dostosowaniem pomieszczeń do funkcjonowania żłobka, tj. prace remontowo –budowlane;

2. działania związane z zakupem wyposażenia w sprzęty i materiały niezbędne do funkcjonowania żłobka, tj. (zakup mebli, sprzętu, materiałów dydaktycznych i zabawek);
3. działania związane z bieżącym prowadzeniem placówki, czyli m.in. zatrudnienie personelu, koszty mediów i najmu pomieszczeń.

Według założeń placówka będzie znajdowała się na terenie Mińska Mazowieckiego (gminy miejskiej). Obszar oddziaływania natomiast będzie wykraczał poza miasto, ponieważ do projektu będą przyjmowane osoby zamieszkujące Miasto Mińsk Mazowiecki oraz Powiat Miński z wyjątkiem gminy Halinów i Sulejówek, które wchodzą w obszar Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Efekty projektu:

Wskaźnikami produktu niniejszego projektu były:

1. 25 utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3;
2. 25 osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie;

W ramach realizacji niniejszego projektu wsparcie w programie uzyskało 28 osób co wskazuje na stopień realizacji w wysokości 112%. Wśród osób objętych wsparciem znalazło się 27 kobiet oraz 1 mężczyzna. Stosunek próby odbiega tym samym początkowym założeniom, w których to wsparciem miało zostać objętych 20 kobiet oraz 5 mężczyzn sprawujących opiekę nad dziećmi. W 100% został zaspokojony wskaźnik utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.

W okresie od 1.01.2018 r. do 31.03.2018 r. objęto wsparciem 18 kobiet opiekujących się dziećmi w wieku do 3 lat. W tym samym okresie utworzono wszystkie zakładane miejsca opieki nad dziećmi do lat 3. Wskaźnik produktu został tym samym zrealizowany w 100% na przestrzeni 3 miesięcy kalendarzowych wdrażanego projektu. W miesiącach od kwietnia do czerwca wsparciem objęto 10 osób – w tym 9 kobiet i jednego mężczyznę.

STUDIUM PRZYPADKU NR 2

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „ŻŁOBEK DLA MALUCHA – SZANSĄ POWROTU DO AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ RODZICA”

Numer działania/poddziałania: 8.3.2.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Nazwa wnioskodawcy: Miasto Stołeczne Warszawa

Okres realizacji projektu: 01.05.2017 r. – 30.09.2019 r.

Miejsce realizacji projektu: Warszawa

Wartość całkowita projektu: 12 007 507,02 zł

Wkład Unii Europejskiej: 9 646 080,69 zł

Cele i założenia projektu:

Celem niniejszego projektu jest ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej osób, które sprawowały opiekę nad dziećmi do lat 3. Projekt kierowany jest do osób, które chcą powrócić na rynek pracy po urlopie macierzyńskim, rodzicielskim lub pozostają poza rynkiem pracy jako osoby bezrobotne lub bierne zawodowo. Grupą docelową jest 450 osób (w tym 445 kobiet oraz 5 Mężczyzn) mieszkańców obszaru ZIT WOF.

Sprawowanie opieki nad małym dzieckiem wiąże się często w konsekwencji z koniecznością rezygnacji z aktywności zawodowej. Problem wyłączenia z rynku pracy na czas opieki nad dzieckiem dotyczy głównie kobiet, a przerwa w zatrudnieniu, przyczynia się do dezaktualizacji umiejętności i nie sprzyja równości szans na rynku pracy.

Projekt zakłada osiągnięcie wskaźnika rezultatu bezpośredniego na poziomie 80%. W wyniku jego realizacji minimum 280 osób (w tym 276 kobiet oraz 4 mężczyzn) powróci na rynek pracy. Ponadto, minimalnie 60 osób (w tym 59 kobiet i 1 mężczyzna) bezrobotnych będzie poszukiwało bądź znajdzie pracę po realizacji niniejszego projektu.

W ramach realizacji projektu 20 osób bezrobotnych bądź biernych zawodowo z grup defaworyzowanych na rynku pracy zostanie objętych szkoleniami zawodowymi.

W trakcie realizacji projektu zostanie utworzonych również 450 miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie Białołęki. Będą to nowe żłobki dostosowane do potrzeb dzieci i wymogów tj.:

1. Wymogów sanitarno-higienicznych;
2. Organizacji pomieszczeń zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania;
3. Zakup i montaż wyposażenia przez okres pierwszych 4 miesięcy realizacji projektu;
4. Zapewnienie bieżącego funkcjonowania żłobków przez okres 24 miesięcy.

Zarówno placówki, jak i miejsca w żłobkach będą znajdowały się na terenie Białołęki, gdzie przed wdrożeniem projektu znajdował się jeden żłobek publiczny, mający 139 miejsc dla dzieci oraz jeden mini-żłobek na 32 miejsca dla dzieci do lat 3 (stan na rok 2016).

Efekty projektu:

Od początku maja 2017 roku do końca lipca 2017 roku w ramach projektu 20 osób bezrobotnych i biernych zawodowo zostało objętych szkoleniami zawodowym i tym samym realizując w 100% założenia dotyczące danego produktu. Jednakże wartość ta uległa zmianie w końcowym okresie sprawozdawczym. Wskazano tam na wartość realizacji 90%, czyli 18 osób objętych szkoleniami zawodowymi w ramach projektu. W trakcie realizacji projektu uzyskano 100% stopień realizacji w przypadku liczby utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Wartość docelową osiągnięto w terminie od 1.08.2017 r. do 31.10.2017 r. W tym okresie objęto również wsparciem 356 osób

sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3. Wśród tych osób znalazło się 310 kobiet oraz 46 mężczyzn. W dwóch kolejnych miesiącach realizacji Projektu wsparcie uzyskało kolejne 32 osoby – w tym 30 kobiet oraz 2 mężczyzn. W pierwszych trzech miesiącach 2018 roku stopień realizacji dla osób objętych wsparciem osiągnął 100%. Od stycznia do końca marca 2018 roku wsparcie w projekcie uzyskały 62 osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3 (59 kobiet oraz 3 mężczyzn). W okresie sprawozdawczym od 1.07.2018 r. do 30.09.2018 r. wsparcie uzyskało jeszcze 107 osób (w tym 102 kobiety oraz 5 mężczyzn). Tym samym stopień realizacji przekroczył zakładaną skalę i wyniósł 125,11%.

STUDIUM PRZYPADKU NR 3

Podstawowe informacje o projekcie:**Tytuł projektu:** „WSPARCIE RODZIN NA WOLI”**Numer działania/poddziałania:** 9.1.**Instytucja, w której wniosek został złożony:** Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych**Nazwa wnioskodawcy:** Miasto Stołeczne Warszawa**Okres realizacji projektu:** 01.07.2016 r. – 30.06.2018 r.**Miejsce realizacji projektu:** Warszawa**Wartość całkowita projektu:** 1 192 050,00 zł**Wkład Unii Europejskiej:** 953 640,00 zł**Cele i założenia projektu:**

Celem głównym projektu jest aktywizacja społeczno-zawodowa 100 osób (75 kobiet oraz 25 mężczyzn) z rodzin mających pod opieką dzieci, osoby niepełnosprawne lub starsze, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w ciągu 24 miesięcy. Uczestnikami projektu są zarówno kobiety jak i mężczyźni w przedziale wiekowym 15-67 lat. W większości grupa docelowa to osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym, biernie zawodowo i nie poszukujące pracy, osoby niepełnosprawne, z zaburzeniami psychicznymi, osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, z rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym korzystające ze świadczeń pomocy społecznej zamieszkałe w dzielnicy Wola m.st. Warszawy w woj. mazowieckim. Osoby objęte wsparciem w ramach projektu pochodzą z rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami, rodzin z innymi osobami zależnymi lub rodzicami samotnie wychowującymi dzieci. Cel główny projektu zostanie osiągnięty dzięki realizacji 4 zadań:

1. Aktywna integracja społeczna;
2. Poradnictwo zawodowe i staże;
3. Warsztaty i grupa wsparcia;
4. Praca socjalna.

Efekty projektu:

W trakcie realizacji projektu objęto wsparciem w programie 103 osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – w tym 75 kobiet oraz 28 mężczyzn. Stopień realizacji projektu wyniósł zatem 103%. Wpływ na wynik miała podniesiona liczba mężczyzn objętych wsparciem w ramach programu. W okresie od 1.07.2016 r. do 30.09.2016 r. wsparciem w ramach projektu zostało objętych 41 osób (29 kobiet oraz 12 mężczyzn). Od 1 października do końca 2016 roku wsparcie uzyskało kolejnych 13 osób (11 kobiet oraz 2 mężczyzn). Od początku 2017 roku do końca marca 2017 roku liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie wzrosła o kolejnych 16 osób (13 kobiet oraz 3 mężczyzn). Tym samym do dnia 31.03.2017 r. stopień realizacji wyniósł 70%. W kolejnych trzech miesiącach wsparciem zostało objętych 8 kobiet oraz jeden mężczyzna. Od 1.07.2017 r. do 30.09.2017 r. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęta wsparciem wzrosła do 97% stopnia realizacji projektu. W ciągu trzech wskazanych miesięcy wsparcie uzyskało 18 osób - w tym 10 kobiet oraz 8 mężczyzn. Od początku października do końca 2017 roku wsparciem została objęta jedna kobieta. W pierwszym kwartale osiągnięto 100% realizacji wskaźnika i przewyższono go o 3 punkty procentowe. W trzech pierwszych miesiącach 2018 roku wsparciem objęto 4 kobiety oraz 1 mężczyznę zagrożonego ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Ponadto, ostatecznie wsparciem zostało objętych 15 osób z niepełnosprawnościami co stanowiło 150% stopnia realizacji względem zamierzonego celu. W okresie od 1.07.2016 r. do 30.09.2016 r. wsparcie uzyskało 11 osób – w tym 10 kobiet oraz jeden mężczyzna. Wśród kobiet stanowiło to 166,67% stopnia realizacji względem zakładanej ilości kobiet z niepełnosprawnościami w ramach projektu. Od początku 2017 roku do końca marca 2017 roku jeszcze jedna kobieta z niepełnosprawnościami została objęta wsparciem w programie. W kolejnych trzech miesiącach realizacji programu wsparciem została objęta ponownie jedna kobieta z niepełnosprawnościami. Od 1.07.2017 r. do 30.09.2017 r. liczba osób z niepełnosprawnościami objęta wsparciem wzrosła o 6 osób, co wiązało się z łączną wartością stopnia realizacji w wysokości 190%.

STUDIUM PRZYPADKU NR 4

Podstawowe informacje o projekcie:**Tytuł projektu: „RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. INNOWACYJNY MODEL USŁUG SPOŁECZNYCH”****Numer działania/poddziałania: 9.2.1.****Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych****Nazwa wnioskodawcy: Gmina Miasto Marki****Okres realizacji projektu: 01.06.2017 r. – 31.05.2019 r.****Miejsce realizacji projektu: Marki**

Wartość całkowita projektu: 964 862,50 zł Wkład Unii Europejskiej: 771 890,00 zł

Cele i założenia projektu:

Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępu dla osób i rodzin oraz ich otoczenia zagrożonego ubóstwem lub wykluczeniem społecznym do usług społecznych w mieście Marki. Usługi te mają na celu zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej i ich powrotu do środowisk naturalnych. Projekt jest kierowany do 50 osób, w tym: 30 osób (21 kobiet oraz 9 mężczyzn) w wieku od 18 do 85 lat oraz 20 dzieci (12 dziewczynek oraz 8 chłopców) w wieku od 1 roku do 18 lat.

Projekt zakłada przywrócenie zdolności wykonywania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny w mieście Marki, które napotkały trudności w ich pełnieniu. Ponadto projekt przyczynia się do poprawnego funkcjonowania rodzin w sferze socjalno-bytowej. W tym celu planowane jest zatrudnienie na pełny etat asystenta rodziny.

Ponadto projekt zakłada również rozwój usług poradniczych świadczonych przez psychologa ogólnego lub dziecięcego oraz prawnika lub doradcy.

Innym z celów jest podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, którym umożliwi to wychowywanie dzieci w środowisku naturalnym bądź odzyskaniem podopiecznych z pieczy zastępczych. Aby uzyskać pożądany efekt rodziny będą brały udział w dedykowanych warsztatach oraz programie pn. „Odzyskać Dziecko”.

Projekt zakłada również poprawienie dostępności do usług niezbędnych, takich jak mieszkalnictwo. W ramach tego celu powstaną mieszkania chronione.

Efekty projektu:

W ramach realizacji projektu powstały dwie rodziny wspierające oraz jedno mieszkanie chronione. Ponadto, zgodnie z założeniami utworzono jeden nowy etat dla osoby na stanowisku asystenta rodziny. Ponad dwukrotnie przewyższono wskaźnik realizacji dotyczący liczby opracowanych i wdrożonych indywidualnych planów wsparcia. Dzięki realizacji projektu w życie weszły 123 plany, mimo, iż według wstępnych założeń miało ich powstać 50. W ramach projektu 23 specjalistów wzięło udział w szkoleniu podnoszącym kwalifikacje - Akademia Profesjonalistów. Mimo iż zakładano objęcie usługami społecznymi 50 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, usługi te trafiły aż do 194 potrzebujących osób. Ponadto, 40 osób uzyskało świadczenia materialne w postaci zasiłków.

W 100% nie udało się zrealizować wskaźników dotyczących:

- Liczby osób opuszczających pieczę zastępczą (80,00% tj. 4 z 5 osób);

- Liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w programie (66,67% tj. 6 z 9 osób);

- Liczby udzielanych porad w zakresie poradnictwa rodzinnego (43,03% tj. 603 porady z zakładanych 1400).

Projekt jest jednak jeszcze w trakcie realizacji, co sugeruje, że możliwe jest osiągnięcie dalszych efektów.

Dzięki inicjatywie projektu 7 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym opuściło opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w ramach programu. 6 osób uczestniczących w projekcie podniosło swoje kompetencje w związku z udziałem w programie Odzyskać Dziecko. Ponadto trzy osoby usamodzielnily się w skutek pomocy przydzielonej w postaci mieszkania chronionego. Dzięki wprowadzonemu stanowisku asystenta rodziny i niesionemu przez tą osobę wsparciu sytuacja 5 osób uległa poprawie.

STUDIUM PRZYPADKU NR 5

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „PROFILAKTYKA CUKRZYCY W RADOMIU I GMINACH JEDLIŃSK I JASTRZĘBIA”

Numer działania/poddziałania: 9.2.2.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Europejskie Centrum Szkoleń Sp. z o. o.

Okres realizacji projektu: 01.09.2017 r. – 30.08.2019 r.

Miejsce realizacji projektu: Powiat radomski

Wartość całkowita projektu: 457 187,50 zł

Wkład Unii Europejskiej: 365 750,00 zł

Cele i założenia projektu:

Głównym celem projektu jest wzrost stopnia świadomości o 20% wśród mieszkańców Miasta Radom oraz gmin Jedlińsk i Jastrzębia w tematyce zagrożeń jakie niesie za sobą cukrzyca. Realizacja projektu obejmuje 2350 mieszkańców ww. terenów – w tym 1175 kobiet oraz 1175 mężczyzn. Uczestnikami, do których kierowany jest projekt są osoby powyżej 60-tego roku życia. Osoby te nie mogą być dotychczas diagnozowane w kierunku cukrzycy oraz podpiszą druk dobrowolnego uczestnictwa w projekcie.

Projekt zakłada uczestnictwo mieszkańców w konsultacjach z lekarzem w kierunku wykrywania cukrzycy do dnia 30.08.2019 roku. Planowane zadania są zgodne z założeniami Regionalnego Programu Zdrowotnego Samorządu Województwa Mazowieckiego. Obejmują one:

1. akcję informacyjną;
2. konsultacje lekarskie i działania edukacyjne;
3. szkolenia personelu medycznego.

Konieczność realizacji powyższych założeń wynika z istotnego problemu zdrowotnego zauważalnego na Mazowszu. Mianowicie, cukrzyca może prowadzić do niepełnosprawności i wykluczenia społecznego. Dlatego też założono konieczność ułatwienia dostępu mieszkańcom do specjalistycznych usług zdrowotnych pod kątem cukrzycy.

Efekty projektu:

Projekt „Profilaktyka cukrzycy w Radomiu i gminach Jedlińsk i Jastrzębia” jest w stanie realizacji dlatego też wskaźniki produktu i rezultatu nie zawierają jeszcze ostatecznych wartości stopnia realizacji. Zaprezentowane w dalszej części wskaźniki odnoszą się do stanu na dzień 31.12.2018 r. Od początku trwania projektu do końca 2018 r. 279 mieszkańców wzięło udział w projekcie na terenie powiatu radomskiego. Tyle samo osób zostało również objętych usługami zdrowotnymi w ramach programu. W ramach szkoleń przeprowadzanych dla personelu medycznego swoje kwalifikacje podniosło 28 osób. Ponadto zrealizowano 8 wykładów dla pacjentów o tematyce diety i aktywności fizycznej dla osób chorych na cukrzycę.

STUDIUM PRZYPADKU NR 6

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „INKUBACJA I WSPARCIE EKONOMII SPOŁECZNEJ W SUBREGIONIE OSTROŁĘCKIM”

Numer działania/poddziałania: 9.3.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Fundacja Fundusz Współpracy

Okres realizacji projektu: 02.05.2016 r. – 30.04.2019 r.

Miejsce realizacji projektu: Subregion ostrołęcki

Wartość całkowita projektu: 2 781 942,00 zł

Wkład Unii Europejskiej: 2 225 553,60 zł

Cele i założenia projektu:

Głównym celem projektu był wzrost integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją w subregionie ostrołęckim poprzez:

1. utworzenie kilkudziesięciu miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej (zarówno w nowych, jak i istniejących przedsiębiorstwach społecznych),
2. wykorzystanie wiedzy zdobytej w trakcie trwania projektu w zakresie prawa, finansów, księgowości i marketingu do profesjonalizacji i rozwoju prowadzonej działalności w organizacjach,
3. zwiększenie dostępu podmiotów ekonomii społecznej do różnorodnych źródeł finansowania (finansowanie zwrotne, inwestycyjne, crowdfunding) dzięki usługom pośrednictwa finansowego i doradztwa gospodarczego,

4. utworzenie partnerstw lokalnych w każdym z powiatów, które doprowadzą do wzmocnienia znaczenia ekonomii społecznej w lokalnych politykach rozwoju.

Projekt zakładał powstanie minimum 60 nowych miejsc pracy. Ponadto w ramach realizacji projektu 152 osoby będą mogły skorzystać ze szkoleń i pokazów doradczych na temat przedsiębiorczości.

Efekty projektu:

Do końca roku 2018 doradztwo biznesowe było dostępne przez 1156,5 godzin. Liczba godzin doradztwa dla grup inicjatywnych wyniosła 724,5 jednostek. Przez 218 godzin przeprowadzono szkolenia, warsztaty usługi doradztwa ogólnego w CIR. Zrealizowano również 16 godzin warsztatów dotyczących komunikacji interpersonalnej. Do końca 2018 roku wsparciem zostało objętych 104 osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. 58 podmiotów ekonomii społecznej również zostało objętych wsparciem wynikającym z realizacji projektu. Ponadto odbyło się 59 spotkań animacyjnych oraz 10 szkoleń zawodowych.

Od początku trwania projektu do końca 2018 roku powstało łącznie 40 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Ponadto 25 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym utrzymuje stanowiska pracy po opuszczeniu programu. W ramach projektu zostało utworzonych również 5 partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

STUDIUM PRZYPADKU NR 7

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „KOMPETENCJE KLUCZOWE UCZNIÓW W GMINIE PILAWA”

Numer działania/poddziałania: 10.1.1.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Miasto i Gmina Pilawa

Okres realizacji projektu: 01.09.2016 r. – 30.06.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Gmina Pilawa

Wartość całkowita projektu: 1 913 846,58 zł

Wkład Unii Europejskiej: 1 531 077,26 zł

Cele i założenia projektu:

Głównym celem projektu jest wzrost rozwoju kompetencji kluczowych, właściwych postaw tj.: kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, przedsiębiorczości i umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Realizacja projektu przewidywała uczestnictwo i rozwój minimum 80% uczniów z 547 uczniów wchodzących w skład próby. Ponad połowę uczestników (304) projektu według założeń miały stanowić dziewczynki. Osiągnięcie założonego rezultatu miało być możliwe poprzez dostęp do wysokiej jakości oferty kształcenia ogólnokształcącego.

Wyrównanie szans edukacyjnych i zmniejszenie dysproporcji w osiągnięciach edukacyjnych jest dla szkoły konieczne aby zmniejszyć dystans w zakresie osiągnięć uczniów w porównaniu do najlepszych w skali regionu.

Grupę docelową stanowiło 681 uczniów (w tym 381 dziewczynek oraz 300 chłopców). Wśród nich znajduje się 309 uczniów (145 dziewczynek oraz 164 chłopców) ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz 39 uczniów (20 dziewczynek oraz 19 chłopców) z niepełnosprawnościami z terenów wiejsko-miejskich, którzy wymagają wsparcia. Ponadto projekt kierowany jest również do nauczycieli szkół objętych wsparciem - 117 nauczycieli (w tym 104 kobiet oraz 13 mężczyzn).

Głównym działaniem, dzięki któremu nastąpi rozwój kompetencji kluczowych wśród uczniów Gminy i Miasta Pilawy było przeprowadzanie zajęć dodatkowych umożliwiających rozwój zainteresowań uczniów objętych wsparciem.

Efekty projektu:

W ramach projektu 788 uczniów (w tym 388 dziewczynek oraz 400 chłopców) zostało objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych. Łącznie 729 uczniów nabyło kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu. Wsparciem w programie zostało również objętych 112 nauczycieli (97 kobiet oraz 15 mężczyzn). Każdy z nauczycieli podniósł tym samym kompetencje kwalifikacje w ramach uczestnictwa w programie. Ponadto 110 nauczycieli zostało objętych wsparciem z zakresu TIK w programie. Łącznie 6 placówek oświatowych w Gminie Pilawa zostało doposażonych w sprzęt dydaktyczny TIK.

STUDIUM PRZYPADKU NR 8

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „WSPARCIE DLA UCZNIÓW GMINY NADARZYN”

Numer działania/poddziałania: 10.1.2.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Gmina Nadarzyn

Okres realizacji projektu: 01.09.2016 r. – 31.08.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Gmina Nadarzyn

Wartość całkowita projektu: 1 003 614,72 zł

Wkład Unii Europejskiej: 802 891,78 zł

Cele i założenia projektu:

Projekt ma na celu ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej. W ramach projektu kształtowany będzie szereg kompetencji między innymi porozumiewanie się w języku ojczystym, języku obcym, uczestnictwo w szeregu kół zainteresowań. Uczestnicy będą nabywać umiejętności pracy zespołowej,

postawy przedsiębiorczej oraz kreatywności i innowacyjności. Projektem objęte są szkoły podstawowe w Nadarzynie, Kostowcu i Woli Krakowiańskiej oraz gimnazjum w Nadarzynie.

W trakcie zajęć realizowanych w ramach projektu wzięło udział 743 uczniów. Ponadto 68 nauczycieli, uzyska możliwość podniesienia swoich kwalifikacji i kompetencji.

Doposażone zostały również pracownie przedmiotowe, aby dzieci mogły pracować w nich w sposób innowacyjny.

Według diagnozy, w szkołach objętych projektem uczą się dzieci z różnych środowisk – popegeerowskich, patologicznych, niewydolnych wychowawczo, z 2 domów dziecka, ale także z ekskluzywnych osiedli. Zróżnicowanie to przekłada się na problemy edukacyjne, wychowawcze i dysfunkcyjne.

Efekty projektu:

W trakcie realizacji projektu, zgodnie z wcześniejszymi założeniami, 68 nauczycieli zostało objętych wsparciem. 4 szkoły zostały wyposażone w sprzęt TIK służący do przeprowadzania zajęć edukacyjnych. Sprzęt ten jest wykorzystywany w celach dydaktycznych po terminie realizacji. Ponadto w ramach projektu zostały doposażone pracownie przedmiotowe 2 szkół. Najważniejszym wskaźnikiem produktu jest natomiast liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych. Wsparciem tym zostało objętych 841 uczniów, w tym 429 dziewczynek oraz 412 chłopców.

STUDIUM PRZYPADKU NR 9

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „PRZEDSZKOLAKI NA MEDAL - WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI W MIEJSKIM PRZEDSZKOLU Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI NR 31 W PŁOCKU DLA DZIECI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI”

Numer działania/poddziałania: 10.1.4.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Gmina–Miasto Płock

Okres realizacji projektu: 01.09.2017 r. – 31.12.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Miasto Płock

Wartość całkowita projektu: 172 582,45 zł

Wkład Unii Europejskiej: 138 065,96 zł

Cele i założenia projektu:

Głównym celem projektu był wzrost dostępności do wysokiej jakości oferty przedszkolnej. Musi ona być odpowiednio dostosowana do potrzeb 63 dzieci w wieku od 2,5 do 7 lat z niepełnosprawnościami bądź deficytami. Ponadto, grupę docelową stanowili również nauczyciele z Miejskiego Przedszkola z Oddziałami Integracyjnymi nr 31 w Płocku w okresie 16 miesięcy realizacji projektu. 28 nauczycielek dzięki uczestnictwu w projekcie miało podnieść swój potencjał zawodowy.

Założono osiągnięcie celu poprzez:

1. zagwarantowanie dodatkowej bezpłatnej oferty specjalistycznej;
2. dostosowanie istniejących miejsc do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami;
3. doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi/z deficytami w wieku przedszkolnym;
4. Zakup nowoczesnego sprzętu i materiałów dydaktycznych do prowadzenia zajęć i terapii;

Dzięki podjętym działaniom zwiększyła się możliwość korzystania z dodatkowych bezpłatnych usług specjalistycznych. W rezultacie przełożyło się to na sprawniejszą aklimatyzację dzieci i ich funkcjonowanie w ramach edukacji przedszkolnej i włączającej.

Nauczyciele objęci wsparciem w ramach projektu zwiększyli wiedzę i kompetencje niezbędne do pracy poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach i studiach. Uczestnictwo nauczycielek w projekcie pozwoliło na usystematyzowanie wiedzy oraz uszczegółowienie metod pracy pod kątem specyficznych potrzeb konkretnej grupy docelowej.

Po ukończeniu realizacji projektu Miejskie Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi nr 31 w Płocku stało się miejscem wysokiej jakości edukacji przedszkolnej dla osób z niepełnosprawnościami bądź deficytami.

Efekty projektu:

Projekt zakładał następujące efekty:

1. zrealizowanie 1 projektu w którym zostaną sfinansowane koszty dodatkowych form wsparcia dla dzieci i szkoleń/kursów/studiów dla nauczycieli,
2. u 13 dzieci z niepełnosprawnościami po opuszczeniu programu nastąpi poprawa funkcjonowania w środowisku przedszkolnym,
3. u 50 dzieci z deficytami po opuszczeniu programu nastąpi poprawa funkcjonowania w środowisku przedszkolnym,
4. 28 nauczycielek uzyska kwalifikacje lub nabędzie kompetencje,
5. 1 przedszkole zostanie wyposażone w sprzęt i pomoce specjalistyczne do prowadzenia zajęć/terapii z dziećmi z niepełnosprawnościami,

Ostatecznie projekt objął dodatkowymi zajęciami zwiększającymi szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej 65 dzieci (w tym 26 dziewczynek oraz 39 chłopców). W rezultacie u 52 dzieci z deficytami nastąpiła poprawa funkcjonowania w środowisku przedszkolnym. Zmiany również nastąpiły w przypadku 13 dzieci z niepełnosprawnościami, które uczestniczyły w projekcie.

Ponadto wsparciem objęto wszystkich zakładanych 28 nauczycieli, którzy dzięki uczestnictwie w projekcie uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.

STUDIUM PRZYPADKU NR 10

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „CERTYFIKOWANE SZKOLENIA JĘZYKOWE I KOMPUTEROWE SZANSĄ NA ZMIANĘ MIESZKAŃCÓW WARSZAWY!”

Numer działania/poddziałania: 10.2.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Fundacja Promocji i Edukacji Prawnej LEX NOSTRA

Okres realizacji projektu: 01.04.2017 r. – 30.09.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Warszawa

Wartość całkowita projektu: 331 775,40 zł

Wkład Unii Europejskiej: 265 420,32 zł

Cele i założenia projektu:

Głównym celem projektu było podniesienie kwalifikacji i kompetencji wśród 132 osób dorosłych (w tym 75 kobiet oraz 57 mężczyzn) powyżej 25 roku życia w zakresie języków obcych i TIK. Według założeń w grupie docelowej znaleźć się miało minimalnie 80 osób w wieku 50+. Przeprowadzenie projektu zakładało uczestnictwo osób objętych wsparciem w kursach:

1. 120 godz. kurs języka angielskiego na poziomie od A1 do B2, zakończony zewnętrznym egzaminem TELC.
2. 120 godz. kurs języka niemieckiego na poziomie od A1 do B2, zakończony zewnętrznym egzaminem WIDAF.
3. 120 godz. kurs języka francuskiego na poziomie od A1 do B2, zakończony zewnętrznym egzaminem TFI.

Efekty projektu:

Projekt łącznie objął wsparciem 138 osób (110 kobiet oraz 28 mężczyzn) o niskich kwalifikacjach językowych. Każda z osób była osobą dorosłą, mającą 25 lat i więcej. Ponadto wśród osób uczestniczących w projekcie znalazło się 80 osób (65 kobiet oraz 15 mężczyzn) w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu. W ramach realizacji

projektu objęto szkoleniami i doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych 60 osób (w tym 46 kobiet oraz 14 mężczyzn).

STUDIUM PRZYPADKU NR 11

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „EDUKACJA ZAWODOWA W SZKOŁACH TRAMPOLINĄ DO ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU KADRY NA LEGIONOWSKIM RYNKU PRACY”

Numer działania/poddziałania: 10.3.1.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Gmina Miejska Legionowo

Okres realizacji projektu: 01.09.2016 r. – 30.06.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Gmina Legionowo

Wartość całkowita projektu: 608 893,75 zł

Wkład Unii Europejskiej: 487 115,00 zł

Cele i założenia projektu:

Celem projektu jest zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z powiatu legionowskiego poprzez rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz aktywną współpracę z pracodawcami. Grupę docelową projektu stanowiło 240 uczniów (128 kobiet oraz 112 mężczyzn) oraz 12 nauczycielek ze szkół objętych wsparciem. Projekt został realizowany w następujących szkołach:

1. Gimnazjum Nr 1 w Legionowie;
2. Gimnazjum Nr 4 im. Aleksandra Kamińskiego w Legionowie;
3. Gimnazjum Nr 5 w Legionowie;
4. Gimnazjum Nr 6 w Legionowie;
5. Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jerzego Siwińskiego w Legionowie;
6. Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Włodzimierza Wolskiego w Serocku;
7. Powiatowy Zespół Szkół Ogólnokształcących w Legionowie.

W ramach realizacji projektu zostały podjęte zadania:

1. Uzyskanie kwalifikacji doradców zawodowych przez osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach oraz podniesienie kwalifikacji doradców zawodowych;
2. Utworzenie w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, w tym w szkołach zawodowych na terenie powiatu legionowskiego Szkolnych Punktów Informacji i Kariery;
3. Przygotowanie uczniów do podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych oraz do aktywnego wejścia na rynek pracy poprzez przeprowadzenie zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego;

4. Utworzenie Platformy Współpracy: Edukacja dla Rynku Pracy.

Realizacja projektu była poparta badaniami statystycznymi, według których w powiecie legionowskim, w latach poprzedzających wdrożenie projektu, wzrastał procent bezrobocia wśród osób młodych.

Efekty projektu:

W trakcie realizacji projektu opracowano 7 planów wsparcia dla szkół z powiatu legionowskiego. Ponadto zorganizowano po 5 spotkań networkingowych oraz plenarnych Platformy Współpracy: Edukacja dla Rynku Pracy. W ramach projektu odbyło się również 9 spotkań zindywidualizowanych oraz 1 debata poruszająca tematykę dopasowania systemu edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy. Zgodnie z założeniami wsparciem programu zostało objętych 7 placówek w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego. W każdej ze szkół uczestniczących w projekcie utworzony został Szkolny Punkt Informacji i Kariery.

Ostatecznie wsparciem i diagnozą zostało objętych 247 (129 kobiet oraz 118 mężczyzn) uczniów z ww. placówek oświatowych. Spośród wszystkich uczniów 231 uzyskało nowe kompetencje i umiejętności po opuszczeniu programu.

STUDIUM PRZYPADKU NR 12

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „NAUCZYCIELU DAJ SOBIE SZANSĘ”

Numer działania/poddziałania: 10.3.3.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: Akademia Kultury Informacyjnej Sp. z o.o.

Okres realizacji projektu: 01.12.2016 r. – 31.07.2018 r.

Miejsce realizacji projektu: Warszawa

Wartość całkowita projektu: 622 812,50 zł

Wkład Unii Europejskiej: 498 250,00 zł

Cele i założenia projektu:

Na podstawie badania ankietowego, zrealizowanego przez Akademię Kultury Informacyjnej na próbie 200 nauczycieli (136 kobiet oraz 64 mężczyzn), stwierdzono iż w przypadku 81% ankietowanych została wyrażona chęć i potrzeba zdobywania nowych kwalifikacji. Zajęcia z zakresu edukacyjno-zawodowego powinny być odpowiedzią na uwarunkowania rynku pracy i gospodarki. Projekt był natomiast odpowiedzią na potrzeby nauczycieli, którzy wyrażają chęć dokształcania się i zdobywania kwalifikacji, jednakże są ograniczani ze względu na zbyt małe środki finansowe. Projekt zakładał pomoc 50 nauczycielom (w tym 40 kobietom oraz 10 mężczyznom), którzy w ramach jego realizacji uczestniczyli w studiach podyplomowych trwających 3 semestry. Dzięki zrealizowanemu projektowi, uczestnicy nabyli umiejętności diagnozowania zapotrzebowania młodzieży na informacje edukacyjne i zawodowe

oraz na pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej. Projekt został skierowany do grup docelowych zamieszkałych na terenie województwa mazowieckiego z obszaru ZIT WOF. Cel główny został osiągnięty dzięki uprzednio określonym, celom szczegółowym, do których należą między innymi:

1. Zdobycie umiejętności wytyczania ścieżek kariery edukacyjno-zawodowej w oparciu o predyspozycje osobowościowe oraz edukację;
2. Umiejętność swobodnego poruszania się po krajowym i europejskim rynku pracy;
3. Umiejętność analizy problemów prawnych, społecznych i kulturowych związanych ze środowiskiem pracy;
4. Znajomość rynku pracy oraz zachodzących w nim procesów i kierunków zmian;
5. Znajomość nowoczesnych metod pracy doradczej i technik aktywnego poszukiwania pracy;
6. Umiejętności skutecznego komunikowania się, negocjowania i przekonywania, a także sztuki przedstawiania, bronięcia własnych poglądów oraz kreowania zachowań innowacyjnych.

Efekty projektu:

W ramach realizacji projektu 43 szkoły zostały objęte wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego. 50 nauczycieli (42 kobiety oraz 8 mężczyzn) uzyskało kwalifikacje bądź też nabyło kompetencje w obszarze doradztwa po opuszczeniu programu. Uczestnicy projektu (w tym również osoby z niepełnosprawnościami) ukończyli 3 semestralne studia podyplomowe potwierdzone dyplomem. Każdy z uczestników nabył kompetencje, kwalifikacje i umiejętności w toku nauki, która wyniosła 368 godzin zegarowych.

STUDIUM PRZYPADKU NR 13

Podstawowe informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „NOWOCZESNE KURSY KRAWIECTWA – INNOWACJE W PRZEMYSŁE MODY”

Numer działania/poddziałania: 10.3.4.

Instytucja, w której wniosek został złożony: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Nazwa wnioskodawcy: CHIC Warsaw Sp. z o.o.

Okres realizacji projektu: 01.05.2016 r. – 31.12.2017 r.

Miejsce realizacji projektu: Warszawa

Wartość całkowita projektu: 789 437,50 zł

Wkład Unii Europejskiej: 631 550,00 zł

Cele i założenia projektu:

Projekt był nastawiony na zwiększenie szans na mazowieckim rynku pracy poprzez zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych w zawodzie projektanta przemysłu mody z zastosowaniem nowoczesnych technologii CAD CAM. Grupę docelową projektu stanowiło 70 osób (68 kobiet i 2 mężczyzn) z obszaru województwa mazowieckiego, osób w wieku dorosłym, od 18 roku życia. Uczestnicy objęci wsparciem zgłaszali z własnej inicjatywy chęć kształcenia formalnego, podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji lub ich formalnego potwierdzenia. Celem nadrzędnym projektu było zwiększenie szans na mazowieckim rynku pracy poprzez zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych w zawodzie projektanta przemysłu mody z zastosowaniem nowoczesnych technologii CAD CAM, potwierdzonych formalnie, dla 70 osób dorosłych. Uczestnicy kursu – projektowanie w przemyśle mody z zastosowaniem CAD CAM podjęli się zaawansowanego kursu obejmującego projektowanie w przemyśle mody z zastosowaniem programu komputerowego CAD CAM. Na koniec kursu każdy z uczestników odbywał egzamin w akredytowanej placówce szkoleniowej. Zamierzonym efektem długofalowym jest zwiększenie możliwości zatrudnienia uczestników projektu w branżach handlowych.

Według założeń wsparciem projektu miało zostać objętych minimum 50% mieszkańców obszarów wiejskich wśród grupy docelowej. Było to podyktowane zasadą zrównoważonego rozwoju.

Efekty projektu:

W szkoleniu uczestniczyło 70 osób (68 kobiet oraz 2 mężczyzn) z województwa mazowieckiego. Każda z osób objęta wsparciem uzyskała kwalifikacje w ramach uczestnictwa w kursie zaawansowanym. Kwalifikacje umożliwiają podjęcie pracy w zawodzie projektanta przemysłu mody. Ponadto odbyty kurs podwyższa kwalifikacje zawodowe w zawodzie krawca. W efekcie przełożyło się to na zwiększenie możliwości podjęcia pracy w sektorze przez osoby uczestniczące w projekcie oraz zwiększenie zarobków tych osób.

ANEKS 2 – BENCHMARKING

Niniejszy rozdział prezentuje wyniki analizy benchmarkingowej mającej na celu porównanie pomiędzy wsparciem ukierunkowanym na zatrudnienie i rynek pracy oferowanym w ramach RPO WM 2014-2020 a wsparciem w tym zakresie oferowanym w ramach innych programów operacyjnych. Do analizy wybrane zostały zróżnicowane Programy, które z jednej strony realizują działania korespondujące z RPO WM, a z drugiej pozwalają na obserwację sposobu wdrażania wsparcia na terenie regionów o odmiennym charakterze.

Analiza wartości planowanych do uzyskania w ramach PI 8iv w wybranych programach operacyjnych pokazuje, że priorytet ten ma zróżnicowane znaczenie w poszczególnych regionach. Jego wartość w całości alokacji EFS na dany Program wynosi od 2,06% do 8,6% alokacji. Jednocześnie również sama kwota alokacji jest zróżnicowana – wynosi od 43,38 mln PLN do 195,64 mln PLN. Z tego też względu w różnych programach zakontraktowano dotychczas różną liczbę projektów wpisujących się w ten priorytet inwestycyjny. Z uwagi na tak duże zróżnicowanie należy wziąć pod uwagę również średni koszt wsparcia jednego projektu. Zauważalne jest, że średnia wartość przeznaczona na dofinansowanie jednego projektu jest zbliżona we wszystkich regionach i wynosi od 0,95 mln PLN do 1,4 mln PLN. Zbliżona jest również wartość planowanych wartości docelowych wskaźnika produktu: Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w poszczególnych programach. W przypadku wskaźnika Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie należy zwrócić uwagę na znacznie niższy niż w innych województwach planowany poziom wartości docelowej w województwie warmińsko-mazurskim oraz znacząco wyższy poziom planowanych wartości docelowej w województwie dolnośląskim. Przyczyn zróżnicowania można upatrywać w niskim poziomie (zarówno procentowym, jak i kwotowym) alokacji przeznaczonej na wdrażanie PI w województwie warmińsko-mazurskim oraz w relatywnie wysokim poziomie alokacji w województwie dolnośląskim.

Zauważyć ponadto należy, że w przypadku województwa mazowieckiego poziom wykorzystania alokacji (mierzony wartością kontraktacji) jest najniższy spośród wszystkich analizowanych Programów.

Analizując PI 9i (RPO WM 2014-2020) należy zwrócić uwagę na znacznie wyższą niż w pozostałych Programach wartość alokacji środków na ten priorytet (względem działań korespondujących z tymże PI w innych Programach). Udział środków EFS przeznaczonych na wsparcie rynku pracy jest jednak porównywalny do pozostałych analizowanych Programów. W przypadku województwa mazowieckiego zwrócić należy uwagę na dużą efektywność kosztową; średni koszt wsparcia jednego projektu jest najniższy spośród analizowanych programów, przy czym w ramach RPO WM 2014-2020

planowane jest wsparcie największej liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym spośród wszystkich analizowanych obszarów.

W ramach PI 9iv zauważalny jest wysoki odsetek wykorzystania alokacji (wyższy poziom zauważalny jest tylko w ramach RPO WD 2014-2020) oraz najwyższą spośród wszystkich analizowanych Programów wartość alokacji. Prócz tego w przypadku RPO WM 2014-2020 obserwuje się znacznie wyższą niż w pozostałych analizowanych Programach liczbę zakontraktowanych projektów i bardzo wysoką efektywność kosztową.

Odsetek całkowitej alokacji EFS przeznaczony na wsparcie PI 9v jest najniższy w przypadku województwa mazowieckiego. Na tle innych porównywanych Programów RPO WM 2014-2020 charakteryzuje się umiarkowanym poziomem wykorzystania alokacji, jednak na uwagę zasługuje wysoka efektywność kosztowa, występująca równoległe z relatywnie niską kwotą zakontraktowanych projektów. Analiza wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu w ramach Programu pozwala na stwierdzenie, że Program zakłada wsparcie bardzo dużej liczby podmiotów ekonomii społecznej (720); wyższą wartość obserwuje się jedynie w województwie dolnośląskim, gdzie liczbę PES, które zostaną wsparte w wyniku realizacji projektów współfinansowanych ze środków Programu szacuje się na 820. Przekłada się to na planowane do osiągnięcia wskaźniki rezultatu, które zakładają utworzenie 687 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Alokacja na PI 10i jest najniższa spośród wszystkich analizowanych województw. Na wdrażanie PI 10i w RPO WM przeznaczono 70,2 mln PLN. Obok województwa dolnośląskiego, województwo mazowieckie ma jednak najniższy poziom alokacji EFS na realizację tego Priorytetu Inwestycyjnego (2,97%). Przeznaczone w RPO WM 2014-2020 środki na ten PI są jednak wykorzystywane dynamicznie, o czym świadczy wysoki poziom kontraktacji (63,17%). Wartości wskaźników produktu i rezultatu, planowane do osiągnięcia w 2023 roku są znacząco wyższe od tych przyjętych w ramach pozostałych analizowanych Programów. RPO WM 2014-2020 zawiera też znacznie większą liczbę wskaźników, które planuje zrealizować.

Analizując PI 10iv należy wskazać, że w RPO WM 2014-2020 na realizację tego PI przeznaczono największy odsetek środków alokowanych na EFS. Również pod względem kwotowym środki są najwyższe spośród wszystkich analizowanych Programów. W ramach RPO WM 2014-2020 zakontraktowano projekty opiewające na najwyższą kwotę spośród wszystkich analizowanych Programów, jednak efektywność kosztowa wsparcia 1 projektu nie jest zadowalająca. Zarówno w RPO WP 2014-2020, jak też w RPO WD 2014-2020 efektywność wsparcia jest wyższa. Niemniej jednak poziom wdrażania Programu należy uznać za zadowalający, o czym świadczy wysoki odsetek wykorzystania alokacji.

Tabela 66 Matryca benchmarkingowa dla PI 8iv (OP 8 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁰	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹¹
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty
Korespondująca oś priorytetowa	OP 8 Rozwój rynku pracy	OP 10 Regionalny rynek pracy	OP 5 Zatrudnienie	OP 7 Regionalny rynek pracy	OP A Promowanie zrównoważonego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	8.3.1., 8.3.2.	10.4	5.3, 5.4.1, 5.4.2.	8.4.	Nie dotyczy
Tryb wyboru projektów	konkursowy	konkursowy	konkursowy	konkursowy	konkursowy
Wartość alokacji EFS na PI	130 335 498,18	43 387 000,00	195 648 313,87	169 833 829,83	230 579 270,00
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	5,86%	2,06%	8,60%	6,18%	24,70%
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	30	30	78	104	90
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	41 989 862,95	28 576 545,83	89 934 404,11	116 722 788,98	210 860 820,00
średni koszt wsparcia 1 projektu [w PLN]	952 551,53	1 153 005,18	1 122 334,51	1 399 662,10	2 342 898,00
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	32,22%	65,86%	45,97%	68,73%	91,45%

¹⁰ Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN.

¹¹ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁰	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹¹
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	3004	3004	3900	4 679	-
Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	3034	1400	3900	7 019	-
Uczestnicy projektów orientacji zawodowej i kwalifikacji dla kobiet	-	-	-	-	3315
Wskaźniki rezultatu wraz z wartościami docelowymi (jeśli określono)					
Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu program	70%	19%	48%	48%	
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	74%	-	-	80%	-
Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu	80%	27%	48%	48%	-
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku udziału w projekcie	-	-	-	-	80%

Tabela 67 Matryca benchmarkingowa dla PI 9i (OP 9 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ¹²	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹³
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty
Korespondująca oś priorytetowa	OP 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	OP 11 Włączenie społeczne	OP 6 Integracja	OP 9 Włączenie społeczne	OP B Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

¹² Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN

¹³ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ¹²	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹³
					i wszelkimi formami dyskryminacji
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	9.1.	11.1.1, 11.1.2, 11.1.3.	6.1.1., 6.1.2	9.1	Nie dotyczy
Tryb wyboru projektów	konkursowy, pozakonkursowy	konkursowy	konkursowy, pozakonkursowy	konkursowy	konkursowy
Wartość alokacji EFS na PI	365 461 894,99	210 927 895,68	230 259 412,36	372 808 086,38	224 896 423,40
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	15,45%	15,02%	10,12%	13,56%	24,10%
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	284	228	137	106	192
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	201 688 310,60	197 636 534,35	180 227 557,01	123 958 325,35	175 717 350,00
średni koszt wsparcia 1 projektu	710 170,11	866 826,91	1 315 529,61	1 169 418,16	915 194,53
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	55,19%	93,7%	78,27%	33,25%	76,21%
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	31 338	13741	17 500	16 095	6 843
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	3 447	1249	3 300	3 155	-
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo	-	-	-	-	7 507

Wskaźniki benchmarkingu ¹²	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹³
Liczba osób w wieku powyżej 54 lat wśród wszystkich uczestników projektów	-	-	-	-	20%
Wskaźniki rezultatu wraz z wartością docelową (jeśli określono)					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	22%	30%	40%	12,00	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu Programu	56%	6%	18%	56,00	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu Programu	-	-	40%	-	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek	26%	15%	36%	20%	-
Uczestnicy w niekorzystnej sytuacji, którzy po udziale w projekcie kontynuują zatrudnienie, podjęli edukację lub szkolenie, uzyskali kwalifikacje lub pracę, w tym osoby prowadzące działalność na własny rachunek	-	-	-	-	65%
Uczestnicy, którzy w wyniku udziału w projekcie zwiększyli włączenie społeczne i szanse na zatrudnienie	-	-	-	-	72%

Tabela 68 Matryca benchmarkingowa dla PI 9iv (OP 9 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁴	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁵
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty

¹⁴ Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN

¹⁵ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁴	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁵
Korespondująca oś priorytetowa	OP 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	OP 11 Włączenie społeczne	OP 6 Integracja	OP 9 Włączenie społeczne	OP B Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelkimi formami dyskryminacji
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	9.2.1, 9.2.2.	11.2.1, 11.2.2., 11.2.3, 11.2.4., 11.2.5	6.2.1., 6.2.2	9.2, 9.3.	Nie dotyczy
Tryb wyboru projektów	Konkursowy	Konkursowy	konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy	Konkursowy
Wartość alokacji EFS na PI	345 264 049,01	210 927 895,68	210 332 570,26	186 564 100,00	224 896 423,40
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	14,60%	7,20%	9,24%	6,79%	24,10%
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	208	101	64	75	192
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	176 375 892,79	59 971 804,12	88 219 212,78	109 879 889,18	175 717 350,00
Średni koszt wsparcia 1 projektu	847 961,02	593 780,24	1 378 425,20	1 465 065,19	915 194,53
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	51,08%	28,4%	0,00%	58,90%	78,13%
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w Programie	-	-	-	-	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami	-	-	-	-	-

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁴	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁵
w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w Programie					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej w Programie	-	-	-	-	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	2 914	14962	11 580	8 040	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	76 885	9048	-	1 058	-
Liczba osób w niekorzystnej sytuacji i osób niepełnosprawnych	-	-	-	-	6 843,00
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo	-	-	-	-	7 507
Liczba osób w wieku powyżej 54 lat wśród wszystkich uczestników projektów	-	-	-	-	20%
Wskaźniki rezultatu wraz z wartością docelową (jeśli określono)					
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	2331	50%	1060	176,00	-
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	30%	50%	-	57,00	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu	-	15%	20%	-	-
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły	-	-	-	-	-

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁴	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁵
opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w Programie	-	-	-	-	-
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu	-	-	-	-	-
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu	-	-	-	-	-
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	-	-	-	-	-
Uczestnicy, którzy w wyniku udziału w projekcie zwiększyli włączenie społeczne i szanse na zatrudnienie	-	-	-	-	72%
Uczestnicy w niekorzystnej sytuacji, którzy po udziale w projekcie kontynuują zatrudnienie, podjęli edukację lub szkolenie, uzyskali kwalifikacje lub pracę, w tym osoby prowadzące działalność na własny rachunek	-	-	-	-	65%

Tabela 69 Matryca benchmarkingowa dla PI 9v (OP 9 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁶	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁷
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty
Korespondująca oś priorytetowa	OP 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	OP 11 Włączenie społeczne	OP 6 Integracja	OP 9 Włączenie społeczne	OP B Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelkimi formami dyskryminacji
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	9v - Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	9v - Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	9v - Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	9v - Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	9v - Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	9.3	11.3.1, 11.3.2.	6.3.1., 6.3.2, 6.3.3	9.4.	Nie dotyczy
Tryb wyboru projektów	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy
Wartość alokacji EFS na PI	39 471 874,26	210 927 895,68	55 351 572,67	47 725 700,00	224 896 423,40
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	1,67%	4,11%	2,43%	1,74%	24,10%
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	11	11	6	7	192
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	24 526 386,42	75 673 670,57	51 156 889,94	18 374 107,22	175 717 350,00
Średni koszt wsparcia 1 projektu	2 229 671,49	6 879 424,60	8 526 148,32	2 624 872,46	915 194,53
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	62,14%	35,99%	92,42%	38,50%	78,13%

¹⁶ Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN

¹⁷ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁶	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁷
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	1 807	1538	1 400	641	-
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	720	92	450	820	-
Liczba PES zrzeszonych w sieciach kooperacji podmiotów ekonomii społecznej, które skorzystały ze wsparcia w ramach projektu	-	70	-	-	-
Liczba inicjatyw dotyczących rozwoju ekonomii społecznej sfinansowanych ze środków EFS	-	-	-	-	-
Liczba pracowników lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, którzy zostali objęci wsparciem w ramach projektu	-	900	-	-	-
Liczba osób w niekorzystnej sytuacji i osób niepełnosprawnych	-	-	-	-	6 843,00
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo	-	-	-	-	7 507
Liczba osób w wieku powyżej 54 lat wśród wszystkich uczestników projektów	-	-	-	-	20%
Wskaźniki rezultatu wraz z wartością docelową (jeśli określono)					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	38%	20%	32%	20%	-
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	687	400	500	641	-
Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej	40%	-	-	50%	-

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁶	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁷
Liczba podmiotów ekonomii społecznej, które otrzymały znak jakości produktu/usługi PES	-	10	-	-	-
Liczba porozumień lub partnerstw zawartych w ramach sieciowania podmiotów ekonomii społecznej	-	1	-	-	-
Uczestnicy, którzy w wyniku udziału w projekcie zwiększyli włączenie społeczne i szanse na zatrudnienie	-	-	-	-	72%
Uczestnicy w niekorzystnej sytuacji, którzy po udziale w projekcie kontynuują zatrudnienie, podjęli edukację lub szkolenie, uzyskali kwalifikacje lub pracę, w tym osoby prowadzące działalność na własny rachunek	-	-	-	-	65%

Tabela 70 Matryca benchmarkingowa dla PI 10i (OP 10 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁸	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁹
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty
Korespondująca oś priorytetowa	OP 10 - Edukacja dla rozwoju regionu	OP 2. Kadry dla gospodarki	OP 3. Edukacja	OP VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy	OP C - Inwestowanie w edukację, szkolenia oraz kształcenie i szkolenie zawodowe celu wzmocnienia kompetencji zawodowych i promowania uczenia się przez całe życie
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	10 i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego	10 i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego	10 i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego	10 i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego	10 i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego

¹⁸ Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN

¹⁹ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁸	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁹
	dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	10.1.1., 10.1.2, 10.1.4.	2.1, 2.2.1, 2.2.2	3.1, 3.2.1, 3.2.2.	10.1., 10.2	Nie dotyczy
Tryb wyboru projektów	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy	Konkursowy
Wartość alokacji EFS na PI	320 875 070,89	513 603 452,67	518 821 064,82	342 757 300,00	
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	13,57%	24,35%	22,80%	12,47%	47,20%
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	319	318	143	353	481
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	202 702 478,72	193 121 155,13	243 390 705,67	228 692 311,38	86,7 mln EUR
Średni koszt wsparcia 1 projektu	635 430,97	607 299,23	1 702 032,91	647 853,57	
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	63,17%	37,60%	46,91%	66,72%	
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	313	192	150	150	-

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁸	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁹
Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	292	90	200	341	-
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	2 164	1208	1 460	1 707	-
Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	327	997	1 440	448	-
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	3 709	-	3 000	3 114	-
Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	22 355	-	-	11 720	-
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	35 680	19 594	5 000	27 525	-
Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	2563	-	-	-	-
Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	-	5 068	11000	-	-
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	-	1 620	-	-	-
Liczba istniejących miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie w zakresie dostępnej bazy oświatowej	-	999	-	-	-
Uczestnicy w wieku poniżej 25 lat	-	-	-	-	37026
Udział uczestników w wieku poniżej 25 lat uczestniczących w migracjach	-	-	-	-	50%
Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni, którzy uczestniczą w projektach kształcenia ustawicznego	-	-	-	-	15693
Wskaźniki rezultatu wraz z wartością docelową (jeśli określono)					

Wskaźniki benchmarkingu ¹⁸	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ¹⁹
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu Programu	86%	90%	8 400	73%	-
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu Programu	97%	90%	90%	67%	-
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	-	90%	99%	37%	-
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	-	90%	99%	93%	-
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowaniu ze środków EFS	74%	57%	-	80%	-
Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	95%	25%	-	89%	-
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (wskaźnik wspólny)	-	5,46%	-	-	-
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje po udziale w projekcie	-	-	-	-	71%
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje po udziale w projekcie	-	-	-	-	80%
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje dla bezrobotnych po udziale w projektach z zakresu kształcenia ustawicznego	-	-	-	-	70%

Tabela 71 Matryca benchmarkingowa dla PI 10iii (OP 10 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ²⁰	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²¹
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty

²⁰ Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN

²¹ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ²⁰	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²¹
Korespondująca oś priorytetowa	OP 10 - Edukacja dla rozwoju regionu	OP 2. Kadry dla gospodarki	OP 3. Edukacja	OP VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy	OP C - Inwestowanie w edukację, szkolenia oraz kształcenie i szkolenie zawodowe celu wzmocnienia kompetencji zawodowych i promowania uczenia się przez całe życie
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	10iii wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnymi pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	10iii wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnymi pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	10iii wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnymi pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	10iii wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnymi pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	10iii wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnymi pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	10.2.	2.3.1	5.5.	10.3	Nie dotyczy
Tryb wyboru projektów	Konkursowy	Konkursowy	Konkursowy	Konkursowy	Konkursowy
Wartość alokacji EFS na PI	70 234 081,62	75 078 569,91	195 648 313,87	77 662 283,11	440 400 988,70
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	2,97%	3,56%	8,60%	2,82%	47,20%
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	72	10	126	72	481
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	49 517 676,38	41 248 473,04	164 909 378,05	58 690 242,50	376 165 290,00
Średni koszt wsparcia 1 projektu	687 745,51	4 124 847,30	1 308 804,59	815 142,26	782 048,42
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	70,50%	54,94%	84,29%	75,57%	85,4%

Wskaźniki benchmarkingu ²⁰	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²¹
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	11 819	5883	13 700	4 701	-
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	19 535	3062	7 400	4 701	-
Liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem w programie	-	8 633	-	-	-
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	-	4534	33 500	6 268	-
Liczba mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, których pracownicy zostali objęci wsparciem w Programie	-	-	500	-	-
Osoby poniżej 25 lat uczestniczące w projektach	-	-	-	-	3 428
Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni, którzy uczestniczą w projektach kształcenia ustawicznego	-	-	-	-	15 693
Wskaźniki rezultatu wraz z wartością docelową (jeśli określono)					
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	68%	30%	87%	31%	-
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	45%	35%	87%	35%	-
Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	59%	27%	87%	30%	-
Liczba osób z grup defaworyzowanych, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	-	30%	-	-	-
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	-	5,46%	-	-	-
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje po udziale w projekcie	-	-	-	-	71%

Wskaźniki benchmarkingu ²⁰	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²¹
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje po udziale w projekcie	-	-	-	-	80%
Uczestnicy, którzy uzyskali kwalifikacje dla bezrobotnych po udziale w projektach z zakresu kształcenia ustawicznego	-	-	-	-	70%

Tabela 72 Matryca benchmarkingowa dla PI 10iv (OP 10 RPO WM i korespondujące OP innych regionalnych programów operacyjnych)

Wskaźniki benchmarkingu ²²	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²³
Kategoria regionu	Lepiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Słabiej rozwinięty	Lepiej rozwinięty
Korespondująca oś priorytetowa	OP 10 - Edukacja dla rozwoju regionu	OP 2. Kadry dla gospodarki	OP 3. Edukacja	OP VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy	OP C - Inwestowanie w edukację, szkolenia oraz kształcenie i szkolenie zawodowe celu wzmocnienia kompetencji zawodowych i promowania uczenia się przez całe życie
Wdrażany Priorytet Inwestycyjny	10iv lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów	10iv lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów	10iv lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów	10iv lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów	Priorytet niewdrażany

²² Wartości finansowe w projektach wdrażanych w Polsce podano w PLN wg średniego kursu euro podawanego przez NBP na dzień podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (22.02.2019 r.): 1 EUR = 4,3387 PLN

²³ W przypadku Programu dla Berlina wartości przeliczono po podanym wyżej kursie na PLN. Jednocześnie, z uwagi na niedostępność bardziej aktualnych danych w przypadku Programu dla Berlina posłużono się danymi ze sprawozdania rocznego za 2017 rok.

Wskaźniki benchmarkingu ²²	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²³
	nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	
Działania lub poddziałania obejmujące wdrażany PI	10.3.1, 10.3.3., 10.3.4.	2.3.2, 2.4.1, 2.4.2	3.3.1, 3.3.2	10.4	Priorytet niewdrażany
Tryb wyboru projektów	Konkursowy, pozakonkursowy	Konkursowy	Konkursowy	Konkursowy	Priorytet niewdrażany
Wartość alokacji EFS na PI	296 798 735,16	225 612 400,00	108 952 423,48	257 203 325,09	Priorytet niewdrażany
Procentowy udział alokacji na PI w odniesieniu do środków EFS na cały Program	12,55%	10,70%	4,79%	9,36%	Priorytet niewdrażany
Liczba zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	137	201	24	86	Priorytet niewdrażany
Wartość zakontraktowanych projektów [na 31.03.2019]	216 394 045,09	158 100 538,74	97 566 140,90	127 831 619,10	Priorytet niewdrażany
średni koszt wsparcia 1 projektu	1 579 518,58	786 569,84	4 065 255,87	1 486 414,18	Priorytet niewdrażany
Poziom wykorzystania alokacji na PI mierzony wartością kontraktacji środków [na 31.03.2019]	72,91%	70,08%	89,55%	49,70%	Priorytet niewdrażany
Wskaźniki produktu wraz z wartością docelową					
Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	-	-	-	6 368	Priorytet niewdrażany
Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego	816	137	-	-	Priorytet niewdrażany
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	232	27	70	241	Priorytet niewdrażany
Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego	7	4	-	46	Priorytet niewdrażany

Wskaźniki benchmarkingu ²²	RPO WM 2014-2020	RPO WiM 2014-2020	RPO WP 2014-2020	RP WD 2014-2020	Operationelles Programm ESF Berlin 2014-2020 ²³
i ustawicznego objętych wsparciem w Programie					
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	13232	6086	15 000	332	Priorytet niewdrażany
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	1948	497	700	1 006	Priorytet niewdrażany
Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	4837	6086	-	-	Priorytet niewdrażany
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	4866	-	-	845	Priorytet niewdrażany
Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	1922		-	-	Priorytet niewdrażany
Wskaźniki rezultatu					
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	85%	-	-	30%	Priorytet niewdrażany
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	80%	80%	80%	73%	Priorytet niewdrażany
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS	82%	80%	98%	89%	Priorytet niewdrażany
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	55%	53%	-	37%	Priorytet niewdrażany
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy po opuszczeniu programu	97%	-	-	67%	Priorytet niewdrażany
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	-	5,46%	-	-	Priorytet niewdrażany

ANEKS 3 – ANALIZA SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba osób wspartych w ramach projektów, zróżnicowane grono odbiorców • Różnorodna tematyka wsparcia oraz wielość oferowanych form wsparcia • Wysoka skala poprawy sytuacji na rynku pracy w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami • Wysoka atrakcyjność zajęć oferowanych w ramach wsparcia • Wysoka trwałość i efektywność oferowanego uczestnikom wsparcia • Adekwatność wsparcia do potrzeb pracodawców oraz wymagań regionalnego rynku pracy • Zmniejszenie skali deklaracji dot. zmiany miejsca zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielki udział zmian (wskaźnik brutto) wśród osób z niższym poziomem wykształcenia (wykształcenie podstawowe) • Przypadkowy charakter sytuacji, w których część z uczestników wsparcia dowiadywała się o możliwości udziału w kursie, w ramach konkretnego projektu (tym samym w ich przypadku prawdopodobnie występował brak pełnej wiedzy o możliwościach (rodzajach kursów) oferowanych w ramach pozostałych projektów realizowanych ze środków EFS) • Brak wsparcia skierowanego wyłącznie do osób w wieku do 30 roku życia • Niewielka skala wsparcia oferowanego w formie e-learningu/online
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom motywacji uczestników do uczestnictwa we wsparciu • Brak podobnych form wsparcia na rynku – poza RPO • Komplementarność wsparcia udzielanego w ramach poszczególnych osi priorytetowych Programu • Występowanie dużej liczby dobrych praktyk, które można powielać w ramach przyszłych projektów 	<ul style="list-style-type: none"> • Zniechęcenie części beneficjentów realizacją projektów ze względu na konieczność stosowania procedur związanych z rozliczaniem dofinansowania (sporządzanie wniosków o płatność) • Konieczność pogodzenia życia zawodowego oraz rodzinnego z uczestnictwem w projekcie

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

ul. Jagiellońska 26

03-719 Warszawa

Badanie realizowane w ramach projektu współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 nr RPMA.11.01.00-14-0003/15, pn.: „PLAN DZIAŁAŃ POMOCY TECHNICZNEJ UMWM na lata 2015-2018 w zakresie wsparcia procesów ewaluacji w ramach RPO WM”, Priorytet XI Pomoc Techniczna.